

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Diplomová práce

**Ochotnický spolek Kolár v Kyšperku
(1897 – 1945)**

Veronika Kavková Bc.

Katedra divadelních a filmových studií

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem magisterskou práci na téma *Ochotnický spolek Kolár v Kyšperku (1897 – 1945)* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Datum

.....

podpis

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Jiřímu Štefanidesovi za vedení mé diplomové práce, za konzultace, trpělivost a mnoho cenných rad. Rovněž bych chtěla poděkovat Mgr. Dagmar Bednářové, Kamilu Moravcovi a Ladislavu Novotnému z Letohradu, za jejich ochotu a velkou pomoc při získávání potřebných informací a podkladů.

OBSAH:

Úvod.....	5
1. Město Kyšperk / Letohrad	13
2. Stručná historie spolku Kolár.....	17
3. Provozní praxe Koláru	23
4. Proměny v dramaturgii divadelního spolku Kolár	31
5. Divadelní budovy, sály, prostor jeviště a výtvarná složka v představeních spolku Kolár	47
6. Hudba	63
7. Nejvýznamnější osobnosti spolku Kolár.....	65
Závěr.....	73
Seznam použitých pramenů a literatury.....	75
Seznam příloh	78
1. Repertoár spolku Kolár v letech 1897 – 1941	79
2. Seznam členstva	89
3. Obrázky	92

Úvod

Ve své magisterské diplomové práci se budu zabývat východočeským ochotnickým divadelním spolkem Kolár, který byl založen roku 1897 v době širokého rozmachu měšťanského ochotnického divadla. To bylo v devatenáctém století nejvíce rozšířené napříč středními a východními Čechami, v Podkrkonoší a podhůří Orlických hor. Tam se nacházelo i město Kyšperk (dnešní Letohrad), kde spolek Kolár působil. Kolár nebyl prototypem umělecky vybočujícím ani novátorského spolku. Byl uskupením, které přesně odpovídalo standardu v rámci ochotnického hnutí, a to v dramaturgické rovině i na úrovni provozní. Kolár nezastavil svou činnost ani v období první světové války a poskytoval Kyšperákům útěchu v neradostném čase. Vrcholem snah tohoto ochotnického spolku byla realizace stavby vlastního divadla roku 1925. Třicátá léta byla pak nejúspěšnějším desetiletím v jeho historii. Druhá světová válka jeho činnost nejdříve omezila a později, stejně jako v případě ostatních divadelních ochotnických spolků, nadobro zastavila. Období Koláru od konce druhé světové války dodnes bylo do určité míry omezené režimem v dramaturgickém i provozním ohledu. Později již spolek nebyl tolik aktivní a dnes odehraje pouze okolo tří představení během deseti let. Jeho historie a počínání v průběhu druhé poloviny dvacátého a na začátku dvacátého prvního století se nezdá být nijak objevené, soustředila jsem se tedy pouze na nejstarší dějiny spolku - období před a během první světové války, meziválečnou dobu a začátek druhé světové války. Historie spolku s téměř stovacetiletou historií nebyla zatím nikdy kompletně zpracována. Knihy, pojednávající o historii města Letohrad podávají o Koláru velmi zlomkovité a často chybné informace.

Téma historie spolku Kolár jsem pro svou diplomovou práci zvolila nejen z toho důvodu, že jde o spolek působící ve městě, kde jsem vyrostla. Toto téma mě zaujalo především proto, že jde o zcela opomíjenou část historie města přesto, že byl Kolár vedoucím činitelem kulturního a společenského života v Kyšperku, a to nejméně po dobu půl století. Navíc byl vzorovou součástí specifického fenoménu ochotnického divadla tolik rozšířeného na území Čech i Moravy v devatenáctém století i první polovině století dvacátého. Jde o část historie města, která se dnes zdá být naprosto vytěsňená a která nijak nefiguruje v povědomí jeho občanů. Na tom má zřejmě zásluhu právě absence literatury, která by se tomuto tématu věnovala, ale také snížená aktivita spolku v posledních desetiletích.

Cílem mé práce je popsat historii spolku Kolár od jeho založení do konce druhé světové války za pomoci všech dostupných pramenů souvisejících s jeho starší historií, postihnout nejdůležitější milníky této doby a zaměřit se na kritické momenty v jeho dějinách, kde se jednotlivé prameny široce rozcházejí. Dále přiblížím provozní praxi souboru. Jedním z hlavních cílů je sestavit co nejúplnější repertoár spolku v daném období a na jeho základě popsat a zhodnotit dramaturgii, vysledovat její jednotlivé tendence a zařadit je do kontextu doby. Dále přiblížím, v jakých prostorách Kolár vystupoval, jak vypadala jeho jeviště a opony, a jakým způsobem byla realizována výtvarná složka jeho představení, pokud to prameny dovolí. Budu se snažit podat co nejvíce informací o hudbě doprovázející veškeré produkce, jenž spolek pořádal a osobnosti, které jej tvořily.

Postup diplomové práce začíná u klasifikace dohledaných pramenů, jejich verifikace, kritiky, interpretace a analýzy. Následuje chronologické seřazení získaných informací, jejich tematizace, zvolení struktury práce a vymezení hlavních kapitol. V průběhu celé práce je používána metoda komparace k porovnání dění ve spolku Kolár a všeobecného dění v rámci ochotnického hnutí v Českých zemích.

Pro první bližší seznámení s kontextem ochotnického hnutí jsem zvolila knihu *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*¹ od Jana Císaře. Tato kniha mi poskytla ucelený pohled na historii českého amatérského divadla asouvislosti v ní obsažené provází většinu kapitol mé práce. Další faktické informace o amatérském divadle jsem načerpala prostřednictvím teatrologického slovníku *Základní pojmy divadla*.² Pro ještě více informací o divadelním dění daného období, profesionálním i amatérském, a především pro lepší orientaci v repertoáru jsem použila *Dějiny českého divadla 3, Činohra 1848 - 1918*³ a *Dějiny českého divadla 4, Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*.⁴ *Místopis českého amatérského divadla*⁵ mi posloužil především

---

¹ CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla: vývojové tendence*. Praha : IPOS, 1998. 135 s. ISBN 8070681292.

² PAVLOVSKÝ, Petr (ed.). *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.

³ ČERNÝ, František a KLOSOVÁ, Ljuba (eds.). *Dějiny českého divadla. [Díl] 3, Činohra 1848-1918*. Praha: Academia, 1977. 657 s.

⁴ ČERNÝ, František a SCHERL, Adolf (eds.). *Dějiny českého divadla. [Díl] 4, Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*. Praha: Academia, 1983. 706 s.

⁵ VALENTA, Jiří a ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (eds.). *Místopis českého amatérského divadla*. Praha: IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 2001-2002. 2 sv. 518 s., 780 s. ISBN 80-7068-154-3.

k identifikování a rychlému zařazení spolků působících v okolí Kyšperka. Informace v *Místopisu* k samotnému Koláru pro mě byly zajímavou syntézou pramenů. V této publikaci, která ve skutečnosti není teatrologickým dílem, jsem objevila několik zásadních chyb, především v uvedeném celkovém počtu odehraných her, počtu členů spolku v konkrétních letech a detailech souvisejících s obnovením činnosti spolku během druhé světové války.

Pro lepší orientaci v dobovém kontextu jsem prostudovala několik publikací dobových příruček pro ochotníky, práce zachycující dosavadní historii ochotnických spolků a příručku jak správně líčit herce z dvacátých a třicátých let dvacátého století. Byla to především díla Adolfa Chaloupky a Vojty Š. Táborského, která mi přiblížila, jaké směřování bylo ochotnickým souborům doporučováno a jak bylo na začátku dvacátého století pohlíženo na historii ochotnického divadla. Jedná se o tituly: *Ochotnické divadelnictví*⁶, *Ochotnická dramaturgie*⁷, *Repertoárová příručka*⁸, *Příspěvky k dějinám divadelního ochotnictva československého*⁹, *Masky*¹⁰ a *Divadlo na venkově - studie a essaye*.¹¹ Informace obsažené v této literatuře mi byly nápomocny i v dalších kapitolách pojednávajících o dramaturgii, prostoru a složení členstva spolku.

Pro sestavení kapitoly o historii města Kyšperka a historii samotného spolku jsem použila několik titulů vztahujících se k tomuto východočeskému městu. Nejvíce mi pomohla kniha *Město Kyšperk / Letohrad 1308-2008*.¹² Tato kniha uvádí informace o divadle ne zcela přehledně a přesně, zároveň je ale jedinou publikací mapující historii Kyšperka v devatenáctém století komplexně včetně kulturního života a života spolkového. Dále jsem prostudovala publikace *Almanach spolků, klubů, zájmových organizací, vzdělávacích a kulturních zařízení, institucí*

---

⁶ CHALOUPKA, Adolf a RICHTER, Leopold. *Ochotnické divadelnictví*. Praha: Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, 1922. 209 s.

⁷ CHALOUPKA, Adolf. *Ochotnická dramaturgie*. V Praze: Svobodné učení selské, 1931. 119 s.

⁸ CHALOUPKA, Adolf a SKÁLA, Antonín. *Repertoárová příručka*. V Praze: Nákladem Masarykova lidovému ústavu (Svazu osvětového), 1932. 196 s.

⁹ TÁBORSKÝ, Vojta Š. *Příspěvky k dějinám divadelního ochotnictva československého*. Praha: Ústřední matice divadelního ochotnictva československého v Praze, 1931. 473 s.

¹⁰ TÁBORSKÝ, Vojta Š. *Masky*. Praha: I. L. Kober, 1904. 74 s.

¹¹ SCHEINPFLUG, Karel. *Divadlo na venkově: studie a essaye*. V Praze: Fr. Borový, 1922. 200 s.

¹² ADAMEC, Stanislav (ed.). *Město Kyšperk / Letohrad 1308 - 2008*. Letohrad: Město Letohrad, 2008. 296 s. ISBN: 978-80-254-1745-4.

i všeho ostatního, co hýbalo tímto městem¹³ a *Historický nástin stavebního vývoje města Kyšperka*¹⁴, které obsahovaly stručné informace o historii Koláru, podobně nepřesné, jako předchozí publikace. *Sebrané spisy Františka Vladislava Heka III., Hekův vlastní životopis, Hekova činnost literární*¹⁵ od Jana Jakubce odhalují Hekův životopis, jeho smrt v Kyšperku roku 1947 a několik málo zmínek o úplném počátku ochotnictví v Kyšperku, v domě jeho dcery Ludmily Štolovské. Tyto události jsou odedávna považovány za důkaz, že ochotnické divadlo se v Kyšperku hrálo již na konci první poloviny devatenáctého století. Poslední titul, *Almanach - Moravské divadlo Olomouc 1920 - 2000* jsem použila pro získání více informací o herečce Julii Charvátové, která byla v letech 1934 - 1945 členkou Českého divadla v Olomouci, přičemž příležitostně působila spolu s Kolárem.¹⁶

Vedle literatury jsem pracovala s velkým množstvím pramenů. Jejich nejrozsáhlejším zdrojem bylo Městské muzeum v Letohradě, které spadá pod Kulturní centrum Letohrad. Prvním pramenem byla *Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků „Kolár” v Kyšperku*¹⁷, která se věnuje období 1897 - 1939 a jejíž autorem je dlouholetý předseda a jedna z vůdčích osobností Koláru v tomto období, Antonín Krčmařík. Kronika ve svém úvodu podává informace i o starším období, o počátku kyšperckého ochotnického divadla ve čtyřicátých letech devatenáctého století a také historii prvního opravdového souboru založeného roku 1863. *Pamětní kniha* je sepsána zpětně v průběhu třicátých let, a to podle zápisů, které pořizovali jednatelé spolku v průběhu jednotlivých let od doby, kdy byl Kolár založen.¹⁸

---

¹³ PÁLKOVÁ, Edita (ed.). *Almanach spolků, klubů, zájmových organizací, vzdělávacích a kulturních zařízení, institucí i všeho ostatního, co hýbalo tímto městem*. Letohrad: Městská knihovna v Letohradě, 2001. 99 s.

¹⁴ SKÁLA, František. *Kyšperk I. Historický nástin stavebního vývoje města Kyšperka*. 1. vyd. Letohrad: 1948. 221 s.

¹⁵ JAKUBEC, Jan. *Sebrané spisy Františka Vladislava Heka III., Hekův vlastní životopis, Hekova činnost literární*. Praha: Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1917. 314 s.

¹⁶ DRLÍK, Vojen. *Almanach - Moravské divadlo Olomouc 1920 - 2000*. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000. 249 s.

¹⁷ Městské muzeum v Letohradě. KRČMAŘÍK, Antonín. *Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků „Kolár” v Kyšperku*. 144 s.

¹⁸ Prvním důkazem tohoto faktu, který není nikde v *Pamětní knize* explicitně přiznán, jsou podpisy členů zájezdu Asociace slovanských turistických družstev na straně 30 v kronice spolku, mezi zápisy z let 1906 a 1907. Tato návštěva Kyšperka se odehrála na podzim roku 1930. Druhou zmínku o sepisování kroniky lze nalézt v *Pamětní knize města Kyšperka*. Kronikář František Skála v zápise z roku 1940 při příležitosti Krčmaříkova pohřbu napsal, že ve chvíli, kdy Krčmařík přestal být předsedou spolku (rok 1931), měl už nachystaný nový úkol, a to sepsat jeho kroniku.

Tento pramen podává v úvodu informace o historii ochotnického divadla v Kyšperku před založením Koláru a dále se věnuje především údajům o funkcionářích spolku, odehraných představeních, o přesných datech jejich uvedení a dalších důležitých událostech v historii Koláru, částečně o finančním hospodaření. Její velkou část zaujímají události týkající se stavby divadla a jeho dvojnásobného zničení požárem v letech 1933 a 1938, a také proslovy ke slavnostním událostem. Kronika naopak neobsahuje jména režisérů do roku 1925 a jména autorů většiny hraných her. Jména členů spolku jsou zaznamenána pro první, kratší část doby formou seznamu, dále už jsou uváděna formou obsazení některých her. O dramaturgii a režii zde nejsou uvedeny žádné informace, herectví, výtvarné složky a hudby se kronika dotýká pouze příležitostně. *Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků „Kolár“* je dílem jednoho autora, což z ní automaticky dělá ne zcela důvěryhodný a objektivně působící pramen. Údaje v ní obsažené jsem se proto snažila verifikovat s články z dobového tisku a všemi dalšími získanými prameny a pokaždé se ukázaly jako odpovídající.

Pamětní kniha spolku má také svou vlastní, zajímavou historii. V druhé polovině dvacátého století byla uschována u jednoho z tehdejších členů spolku Kolár, který byl v určitém období i jeho předsedou. Po jeho smrti ji ale jeho syn s celou další pozůstalostí, jež pravděpodobně obsahovala mnohem více cenných materiálů týkajících se ochotnického divadla v Kyšperku, prodal. O mnoho let později, roku 2005 byla tato kronika místním rodákem náhodně objevena v Praze v dražbě a odkoupena zpátky do Letohradu, čímž byla zachráněna cenná památka nejen pro Kolár, ale také pro město. Lze předpokládat, že i díky absenci tohoto pramene nejsou informace o Koláru v publikacích o Kyšperku úplně, přehledné a spolehlivé.

Dále jsem z archivu Městského divadla v Letohradě měla k dispozici brožury, které Kolár vydal k důležitým akcím, jež v Kyšperku pořádal: *Divadlo v Kyšperku*¹⁹, *Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku pořádá Oslavu*²⁰, *Upomínkový list na 100 let ochotnického divadla v Kyšperku*²¹. V několika

---

¹⁹ Městské muzeum v Letohradě. *Divadlo v Kyšperku*. Brožura vydaná k otevření nového divadla roku 1926. 8 s.

²⁰ Městské muzeum v Letohradě. *Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku pořádá Oslavu*. Brožura k oslavě sedmdesátých narozenin Antonína Krčmaříka roku 1930. 4 s.

²¹ Městské muzeum v Letohradě. *Upomínkový list na 100 let ochotnického divadla v Kyšperku*. Brožura vydaná k I. Orlickým hrám v Kyšperku roku 1941. 18 s.

momentech mi byla nápomocnou i *Pamětní kniha města Kyšperka*,²² neoficiální kronika města z let 1917 - 1940. Jejími autory byli Antonín Krčmařík a František Skála, oba významní členové spolku, někdejší předsedové. V Městském muzeu v Letohradě je pouze kopie této pamětní knihy. Originál je uložen ve Státním okresním archivu v Ústí nad Orlicí. Dále jsem v Městském muzeu získala fotografie exteriéru i interiéru divadla, několik kusů divadelních plakátů z let 1913 a 1918 a také pozvánky na masopustní věnečky. Fotografie těchto divadelních památek uvádím v obrazové příloze.

Druhým zdrojem pramenů byl Státní okresní archiv v Ústí nad Orlicí. Zde jsem prošla veškerý regionální tisk, který měl archiv k danému období k dispozici. Jednalo se o tituly *Naše zájmy*, *Orlický kraj* a *Orlický obzor*. V těchto periodikách jsem hledala veškeré možné zmínky o Koláru. První dva jmenované, ze kterých také pochází naprostá většina nalezených článků, vycházely v Žamberku, měste přibližně sedm kilometrů vzdáleném od Kyšperka. *Naše zájmy* vycházely od roku 1925, Státní okresní archiv v Ústí nad Orlicí měl k dispozici ročníky z let 1926 - 1930, 1932 - 1939, 1941. Tento týdeník byl více orientován na události v Žamberku a z toho pohledu komentoval i kyšperecké divadelní dění. Ze čtyřiceti článků týkajících se Koláru, které jsem v uvedených čtrnácti ročnících objevila, tvořily polovinu oznámení o zábavných akcích a zprávy o vyhoření divadla a podobně. Zbylou polovinu, tedy přibližně dvacet článků, tvořily z velké části stručná oznámení a zprávy o odehraných představeních. Nejmenší část - šest článků - tvořily recenze, ve kterých bylo možné najít stručné informace o jednotlivých složkách představení, které byly hlavním cílem mého bádání. I tak byly tyto recenze psány většinou z představení, která Kolár předvedl pohostinsky v Žamberku, což potvrzuje silnou orientaci tohoto periodika na město, ve kterém vycházelo. Oznámení i zprávy o představeních v Kyšperku byla uváděna pouze nahodile. Nelze sledovat žádnou dobu, kdy by se některý z autorů těchto novin kontinuálně věnoval podávání zpráv o kyšpereckém divadelním dění.

Orlický kraj, taktéž vydávaný v Žamberku, se zdá být periodikem mnohem více otevřený dění v Kyšperku. Tento týdeník začal vycházet roku 1931, ve Státním okresním archivu v Ústí nad Orlicí jsou ale bohužel uloženy pouze výtisky z let

---

²² Městské muzeum v Letohradě. KRČMAŘÍK, Antonín a SKÁLA, František. *Pamětní kniha města Kyšperka*. 485 s.

1931 - 1935 a z roku 1941. Počet článků o Kyšperku a Koláru je s přibývajícím lety vzestupný. Zatímco z let 1931 a 1932 zveřejnil *Orlický kraj* pouze deset článků, roku 1941 to bylo téměř čtyřikrát tolik. *Orlický kraj* události v Kyšperku i Koláru nezávisle na dění žambereckém. V daných šesti ročnících těchto novin jsem našla přibližně osmdesát pět článků, mezi nimiž převažovala oznámení o chystaných představeních, byla jich přibližně třetina. Druhou větší částí byly články týkající se ostatního dění, které Kolár zastřešoval. Nejvíce z těchto zpráv bylo spojeno s pořádáním I. Orlických her roku 1941. Přibližně patnáct až dvacet článků bych nazvala recenzemi, které pro mě měly největší význam.

Třetím zkoumaným periodikem byl *Orlický obzor*, který vycházel v Pardubicích, domnívám se, že od roku 1925. Ve třech jeho číslech z roku 1933 jsou zmínky o Koláru, z nichž dvě se týkají požáru divadla. Tyto články neměly na moji práci žádný zásadní dopad kromě zjištění, že Koláru i redakce značně vzdálených novin věnovala svou pozornost a za jakých okolností tomu tak bylo. Druhý regionální archiv, kde jsem se snažila najít další prameny, Státní okresní archiv v Zámrsku, nedisponoval žádnými jinými tituly novin, než archiv v Ústí nad Orlicí, a ani žádné jiné materiály související s Kolárem.

Posledním zdrojem pramenů bylo Dokumentační centrum Katedry divadelních a filmových studií, kde jsem našla složky obsahující divadelní programy z jednotlivých divadelních sezón Moravského divadla v Olomouci. Ty mi dovolily ověřit, ve kterých letech a v kolika představeních vystoupila v činohře tehdejšího Českého divadla v Olomouci herečka Julie Charvátová.

Vedle chronologického výkladu v prvních dvou kapitolách jsem zvolila dalších pět tematizovaných kapitol. V první kapitole stručně přiblížím historii města Kyšperka, popíši prostředí a kontext doby, ve kterém spolek Kolár vzniknul a působil. Zmíním zde spolkové dění v Kyšperku a především Občanskou besedu, která ochotnickou skupinu zastřešovala v období 1881 - 1897. V druhé kapitole stručně popíši dějiny spolku včetně krátkého připomenutí historie nejstarších kyšperckých ochotníků působících před založením Koláru i Občanské besedy. V této kapitole zmíním všechny základní mezníky v historii spolku: vedle jeho založení také působení během první světové války, postavení vlastního divadla, jeho prozatímní i oficiální otevření, dva požáry, pořádání Orlických her k oslavě sta let ochotnictví v Kyšperku a jeho působení v době druhé světové války.

Třetí kapitola je věnována provozní praxi souboru, kde se pokusím vyložit, jakým způsobem shromáždění ochotníků prakticky fungovalo, jak často byla uváděna jejich nová představení, jak organizovali zkoušky. Zmíním zde také, jak spolek hospodařil s financemi, jakým způsobem se na počátku dvacátého století propagoval a které další akce, kromě divadelních představení, v Kyšperku pořádal. Čtvrtá kapitola bude pojednávat o dramaturgii spolku. Nejprve popíší dramaturgické možnosti ochotnických spolků a vlivy mající dopad na koncepci jejich dramaturgie. Dále se zaměřím na rozčlenění repertoáru spolku podle původu daných her, jejich stylové příslušnosti a žánrů. Nakonec poukáži na to, jak velká část repertoáru spolku byla skutečně objevná a nakolik byl repertoár aktuální. Pátá kapitola zahrnuje veškerý divadelní prostor a výtvarnou složku v představeních spolku Kolár. Bude obsahovat informace o dvou divadlech, ve kterých spolek působil, o stavbě vlastního divadla, jeho významu a vlivu na spolek. Dále se v této kapitole budu věnovat rekonstrukci podoby dvou jevišť, na kterých Kolár v průběhu daného období vystupoval. Zahrnu také technické náležitosti jako scénické efekty a světlo. Pohovořím zde o výpravě, dekoracích, rekvizitách, kostýmech a líčení. Krátká, ale samostatná kapitola je věnována hudbě jako jedné ze složek představení a také nedílné součásti všech akcí nedivadelního ražení, které Kolár organizoval. V poslední kapitole se budu věnovat složení spolku co do jeho členů, jejich postavení ve městě, osobnostem předsedů, režisérů a scénografů. Zde vyzvednu nejzasloužilejší osobnost v historii Koláru, Antonína Krčmaříka, a také několik slavných osobností, které byly se spolkem nějakým způsobem spjaty.

Přílohy obsahují Repertoár spolku Kolár v letech 1897 - 1941, Seznam členů spolku a Obrazovou přílohu. Soupis repertoáru od počátku spolku do prvních let druhé světové války byl sestaven na základě údajů uvedených v kronice a činí dvě stě padesát her. Údaje vztahující se k období druhé světové války jsem čerpala z regionálního tisku *Naše zájmy* a *Orlický kraj*. Soupis členů souboru byl sestavený na základě kroniky spolku. Obrazová příloha obsahuje fotografie divadla, divadelní plakáty, pozvánky na masopustní věnečky, fotografii Umlafovny opony z roku 1863 a fotografii Muchovy kresby do *Pamětní knihy spolku divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku*.

1. Město Kyšperk / Letohrad

Dnešní Letohrad, který se až do roku 1950 jmenoval Kyšperk, se nachází v podhůří Orlických hor, leží na řece Tiché Orlici v okrese Ústí nad Orlicí. V současné době zde žije přibližně šest tisíc obyvatel a je městem s bohatou historií, která nesouvisí pouze s ochotnickým divadlem. První zmínku o něm lze nalézt ve Zbraslavské kronice v roce 1308, kdy na návrší zvaném Hradisko stával hrad Geyersberk, v překladu Supí hora. Kyšperk jako takový je připomínán až v roce 1513. Hrad postupem času zpustl a jeho zdivo bylo použito na stavbu barokní kaple sv. Jana Nepomuckého, která stále stojí na vrcholu nad městem, takzvaném Kopečku. Žampachové z Potštejna vystavěli na místě hradu tvrz, kterou pak v sedmnáctém století nechal hrabě Vitanovský z Vlčkovic přestavět na raně barokní zámek. Za jeho vlády zaznamenalo město prudký rozvoj. V barokním slohu zde byla vystavěna také zámecká kaple sv. Václava, dnešní kostel na náměstí, jehož ojedinělá štuková výzdoba je dílem italského mistra G. Maderny. Dominantou náměstí je od první poloviny osmnáctého století mariánský morový sloup. Za zámkem se rozprostírá krajinářský park, založený v období 1820 – 1830 hrabětem Marcolinim z Feretti. Park byl v pozdější době upraven v romantickém stylu, s empírovou kašnou, umělou jeskyní a altánem, v němž jsou vysazeny četné druhy cizokrajných květin a stromů.²³

V devatenáctém století, kdy se v Kyšperku začalo postupně rozvíjet ochotnické divadlo, byl započat i moderní rozvoj města. Vznikl zde sirkařský průmysl, později textilní a město se stalo také významnou železniční křižovatkou. V druhé polovině devatenáctého století, kdy byly obnoveny ústavní svobody a vydáno právo spolčovací a shromažďovací, se v Kyšperku, stejně jako v ostatních městech v Čechách a na Moravě, začaly rychle množit spolky, které sloužily pro zábavu, vzájemné setkávání občanů města a někdy i pro dobročinné účely. Lidé se zde setkávali na základě svých zájmů, nikoliv stavovské příslušnosti, jak bylo dosud obvyklé. Nejznámějším a nejvíce aktivním spolkem v Kyšperku byla v té době Občanská beseda, založená roku 1874, původně pouze jako Beseda. Tento původní spolek fungoval pouze po tři roky od svého založení a to na česko - německé bázi. Spolek sdružoval dohromady občany české i německé národnosti,

---

²³ ADAMEC, pozn. 12, s. 7 - 40.

kteří se scházeli v hostinci pana Aloise Hostinského, vydávali česko - německý časopis a kupovali pro své členy český i německý tisk. Takové fungování bylo ve své době poněkud netypické a některým národnostně uvědomělým občanům města to vadilo. Po několikaleté odmlce vzniknul roku 1881 nový spolek stejného rázu, navštěvovaný už pouze Čechy, pojmenovaný Občanská beseda. Ta pro občasná hudební vystoupení zakoupila piano, jelikož druhou možností kulturního využití vedle postupně začínajících ochotnických divadelních produkcí byla hudební představení a různé koncerty, nejčastěji organizované místními hudebně nadanými a vzdělanými učiteli. Tradice koncertů sahá v historii Kyšperka o dost dále, než tradice ochotnického divadla, již do osmnáctého, podle některých pramenů i sedmnáctého století. Občanská beseda byla také u vzniku první kyšpercké knihovny. Její program byl zamýšlen jako řemeslnicko - čtenářský spolek s národně vlasteneckým programem, proto odebírala i množství tehdejšího českého tisku.²⁴ Roku 1881 se stal jedním z odborů besedy ochotnický divadelní spolek, předchůdce Koláru, jehož členy se stali již dříve fungující ochotníci. Sílu spolku Občanská beseda ukazuje i fakt, že roku 1884 uspořádal pro sto svých členů zájezd do Národního divadla v Praze.²⁵ Dalším vlivným spolkem založeným před první světovou válkou v Kyšperku byl Okrašlovací spolek, který se staral o vzhled města. Založen byl roku 1909 a díky jeho činnosti a vlivu na město získal Kyšperk úřední označení 'letovisko', což mu přineslo mnoho hostů, kteří přijížděli za zábavou a odpočinkem především v letních měsících.²⁶

První světová válka násilně přerušila hospodářský i kulturní rozvoj města, ale hned v prvních letech nové Československé republiky nastal v Kyšperku velký stavební ruch. Postupně přibyla řada nových ulic i čtvrtí, bylo zavedeno elektrické osvětlení, dláždily se ulice, byl vybudován moderní vodovod, který bral vodu z místního pramene. Postaveny byly, vedle budovy divadla pod kyšperckým náměstím, také další, pro město velmi významné budovy - měšťanská škola a živnostenská pokračovací škola, dnes Průmyslová střední škola Letohrad. Také díky tomuto rozvoji do Kyšperka pravidelně přijížděli hosté z větších měst, mezi

---

²⁴ ADAMEC, pozn. 12, s. 225.

²⁵ Městské muzeum v Letohradě. KRČMARÍK, pozn. 17, s. 13.

²⁶ ADAMEC, pozn. 12, s. 227.

nimi malíř Alfons Mucha²⁷ nebo budoucí olomoucká divadelní herečka Julie Charvátová²⁸ se svými rodiči, obě osobnosti přímo spojené i s místním divadlem. Roku 1921 byl v Kyšperku promítán první němý film a před začátkem druhé světové války - roku 1937 - bylo založeno první městské muzeum a Vojáčkova galerie.²⁹

Světová hospodářská krize postihla Kyšperk méně než většinu ostatních měst. Doba útlumu a strádání v době okupace a druhé světové války ho ale nemohla nezasáhnout, zvláště díky tomu, že se nacházel v těsné blízkosti Sudet. Po druhé světové válce začal znovu rozmach města, které bylo roku 1950 spojeno s okolními obcemi Orlice, Kunčice a Rotnek (dnešní Červená) a přejmenováno na Letohrad. Název prosadil tehdejší kronikář města František Skála jako spojení začátků slov „letovisko“ a „hradisko“, výrazů, které město i jeho historii charakterizovaly. Po válce zde postupně vyrostla největší továrna regionu, Orlické elektrotechnické závody. V tomto období byl také roku 1969 postaven nový kulturní dům. Divadelní dvorana začala být na konci šedesátých let používána jako tělocvična a tomu účelu slouží dodnes. V novém útočišti letohradští ochotníci na přelomu šedesátých a sedmdesátých let částečně obnovili ochotnickou činnost, narušenou nejdříve válkou a potom zase nově příchozím režimem, který spolek zbavil samostatnosti. Od roku 1979 začalo být divadelní dění v Letohradě znovu čilé díky spojení snah bývalých kolárovců spolu se zástupci spolků okolních vesnic Orlice a Kunčice. Nový Kolár pořádal každoroční Divadelní ples a snažil se uvádět co nejvíce premiér, což se dařilo až do roku 1989.³⁰

Po sametové revoluci nastal další rozvoj, který zásadně změnil tvář Letohradu. Zámek, kostel i domy na náměstí s dvěma podloubími dostaly nové fasády a další ulice a domy byly rekonstruovány. Město stále žije kulturním životem přesto, že ochotnický divadelní spolek již dávno není jeho činitelem. Jeho činnost se bohužel zminimalizovala pouze přibližně na jednu premiéru každé dva až tři roky. Stále se ale v Letohradě pořádá známá a hodně navštěvovaná Kopečková pouť a Mezinárodní hudební festival. S historií města se lze seznámit

---

²⁷ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“. *Naše zájmy*, 25. 10. 1935, **11**(45), 3. - Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 125 - 126.

²⁸ Sto let divadla v Kyšperku, I. Orlické hry. *Orlický kraj*, 12. 7. 1941, **11**(28), 2.

²⁹ ADAMEC, pozn. 12, s. 217 - 218. - KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 42.

³⁰ Tamtéž, s. 115, 215 - 216.

v Městském muzeu, v soukromém Muzeu řemesel v Novém dvoře a v nově zpřístupněné expozici letohradského zámku.

2. Stručná historie spolku Kolár

Nejstarší zprávy o divadle v Kyšperku mluví o kočovných společnostech, které sem přijížděly v první polovině devatenáctého století.³¹ Tyto společnosti, jejichž cílem bylo nějakou dobu ve městě pobýt a předvést zde svůj repertoár, byly v Kyšperku vítány, stejně jako občasné návštěvy loutkářů a muzikantů. Bylo tomu tak z nedostatku zábavy ve městě, místní obyvatelé byli kočovným divadelníkům za jejich přítomnost vděční. První společnost, která podle pramenů i literatury v Kyšperku hrála, byla rodina Paxova, rodina polského vystěhovalého šlechtice. Další byla roku 1839 společnost Schmidtova, která se zde vždy na nějakou delší dobu usadila.³² Dále lze v Kyšperku vysledovat v polovině devatenáctého století působení společností Kochanovského, Prokopa, Zöllnerové, Suka a Merhauta. Jejich představení byla místními lidmi hojně navštěvována.³³

Místní občané se začali scházet a hrát první divadlo s největší pravděpodobností už ve čtyřicátých letech devatenáctého století.³⁴ Nejstarší snahy pořádat ochotnická představení jsou připisovány do rodiny dcery Františka Vladislava Heka, Ludmily Štolovské, která vedla místní čtenářský kroužek. Pravdivost tohoto faktu se dokládá zmínkou v Hekově vlastním životopise od Václava Jakubce o úspěšném účinkování jeho vnučky Anny Štolovské při ochotnickém představení v Kyšperku. Vzhledem k tomu, že Hek u své dcery v Kyšperku roku 1847 zemřel, jsou čtyřicátá léta opravdu považována za počátek ochotnického divadla na území města Kyšperka. Také pořádání velkých oslav sta let ochotnického divadla v Kyšperku roku 1941 je důkazem, že tehdejší ochotníci měli doklady o tom, že první představení u Štolovské byla pořádána již roku 1841. Články v *Orlickém kraji* z období oslav odkazují na zrod ochotnického divadla v Kyšperku prostřednictvím Heka a Štolovské.³⁵

Další doložená činnost kyšperekých ochotníků odkazuje k roku 1863, kdy městský tajemník František Hlaváček sdružil skupinu divadelníků, kteří do té doby pravděpodobně pořádali různé pokusy o divadelní představení pouze ve svých domácnostech. Hlaváček nechal z vlastních financí podle návrhu akademického

---

³¹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 5.

³² Sto let ochotnického divadla v Kyšperku. *Orlický kraj*, 22. 2. 1941, 11(8), 1.

³³ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 7.

³⁴ JAKUBEC, Jan, pozn. 15, s. 127.

³⁵ 100 let ochotnického divadla v Kyšperku I. *Orlické hry. Orlický kraj*, 14. 6. 1941, 11(24), 2.

malíře Jana Umlaufa postavit skládací jeviště, pořídil divadelní knihovnu, dekorace a veselohrou *Strejček* bylo započato opravdové divadelní dění v Kyšperku. Stalo se tak v sále hostince pana Aloise Hostinského, kde tito první ochotníci po nějaký čas působili. Jan Umlauf namaloval pro ochotníky oponu, která je dnes jedinou takto starou zachovanou památkou na nejstarší období ochotnického divadelnictví v Kyšperku. Období trvalo přesně deset let, do roku 1873 a v jeho průběhu byly mimo jiné hrány také hry *Ženichové* a *Sedlák Zlatodvorský*. Divadlo během této doby měnilo své působiště. Hrál se Panském domě a také v dřevěném hostinci U Průšků.³⁶ Po osmileté pauze, která byla způsobena nedostatkem prostoru vhodného pro divadlo, se roku 1881 ochotníci spojili s Občanskou besedou.³⁷ V období besedy se divadlo také několikrát stěhovalo do jiného sálu některého z místních hostinců. Období nejaktivnější činnosti Divadelního odboru Občanské besedy bylo v letech 1886 - 1890 a 1893 - 1895, kdy bylo hráno průměrně osmkrát ročně, roku 1887 dokonce čtrnáctkrát.

Po více než třiceti letech od okamžiku, kdy ochotníci dostali poprvé k dispozici prostor pro své zkoušky a představení a byli jako spolek zaštitěni Občanskou besedou, si začali připadat jako skupina příznivců divadla natolik konzistentní a samostatní, že zatoužili po založení vlastního spolku. To se po schválení úřady stalo v únoru 1897, kdy byl založen spolek Kolár s padesáti členy. Založení spolku souviselo i s novým prostorem, který byl divadelníkům poskytnut. V novém, solidním Palečkově sále se ochotníci usadili na následujících téměř třicet let. Dalším důvodem, proč založit spolek, byla potřeba pevného řádu v době, kdy se skupina i činnost divadelníků rozrůstaly. Tehdejší doba přála vysoké organizovanosti spolků. Ochotnické divadelní soubory existovaly i v okolních městech a vesnicích Žamberku, Dolní Dobrouči a Dolní Čermné. V Ústí nad Orlicí byl spolek Vicena založen ve stejném roce, jako Kolár.³⁸

Předválečné období bylo pro spolek úspěšné. Měl nový prostor, kde bylo možné pravidelně zkoušet i hrát, obvykle okolo šesti dobře navštívených her ročně. Kolár měl i mimodivadelní ambice a odvážně se chopil pravidelného pořádání Silvestra, masopustních zábav, přednášek apod. Dá se předpokládat, že brzy po svém vzniku byl důležitým a možná i hlavním činitelem veškeré zábavy

³⁶ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 7, 10.

³⁷ PÁLKOVÁ, pozn. 13, s. 29.

³⁸ VALENTA, Jirí a ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (eds.), pozn. 5, 1. sv., s. 180. - 2. sv., s. 604, 718.

v Kyšperku. Rok po založení měl spolek osmdesát osm členů. A i přes to, že byl takto aktivní, přijížděly stále i na začátku dvacátého století do města kočovné společnosti, některé i na dobu několika týdnů. Ochotníci v této době odebírali divadelní časopisy Thalie, Divadlo, Divadelní listy, Divadlo - Národní divadlo a později také Ottův divadelní slovník. Uvědomělost uvnitř spolku byla obrovská. Vše ukazuje, že vedení i členové byli odhodlaní udělat z Koláru spolek, který národně i kulturně vychovává a zušlechťuje vkus svých diváků. Ambice ale sahaly dále, než za hranice Kyšperka: roku 1909 se stali členem Ústřední matice divadelního ochotnictva československého a roku 1912 členy okrsků Kosteleckého a 1913 žambereckého okrsku Dobrovský.³⁹

V prvních dvou letech po začátku první světové války nebylo možné hrát, protože velké množství mužů bylo povoláno na frontu. Podle všeho ani atmosféra ve městě nenasvědčovala, že je vhodná situace k uvádění nových her. Po určité době bylo ale špatných zpráv tolik, že nastala potřeba se rozptýlit. I diváci přivítali, že roku 1916 se menší skupina zbylých členů Koláru znovu semkla a začala uvádět nové hry téměř tak často jako před válkou, podle všeho s vysokou návštěvností. Kočovné společnosti v době války podle všeho do města nepřijížděly. Na oslavy padesátiletého výročí položení základního kamene Národního divadla navázaly oslavy konce války. Kolár, jako člen ochotnického hnutí považoval za svou povinnost šířit v Kyšperku nacionální atmosféru a spolupodílet se na výchově občanů nově vzniklé republiky.⁴⁰ Velké nadšení, které provázelo vznik Československé republiky, se promítlo do fungování kyšperckého divadelního spolku, pro nějž bylo období mezi první a druhou světovou válkou nejvíce činným obdobím v historii. I nadále se účastnili jeho zástupci schůzí regionálních ochotnických okrsků a podobných akcí. Kolár uváděl i deset nových her ročně,⁴¹ působilo v něm až třináct režisérů⁴² a čítal až dvě stě šedesát členů⁴³. Roku 1921 začali v Kyšperku působit legionáři, kteří provozovali biograf. Vedení Koláru nejdříve špatně neslo, že se ve městě začala pořádat vedle divadla i jiná pravidelná představení. I přesto, že se postupem času našla cesta jak z biografu spíše těžit, stejně pro Kolár nebylo pohodlné se tak často o prostory v Palečkově hostinci dělit.

---

³⁹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 22, 23, 28, 31, 35.

⁴⁰ Tamtéž, s. 39.

⁴¹ Jedná se o rok 1930.

⁴² Třináct režisérů v Koláru působilo roku 1934.

⁴³ Dvě stě šedesát členů uvádí kronika spolku v roce 1937.

Protože ve stále se rozvíjejícím Kyšperku chyběl sál i pro jiné potřeby a divadlo samo bylo všeobecně velmi oblíbené a k tomu navíc velkou autoritou, došlo roku 1925 k rozhodnutí postavit vlastní stálé velké divadlo. Jak už bylo zvykem, byla založena zvláštní komise pro stavbu divadla se třemi podsekcemi a poté vypsána soutěž na stavbu. Pozemek pro nové divadlo se nacházel na ideálním místě - hned pod kyšperckým náměstím, téměř naproti Palečkově hostinci. Mezi občany města, rodáky a přáteli byla pořádána velká finanční sbírka, která vynesla téměř dvě stě tisíc korun. Zbytek z konečného rozpočtu jeden milion korun byl zapůjčen z místních spořitelen, město Kyšperk se stalo ručitelem. Po čtyřech měsících od položení základního kamene bylo divadlo provizorně otevřeno. Oficiální, slavnostní otevření divadla se konalo 12. září roku 1926. Na přelomu dvacátých a třicátých let už měl Kolár jako vlastník divadelní budovy patronát nad veškerými kulturními i zábavnými akcemi v Kyšperku. Ochetnické soubory z nejbližších měst Žamberka a Ústí nad Orlicí stavěli svá divadla až několik let po Koláru. V Žamberku to bylo roku 1926 a v Ústí nad Orlicí až v roce 1935.⁴⁴

Po velkém množství vynaložené energie na stavbu divadla se Koláru dařilo. Představení i zábavy, které pořádal, byly hodně navštěvovány. Vedle kočovných společností, které do Kyšperka stále čas od času přijížděly, začaly město navštěvovat se svými představeními i skupiny herců ze stálých, především pražských, divadel. V Kyšperku hostovaly i ochotnické spolky z blízkého a později i vzdálenějšího okolí. Až do roku 1937, kdy se Kolár se spolky ze Žamberka a Ústí nad Orlicí dohodl na stálém vzájemném hostování,⁴⁵ ale není jasné, jak často jezdil Kolár hostovat do okolních vesnic a měst. Zdá se, že do okolí moc nevyjížděl a že pro něj bylo běžné hrát každou hru pouze jednou. Výjimkou se stal rok 1933, kdy poprvé vyhořelo nově postavené divadlo. Toho roku hostoval Kolár s aktuálně nacvičenou hrou asi v osmi městech východočeského kraje včetně Hronova. První požár divadla, vzniklý v dubnu 1933 na jevišti divadla po zkoušce pravděpodobně od cigarety, zničil jeviště, elektrické rozvody a další vybavení divadla. Díky velké motivovanosti a ochotě členů Koláru i ostatních občanů Kyšperka bylo divadlo zanedlouho opraveno. Znovu byla uspořádána sbírka, osloveni občané, rodáci a přátelé, a dokonce rozeslány pohlednice s fotografií divadla po požáru. To bylo

---

⁴⁴ VALENTA, Jiří a ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (eds.), pozn. 5, 2. sv., s. 604, 718.

⁴⁵ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 132.

podpořeno ještě vysíláním zprávy na tehdejší Radiožurnálu a zprávami v mnoha různých novinách nejen regionálního charakteru.⁴⁶ I okolní divadelní spolky se snažily pomoci tím, že hrály ve prospěch divadla v Kyšperku. Všechny tyto příjmy, včetně náhrady škody pojišťovnou dovolily, aby bylo divadlo znovu otevřeno už za čtyři měsíce po požáru.⁴⁷

Tato nešťastná náhoda vlila nový elán a ještě větší motivaci do žil členů spolku i diváků. V následujícím roce bylo odehráno osm nových představení. Při Koláru pravidelně působil se svými občasnými představeními také pokračovací dívčí kurz místní školy a čas od času některý z režisérů / učitelů uvedl dětskou hru. Kolár vedle ostatních četných nedivadelních akcí začal pořádat pravidelné nedělní čaje s živou kapelou a tancem, které byly prý napodobovány i v okolí. Z období třicátých let pochází také Muchovy kresby v městské kronice Kyšperka i kresba „bol dívky“ na straně tři v kronice Koláru. Mucha po dvě léta pracoval v Kyšperku a podle všeho byl příznivcem Koláru.⁴⁸

Období druhé světové války se začalo v Kyšperku, který se nacházel téměř v Sudetech, projevovat roku 1938, kdy je Němci obsadili. Další nepovzbudivou událostí, která následovala, bylo druhé vyhoření divadla v prosinci toho samého roku. Po promítání animované *Sněhurky* Walta Disneyho vypuknul požár znovu v místě jeviště. Hašení bylo obtížné kvůli dvacetistupňovému mrazu a mluvilo se i o pochybení hasičského sboru. I přesto, že shořela jenom část divadla, škoda byla velká. Vzhledem k válečným událostem nebyla vhodná situace konat veřejnou sbírku, jako po předchozím požáru. Divadlo ale bylo především díky dobrému pojištění znovu postaveno a během pěti měsíců otevřeno.⁴⁹

Na začátku druhé světové války byla činnost utlumena. Roku 1939 byla uvedena čtyři představení, v dalším roce žádné. Několik představení bylo v poslední chvíli zrušeno kvůli mobilizaci.⁵⁰ Určitým způsobem se ale opakovala situace jako za první světové války. Po velkém útlumu se činnost najednou po dvou letech znovu rozproudila, národní poslání a potřeba rozptýlení dohnaly ochotníky k nové aktivitě. Rok 1941 byl pro Kolár velmi úspěšným rokem. Zúčastnil se soutěže svého

---

⁴⁶ Podle Krčmaříkovy kroniky se zpráva o požáru objevila v titulech: *Národní Politika, Národní Listy, České Slovo, Lidové Noviny*.

⁴⁷ Znovuotevření divadla v Kyšperku. *Orlický kraj*, 2. 9. 1933, 3(35), 4.

⁴⁸ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 125.

⁴⁹ Tamtéž, s. 143.

⁵⁰ Tamtéž, s. 138.

okrsku Dobrovský, kde získal druhé místo s hrou *Červený mlýn*.⁵¹ Druhým velkým počinem bylo uspořádání Orlických her na oslavu sta let od prvního ochotnického divadla v Kyšperku. Orlické hry trvaly několik týdnů, zahrnovaly několik slavností, neděle s představeními vybraných ochotnických souborů z okolí a další doprovodný program. Hry byly zamýšleny jako podorlická putovní divadelní slavnost, která se v dalších letech bude konat v okolních městech orlického podhůří.⁵² Rok 1941 je poslední dobou, kdy lze v pramenech najít důkazy o činnosti Koláru. Literatura říká, že činnost pokračovala až do roku 1943 nebo dokonce 1944, není ale jasné ani jaká představení měl Kolár v této době hrát, ani za jakých okolností.⁵³

Kromě pořádání akcí jako Orlické hry a aktivního členství v okolních okrscích absolvovali někteří z režisérů Koláru roku 1931 režisérský kurz v Hradci Králové, a roku 1934 byla v divadle v Kyšperku pro veřejnost pořádána přednáška o herecké technice. V průběhu let v Kyšperku vystupovaly i spolky z okolních měst, především Vicena z Ústí nad Orlicí a Diviš ze Žamberka, dále přijížděly do města hostovat i zástupci pražských divadel a také „letní hosté“. Mladí absolventi konzervatoře přinášeli Koláru nové impulzy. To vše nasvědčuje tomu, že se vedení Koláru snažilo spolek různými způsoby kultivovat. Otázkou je, zdali obecně u Koláru převažovaly kvality spíše organizačního, nebo i repertoárového charakteru.⁵⁴

---

⁵¹ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku. *Orlický kraj*, 26. 4. 1941, **11**(17), 3.

⁵² Smysl oslav 100 let divadla v Kyšperku a Hry Podorlicka. *Orlický kraj*, 24. 5. 1941, **11**(21), 4.

⁵³ VALENTA, Jiří a ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (eds.), pozn. 5, 1. sv., s. 422. - ADAMEC, pozn. 12, s. 215.

⁵⁴ O technice herectví. *Naše zájmy*, 25. 1. 1935, **11**(3-4), 2.

3. Provozní praxe Koláru

Jak už bylo řečeno v kapitole o historii spolku, Kolár byl založen roku 1897 jako samostatný spolek mimo jiné proto, že členové dosavadního divadelního spolku v rámci Občanské besedy měli pocit, že způsob jejich fungování je příliš „nahodilý“ a doslova měli potřebu určitých stanov. Při první schůzi při zakládání spolku byl sepsán spolkový řád, který byl poslán ke schválení úřadům (což byl proces dlouhý čtyři měsíce). Řád spolku se na rozdíl od kroniky bohužel nezachoval.

Vedení spolku sestávalo z běžných funkcionářů jako byli předseda spolku, jednatel, pokladník a režiséři. Postupem let s přibývajícím počtem členů, který se z původních padesáti zvedl až na dvě stě šedesát, a díky dalším událostem přibývaly další role ve vedení - předseda výkonný a čestný, místopředseda, druhý pokladník pro stavební odbor, revizoři účtů, matrikář a podobně. Funkcionáři byli voleni zpravidla jednou za rok na jaře při valné hromadě. V některých letech, především v těch před první světovou válkou, se nevolilo, pravděpodobně proto, že nebylo potřeba měnit členy působící ve vedení spolku. V ojedinělých případech byla tato schůze pořádána dvakrát za rok a voleno nové vedení. To pokud došlo k nějakým rozporům, rezignaci předsedy a podobně, což se stávalo zřídka. Od roku 1925, kdy bylo postaveno nové divadlo, bylo již vedení voleno každoročně.

Kronika spolku uvádí, že v průběhu celého období od založení spolku roku 1897 až do konce druhé světové války Kolár uvedl celkem 233 her.⁵⁵ To znamená průměrně pět ročně během čtyřiceti osmi let, kterými se práce zabývá. Některé roky se vlivem různých událostí nehrálo vůbec,⁵⁶ někdy bylo uvedeno až deset her během jednoho roku (léta 1897, 1900 a 1930). Repríza téhož titulu nebyla pro Kolár úplně běžná. Muselo jít buď o mimořádný úspěch, aby byla hra opakována. Nebo šlo o reprízu v rámci hostování v okolních městech. Z dostupných pramenů není zřejmé, že by Kolár často hostoval v okolních obcích. Vše nasvědčuje tomu, že to bylo až do roku 1937 pouze občasné. Kolár hrál v Kyšperku zpravidla v neděli večer, v zimě od 20 hodin, v létě později. Výjimkou, kdy představení byla hrána jindy, než v neděli, byly svátky a významné dny, z čehož se postupem času stalo

---

⁵⁵ Údaj vyplývá z kroniky spolku.

⁵⁶ Roku 1905 se v Kyšperku nehrálo žádné představení kvůli neštovicím a z důvodu přestavby Pa-lečkova sálu. Roku 1915 z důvodu první světové války. Léta 1940 a 1943 - 1945 byla neaktivní vlivem událostí druhé světové války. Aktivita v průběhu roku 1942 není doložena ani vyvrácena žádnými prameny.

pravidlo. Běžná byla představení o velikonočních svátcích, na Dušičky a Vánoce, většinou na první svátek vánoční nebo na Štěpána. Od doby první republiky se vždy hrálo v den narozenin Tomáše Garrigua Masaryka a v den založení republiky. Často bylo divadlo hráno i v den výročí významné osobnosti, nejvíce z doby národního obrození. I den pokládání základního kamene na začátku stavby Divadelní dvorany a den dokončení byly plánovány na významné dny související s českým národem a jeho kulturou.⁵⁷

V dostupných materiálech nelze dohledat mnoho informací o tom, jak byly v Koláru organizovány zkoušky. Je možné vysledovat, že několik let před postavením Divadelní dvorany, kdy se musel divadelní spolek dělit o prostor v sále u Palečků s biografem, to jeho vedení a členům nevyhovovalo. Dále lze nalézt několik zmínek o tom, že se nepodařila příprava představení, protože si někteří z herců pozdě uvědomili, že se text své role nemohou z nějakého důvodu naučit a roli tzv. vrátili, čímž vystoupení znemožnili. Také se v pramenech objevilo několik málo pochvalných poznámek o hercích, kteří podávali dobré výkony, a také chodili vždy na zkoušky včas, spolu s několika „postesknutími“ o tom, kéž by byli všichni herci v souboru takoví. Lze tedy vyvodit, že určité nedokonalosti se v morálce herců Koláru objevovaly.⁵⁸

Kolár se od doby svého založení podílel i na organizaci ostatních zábavných akcí ve městě. Jejich počet se postupně zvyšoval a v době po postavení divadla roku 1925 měl nade všemi akcemi minimálně patronát, protože se děly v divadle, které bylo jeho majetkem. Pořádat zábavné akce bylo pro tehdejší ochotnické spolky běžné. Přineslo jim to peníze do spolkové pokladny, význam spolku tím sílil, jeho oblíbenost a šance znovu vyprodat divadlo také a navíc se mohly uplatnit organizační schopnosti lidí, jejichž povolání by jim to v té době neumožnilo. Jak už bylo řečeno v předchozí kapitole, do města stále s výjimkou válečných let přijížděly kočovné společnosti a během první republiky začaly přijíždět i soubory ze stálých, především pražských divadel a také spolky z okolních vesnic a měst. Všechna představení těchto hostujících divadel byla od založení Koláru pořádána na jeho jevištích, nejdříve v Palečkově sále, později v novém kyšpereckém divadle. Tradičně Kolárem pořádané akce byly silvestrovské a masopustní zábavy, na které

---

⁵⁷ Kladení základního kamene kyšpereckého divadla se odehrálo v den výročí upálení Jana Husa, divadlo bylo prozatímně otevřeno v den výročí založení samostatné Československé republiky.

⁵⁸ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 17, 21, 41.

se vždy ochotníci snažili divadelní sál vyzdobit a přimět hosty, aby přišli v maskách nebo si je na místě koupili. Čas od času byla v divadle divadelníky pořádána i běžná zábava a postupně se ve třicátých letech vyvinula tradice nedělních odpoledních čajů, nejdříve s ochotnickou, poté už s profesionální kapelou. Velké slavnosti se odehrály v období stavby Divadelní dvorany. Šlo o letní slavnost v maskách s velkým bufetem, pořádána třikrát za sebou, protože byla pokaždé narušena deštěm a protože Kolár touto cestou potřeboval vydělat na náklady, které nebylo možné pokrýt z jiných zdrojů. Dále ochotníci pořádali občasné přednášky a výstavy – v letech 1933 a 1934 výstavu obrazů Alfonse Muchy, včetně těch právě dokončených přímo v Kyšperku, v ateliéru, který si Mucha vybuodoval v místní škole, kde tou dobou pracoval. Roku 1941 spolek uspořádal výstavu divadelních rekvizit a zajímavostí.⁵⁹ Občas byla Kolárem zorganizována také vycházka do přírody v okolí. Poslední nedivadelní aktivita, kterou bych ráda zmínila, byla licence na provozování biografu, o kterou Kolár stál a několikrát se o ni ucházel. Nikdy mu ale nebyla přidělena, a tak těžil alespoň z toho, že mohl legionářům a Sokolu, kteří licenci měli, pronajímat sál svého divadla. Druhý požár divadla roku 1938 vznikl právě po představení filmu.⁶⁰

S návštěvností divadla, zdá se, neměl Kolár problémy. Jediná stížnost na poloprázdné hlediště se dá v kronice nalézt roku 1933, kde je uvedeno, že toho roku byla představení málo navštěvována kvůli soudobé hospodářské situaci.⁶¹ Pravděpodobně ale šlo pouze o jedno konkrétní poloprázdné představení odehrané 12. března toho roku. To bylo navíc reprízou na vyžádání, po zcela vyprodané premiéře.⁶² I tak na to někdo z přítomných diváků reagoval příspěvkem do pardubických novin *Orlický obzor*, které články o Koláru běžně nepsaly. V příspěvku, který obsahuje několik vtipných rýmů, jeho autor říká, že si váží činnosti Koláru, prosí, aby se spolek nenechal odradit, a nabádá místní občany, aby chodili do svého divadla.⁶³ Hned další představení odehrané 16. dubna toho roku

---

⁵⁹ Městské muzeum v Letohradě. KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 125. - Spolek divadelních ochotníků Kolár. *Orlický kraj*, 26. 10. 1935, 5(44), 2. - Sto let ochotnického divadla v Kyšperku. *Orlický kraj*, 3. 5. 1941, 11(18), 3. - Sto let ochotnického divadla v Kyšperku. I. Orlické hry. *Orlický kraj*, 5. 7. 1941, 11(27), 3.

⁶⁰ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 96, 136.

⁶¹ Tamtéž, s. 113.

⁶² Spolek divadelních ochotníků Kolár. *Orlický kraj*, 11. 3. 1933, 3(10), 4.

⁶³ Divadlo v Kyšperku. *Orlický obzor*, 31. 3. 1933, 8(13), 2.

byla znovu velice úspěšná a divadlo vyprodané.⁶⁴ Stížnost z kroniky tedy pravděpodobně patří pouze ke zmíněné repríze.

Financování potřeb spolku bylo organizováno ze spolkové pokladny, plněné několika zdroji. Především to byly výnosy z divadelních představení a šatny, protože všichni zúčastnění hráli, režirovali i jinak pomáhali zadarmo. Vstupenky stály v prvních letech spolku od 3,- Kč za křeslo až 0,50,- Kč za stání a roku 1934 už od 6,- Kč za první místo až 2,- Kč za stání.⁶⁵ Další příjmy plynuly ze vstupů na zábavy a další akce nedivadelního charakteru, které Kolár pořádal, a také členské příspěvky, původně 2,40,- Kč a později dokonce 5,- Kč za jednoho člena na jeden rok.⁶⁶ Všichni členové spolku měli vstup na zábavy pořádané Kolárem snížený na polovinu. Nezanedbatelnou část od roku 1925 tvořily nájmy, které platili všichni pořadatelé různých akcí, kteří chtěli využít divadelní sál. Nájem činil v letech před druhou světovou válkou 250,- Kč plus náklady za topení 100,- Kč. 150,- Kč byl paušální poplatek pro biograf. Počet těchto pronájmů rok od roku stoupal, což muselo organizačně vyžadovat značné úsilí, na druhé straně ale spolek potřeboval tímto způsobem získávat další finance, protože po postavení divadla byl jako majitel divadla značně zadlužen. Z toho důvodu bylo také nově postavené divadlo otevřeno provizorně několik měsíců po zahájení stavby a rok, před otevřením oficiálním - aby mohlo začít vydělávat na nájmu, především nájmu biografu a splácet hypotéku, jejíž konečná výše činila jeden milion korun. Dalším finančním přínosem byly výdělky z kuchyně a bufetu při divadlech a ostatních akcích, o které se, také dobrovolně, staral kroužek žen spřízněných s divadlem. V průběhu třicátých let byly ale tyto povinnosti převedeny na místní podnikatele. Po vzoru Národního divadla také Kolár v souvislosti se stavbou divadla vyzval obyvatele města Kyšperka k veřejné sbírce, která vynesla značnou částku - pětinu celkového rozpočtu na stavbu. Stejně tak byla sbírka uspořádána po prvním požáru divadla roku 1933.⁶⁷

Nejdlouhodobějším pokladníkem spolku byl František Hostinský, který se o spolkovou pokladnu staral prvních dvacet jedna let od založení Koláru. Dalšími pokladníky byli Karel Barvínek, František Skála ve dvacátých letech a v průběhu let

---

⁶⁴ Kyšperk. *Orlický kraj*, 22. 4. 1933, 3(16), 2.

⁶⁵ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 22, 122.

⁶⁶ Tamtéž, s. 42, 45.

⁶⁷ Tamtéž, s. 49, 59, 90, 114, 124.

třicátých byl každé dva roky volen pokladník nový. Pravděpodobně proto, že při narůstajících aktivitách Koláru šlo o čím dál tím více náročnou práci. Samostatnou kategorií bylo financování stavby divadla a dvou rekonstrukcí po požárech, pro což byl zvolen pokladník pro stavební záležitosti, kterým byl Karel Leder.

Z vydělaných peněz Kolár hradil poplatky za provozovací právo Máji, Thalii a Ústřední matici divadelních ochotníků československých. Dále nakupoval potřebné technické vybavení, rekvizity a kostýmy, splácel hypotéku na stavbu divadla a silnou tradicí v celé historii místních ochotníků bylo přispívat potřebným (potřeby pro školní děti, oblasti postižené povodněmi, nemocní, jiné ochotnické spolky apod.). Protože byl Kolár zadlužený, snažilo se jeho vedení ušetřit různými způsoby, v majitelích místních firem měli několik svých fanoušků a mecenášů. V prvních osmi letech po postavení nového divadla se v něm například topilo pilinami, které zdarma dodávala místní truhlárna, divadlo mělo zajištěno vymetání komínu zdarma a také dostalo darem elektroměr. Nějakou dobu po dostavění divadla byla v místním hostinci U Kryštofků vystavována kasička na dary na neustále potřebný divadelní inventář. Spolek si také platil požární, úrazové pojištění a pojištění povinného ručení a budovy, které se mu velice hodilo po dvou požárech Divadelní dvorany, obzvláště po tom druhém, kdy nebyla pořádána veřejná sbírka.⁶⁸

Spolek se propagoval různými způsoby. Především tím, že se jeho zástupci účastnili veřejného života ve městě a že byl Kolár tzv. vidět, ať už se v Kyšperku dělo cokoliv. Díky tomu, že spolek pořádal i jiné, než jenom divadelně zaměřené zábavy, také získával další příznivce. Krátce po založení Koláru zavedl spolek pro své členy pásky na kabát s nápisem „Kolár“ a roku 1926, při oficiálním otevření nově postaveného divadla, bylo vyrobeno tisíc kusů upomínkových listů a také tisíc odznaků. Stejně tak roku 1941 při I. Orlických hrách byly vydány slavnostní upomínkové listy. Čas od času spolek také informoval o svém hospodaření, úspěších a plánech v článku zaslaném do místních novin *Naše zájmy* nebo *Orlický*

---

⁶⁸ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 23, 39 - 44, 59 - 62, 90 - 95, 116, 141.

kraj.⁶⁹ Propagace uváděných her byla organizována prostřednictvím plakátů a oznámení v novinách. Z kolárovských plakátů se bohužel dochovalo pouze sedm exemplářů z období let 1913 - 1918. Víme ale, že do roku 1912 bylo po městě roznášeno tři sta kusů plakátů a od toho roku dokonce tři sta padesát, což je skutečně vysoké číslo. Podle dochovaných plakátů můžeme soudit, že se jejich styl nesl v jednoduché grafice se secesním nádechem, symbolizující rám obrazu, který obklopoval text plakátu. Kromě názvu hraného titulu, data a místa uvedení plakáty obsahovaly řadu dalších informací. Vedle žánru dané hry, autora a obsazení se snažil spolek nalákat diváky rozpisem jednotlivých dějství a tučně tisknutým upozorněním, ve kterém z nich se spolek chystá použít zcela novou dekoraci. Zvýrazněna byla také informace o tom, že jde o repertoární hru Národního divadla v Praze. Na plakátu bylo uváděno, zdali bude mezi jednotlivými akty hrát hudba a jestli bude ze vstupného podpořena nějaká charitativní záležitost. Nemohla chybět zmínka o tom, u kterého kyšperckého obchodníka koupit vstupenky a jaká je jejich cena. Tisk plakátů byl zajišťován v tiskárnách v nedalekých městech Žamberku a Ústí nad Orlicí.⁷⁰ Plakáty Kolár dával o svých představeních věděl i v průběhu třicátých let. Druhý způsob inzerování nadcházejících představení byl pravděpodobně dražší a nejspíše proto mnohem stručnější. Oznámení v *Našich zájmech* a *Orlickém kraji* obvykle obsahovala pouze několik řádků základních informací o titulu a režii, obsazení bylo zmíněno zřídka. V některých případech byli diváci lákáni na zcela novou výpravu, jako před představením hry Václava Vrány *Děvčátko, neříkej ne* v dubnu roku 1933.⁷¹ Výjimkou nebylo ani slibování velkého zážitku: „Rozdělení úloh jednotlivým hercům bylo výborně voleno v důsledku toho každý, kdo zhlédne tuto veselohru, bude příjemně pobaven a odnese si z představení nečekané vzpomínky.”⁷² Dále bylo v oznámeních běžné prezentovat spolek jako člena Ústřední matice divadelních ochotníků československých, nebo místních okrsků, pravděpodobně

---

⁶⁹ Spolek divadelních ochotníků Kolár. *Orlický kraj*, 5. 4. 1941, **11**(14), 2. - Dnes vyšel Vzpomínkový list. *Orlický kraj*, 7. 6. 1941, **11**(23), 2. - Z Kyšperka. *Naše zájmy*, 13. 3. 1926, **2**(11), 3. - Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 15. 2. 1941, **11**(7), 2. - Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 23, 63.

⁷⁰ Viz příloha č. 3. - Spolek divadelních ochotníků „Kolár”. *Orlický kraj*, 22. 10. 1932, **2**(45), 3. - Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 34.

⁷¹ *Děvčátko neříkej ne*. *Orlický kraj*, 8. 4. 1933, **3**(14), 3.

⁷² Kyšperk. Spolek Divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 20. 9. 1935, **5**(39), 3.

pro prestiž, kterou tato členství spolku dodávala.⁷³ Roku 1941 se objevilo v *Orlickém kraji* poprvé oznámení o hře graficky vyobrazené jako reklama. Šlo o hru *Červený mlýn* Viléma Wenera, která později vyhrála druhé místo v soutěži žambereckého okrsku Dobrovský. Velký, důrazně zobrazený titul hry, doplněný stručným textem a grafikou minimalistického stylu spojoval znaky plakátu a běžného novinového oznámení v nový tvar, kterým byla reklama.⁷⁴

Není úplně jasné, jakým způsobem a jak pečlivě byla běžně organizována propagace akcí nedivadelních. Takzvaný ostatkový věneček byl podle pramenů zvláště důležitou událostí. O tom svědčí i čtyři dochované pozvánky z let 1907 - 1910, vyhotovené v krásné, secesní grafice, pro každý rok s jinou tematikou, vytisknuté v Mělníku a Lounech.⁷⁵ Z další propagace akcí zábavného charakteru víme o stručných oznámeních v místních novinách, která byla běžná v průběhu třicátých let. Na začátku čtyřicátých let byla běžná velmi stručná oznámení o všech akcích odehrávajících se v Divadelní dvoraně, která obsahovala pouze datum, název a čas těchto zábav.⁷⁶ Z některých oznámení vyplývá, že i pro nedivadelní události Kolár zajišťoval plakáty. Vzhledem k tomu, že se s největší pravděpodobností žádné z nich nedochovaly, není jasné, jakou měly podobu.⁷⁷

Předprodej vstupenek na představení zajišťoval v prvních dvou desetiletích dvacátého století pro Kolár obchodník František Hostinský, který byl zároveň spolkovým pokladníkem. Později jej organizovali obchodníci Karel Barvínek a František Skála, kteří měli již v této době telefon, což usnadňovalo zamlouvání vstupenek. Nezdá se, že by v Kyšperku ani v neaktivnějších dobách Koláru fungovalo něco jako oficiální divadelní předplatné. Jedinou výjimkou bylo předplatné na I. Orlické hry roku 1941, kdy Kolár v *Orlickém kraji* inzeroval. Předplatné na všechna představení Orlických her bylo nabízeno s dvacetiprocentní slevou.⁷⁸ Jiným způsobem divadelního předplatného bylo rezervování míst pro stálé návštěvníky ochotnických představení. Během třicátých let běžně fungovalo,

⁷³ Kyšperk. Spolek Divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. (20. 9. 1935), pozn. 72.

⁷⁴ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku (26. 4. 1941), pozn. 51.

⁷⁵ Viz příloha č. 3. - Mělník i Louny jsou města mnohem vzdálenější, než Žamberk a Ústí nad Orlicí, kde ochotníci běžně tiskli své plakáty.

⁷⁶ Podniky v divadelní dvoraně. *Orlický kraj*, 8. 2. 1941, 11(6), 2.

⁷⁷ Spolek divadelních ochotníků Kolár. *Orlický kraj*, 17. 3. 1934, 4(11) 3. - Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 1. 12. 1934, 4(47), 4.

⁷⁸ Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 22. 9. 1934, 4(38), 2. - Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 10. 11. 1934, 4(44), 3. - Lístky na divadelní představení. *Orlický kraj*, 31. 5. 1941, 11(22), 2.

že těmto stálým hostům byly vstupenky automaticky rezervovány k vyzvednutí nejpozději do dne předcházejícího představení.⁷⁹

---

⁷⁹ Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 15. 12. 1934, 4(49), 3.

4. Proměny v dramaturgii divadelního spolku Kolár

Repertoár spolku pro období 1897 - 1941 byl sestaven na základě údajů uvedených v kronice spolku Kolár. Při ověřování spolehlivosti kroniky porovnáním dat, jež uvádí s novinovými články z *Našich zájmů*, *Orlického kraje* a *Orlického obzoru* se ukázala jako spolehlivá. Přesto není vyloučeno, že nedošlo k chybám; zejména proto, že *Pamětní kniha* obsahovala minimum jmen autorů daných her, která byla dodatečně vyhledávána.

Na základě repertoáru jednotlivých ochotnických spolků lze vymezit, o jaký typ spolku se jedná co do umělecké hodnoty jeho působení. Jejich dramaturgii nelze posuzovat stejným způsobem jako u profesionálních divadel, zvláště pokud vezmeme v úvahu vývoj jejich funkce od počátků tohoto fenoménu, do konce období, kterým se zabýváme. Prvotním posláním ochotnického divadla bylo šíření českého jazyka, české dramatiky i ve smyslu literárního druhu, a národního uvědomění mezi všechny vrstvy obyvatelstva od počátku devatenáctého století a v jeho průběhu. Ochotnické divadlo národní ideály a český jazyk šířilo tam, kam by se vše nové jiným způsobem těžko dostalo. Období na konci a přelomu století, kdy už tato funkce ochotnického divadla pozbyla platnosti, vedlo k profanaci ochotnického divadla, které hledalo svůj nový cíl. Mnoho souborů přitom upadlo k repertoáru, který byl pouze zábavný a až zbytečně nenáročný. Období první světové války přálo navrácení se k národnostně uvědomovacímu procesu a následující meziválečné období první republiky znamenalo pro spolky, zvláště pro ty, které na konci minulého století tápaly, výzvu soustředit se na uměleckou hodnotu svého působení. Zábavná funkce ochotnického divadla v této době často fungovala daleko více automaticky. I tak ale nelze ochotnickým souborům upírat snahu rozmach zábavného repertoáru do určité míry vyvažovat uváděním umělecky hodnotnějších kusů, než byly pokleslé komedie a frašky. I přesto, že se ochotnické divadlo jako fenomén pohybovalo v určitých nastavených repertoárových hranicích, neznamenalo to, že by samotné spolky neměly možnost svou dramaturgii do určité míry formovat nebo úplně vybočit z již nastaveného standardu, což se dělo plošně pouze v případě několika málo souborů, mezi které se určitě neřadil ochotnický divadelní soubor Kolár v Kyšperku. To ale znovu neznamená, že sami zástupci jednotlivých spolků nevolili, do jaké míry budou v jejich repertoáru převládat

frašky, realistické drama, jestli moderní dramatika a extravagantnější kusy budou uváděny alespoň jednou do roka nebo jednou za deset let.

Další důležitou okolností je, že ochotnická divadla v průběhu svého působení získávala rozměr kulturní instituce daného města. Jejich hlavní funkce potom již nebyla založena na umělecké úrovni souboru, ale spíše na prosperitě spolku se všemi jeho aktivitami, které byly divadelní jenom zčásti. Často spolky vlastnily divadelní budovy, jejichž postavením se zadlužily natolik, že svůj repertoár musely podřizovat výdělečnosti daných titulů. V takovém okamžiku bylo jasné, že musí volit repertoár tak, aby zaujal většinové publikum, a z toho potom logicky vyplývá model, kdy převážně zábavný, kasovně úspěšný repertoár střídala klasická díla vážených autorů z historie i soudobí, respektovaní autoři. Otázkou je, jakou frekvenci tohoto střídání konkrétní spolek nastavil, do jaké míry upadla zábavná část k plytkosti a nakolik objevná byla jeho dramaturgie oněch náročnějších kusů. Větší, historicky stabilní soubory, vlastníci své budovy a fungující jako instituce byly ve svém repertoáru mnohem méně progresivní, než malá uskupení, která vznikla v určitém období a na konkrétní tendenci. Tyto progresivní skupiny spontánně vznikaly, ale také i zanikaly.⁸⁰

Spolek Kolár v Kyšperku nebyl jedním z těch, které by se zformovaly na začátku období národního obrození, na přelomu osmnáctého a devatenáctého století, kdy začala vznikat první podobná uskupení v Praze i v menších městech na českém venkově. Tradice ochotnického divadla v Kyšperku byla započata až ve čtyřicátých letech devatenáctého století, kdy existence divadla ve městě značila přítomnost určité vrstvy inteligence. Více se stabilizovalo v letech šedesátých, ale pro existenční problémy způsobené nedostatkem prostoru vhodného pro hraní divadla ve městě se stále zdržovalo v mezích radosti z nové zábavy a boje o existenci samotnou. Lze tedy vytušit, že dramaturgie v prvních pěti desetiletích divadla v Kyšperku byla více méně náhodná, do vysoké míry podléhající dobovým trendům i omezením menšího města, než propracovaná a záměrně směřující ke konkrétnímu cíli. O repertoáru ze čtyřicátých a padesátých let nelze bohužel v pramenech nalézt žádné zmínky. Díky tomu, že ale první divadelní projevy v Kyšperku byly započaty v rodině Ludmily Štolovské, dcery národního buditele Františka Vladislava Heka, je snadno odhadnutelné, že výběr prvních her byl

---

⁸⁰ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 158.

dobově, národně orientovaný. Z období od šedesátých do druhé poloviny devadesátých let devatenáctého století známe jména přibližně osmdesáti pěti her, přičemž z let šedesátých a sedmdesátých to jsou pouze tři tituly - zcela první hra *Strejček* od neznámého autora, hrána prvními kyšpereckými ochotníky roku 1863, dalším titulem je Macháčkova hra *Ženichové*, kterou kyšperečtí ochotníci sehráli roku 1868. Kolár tuto hru divákům znovu představil roku 1934 v režii Vladimíra Seiferta. Ze sedmdesátých let je nám známo pouze představení hry *Sedlák Zlatodvorský* německé herečky a dramatičky Charlotte Birch - Pfeifferové. Tato hra byla v Kyšperku sehrána roku 1871, tedy ten samý rok, kdy byla hra poprvé vydána v českém překladu. I tuto hru Kolár uvedl znovu, a to v roce 1901, kdy ji s největší pravděpodobností režíroval Antonín Krčmařík.⁸¹

Osmdesátá a devadesátá léta devatenáctého století byla pro Kyšperk divadelně velmi aktivní. Šlo o období, kdy začali ochotníci působit v rámci Občanské besedy. Do založení divadelního spolku Kolár roku 1897 bylo sehráno přibližně osmdesát titulů. V tomto období lze již předpokládat a díky dostupným pramenům i sledovat formování určité dramaturgie tohoto uskupení. Na začátku osmdesátých let lze rozeznat zřejmou orientaci na doznívající dramaturgiu autorů německého a rakouského původu na našem území, uvedena byla i hra francouzského původu. Žánrově a tematicky lze většinu z nich klasifikovat jako veselohry z venkova. Ty doplňoval menší počet her českých autorů - *Inzerát* Karla Sabiny, staršího data, a Klicperova fraška *Rohovín Čtverrohý*, uvedena roku 1883, tedy ten samý rok, kdy proběhla i premiéra této hry v Národním divadle. Od druhé poloviny osmdesátých let již většinou převládaly hry českých dramatiků. Nejčastěji předchůdci Koláru uváděli žánrově rozmanitou dramaturgiu prvního autora národního obrození Václava Klimenta Klicpery, učitele a vzoru Josefa Kajetána Tyla. Představeny byly v Kyšperku jeho hry *Lhář a jeho rod* a *Pytláci* roku 1888, *Loupež* roku 1889 a *Rohovín Čtverrohý* v roce 1895. Klicperova truchlohra *Pytláci* byla jednou z mála tragických her mezi zdaleka převládajícími fraškami a veselohrami, které byly v Kyšperku v této době, stejně jako v době pozdější, nejvíce hrány. Dále lze na repertoáru osmdesátých a devadesátých let zaznamenat několik her Františka Ferdinanda Šamberka, který byl naopak Tylovým žákem. Jeho dramata spojovala romantismus, národní uvědomění, prvky francouzské

---

⁸¹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 10 - 19.

konverzační komedie a vídeňské frašky. Kyšperečtí ochotníci uvedli jeho hry *Jen žádný sněm* roku 1887, *Jedenácté přikázání* a *Svatojánskou pouť* roku 1888, *Rodinnou vojnu* roku 1895 a *Břinkalovy trampoty* roku 1896. Další dva nejvíce hraní autoři z „předspolkového“ období byli představitelé nastupujícího českého realismu, který se v tomto období začal usazovat a zaujímat své pozdější postavení kmenového repertoáru českých ochotnických souborů, Ladislav Stroupežnický a František Adolf Šubert. Stroupežnického dílo bylo v Kyšperku velmi oblíbené, což dokazuje uvedení hned pěti jeho titulů v průběhu osmi let. Jednalo se o hry *Zvíkovský rarášek* a *Paní mincmistrová* roku 1888, *Naši furianti* roku 1889, *Pan Měsíček, obchodník* roku 1894 a *Václav Hrobčický z Hrobčic* roku 1896. V devadesátých letech, nedlouho před vznikem spolku Kolár, se začaly v repertoáru ochotníků objevovat také hry autora představujícího již naplno český realismus - Josefa Štolby. Jeho hry *Vodní družstvo* roku 1893 a *Závěť* roku 1894 se hráli tehdejší studenti, stejně jako hru *Cesta na východ* od Oskara Blumenthala a *Lumpacivagabundus* od Johanna Nepomuka Nestroye toho samého roku. V tomto období bylo již uvedení her německé a rakouské dramatiky spíše výjimkou mezi naprosto převládajícím českým repertoárem. Zmíněné hry doplňovaly převážně komické hry kratšího formátu, jednoaktové frašky a veselohry. Zajímavé je, že kyšperečtí ochotníci v období před založením spolku pravděpodobně nikdy (nebo alespoň v posledních dvou desetiletích) neuvedli žádnou hru Josefa Jiřího Kolára, podle kterého nově vzniklý spolek roku 1897 pojmenovali. Pravdou je, že jako první po založení spolku byla uvedena Kolárova hra *Primátor*, nelze ale předpokládat, že šlo o skutečný vzor souboru, pokud jeho dílo neuváděl na jevišti, což se nedělo ani v následujícím období. To se může jevit jako zvláštní, pokud vezmeme v úvahu, že v letech 1897 - 1945 ochotnický spolek Kolár v Kyšperku uvedl na dvě stě padesát her.⁸²

Na základě dramaturgie převládající v posledních dvou desetiletích před oficiálním založením ochotnického spolku se začalo vyvíjet dramaturgické směřování Koláru. To rámcově odpovídalo modelu, jenž ochotnickým spolkům předkládala Ústřední matice divadelních ochotníků československých a autoři různých příruček pro ochotníky, kterých především v prvních desetiletích dvacátého století vznikalo velké množství. Jejich autoři se snažili radit ochotnickým

---

⁸² Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 10 - 144.

divadelníkům v otázkách vzniku divadelního představení od počáteční myšlenky do posledních detailů, jež bylo potřeba realizovat. Nejdůležitějším doporučením většinou bylo nepodceňovat dramaturgii spolku. Autoři příruček ochotníky nabádali, aby měli ve svém souboru dramaturga, tedy člověka, který se soustředí na výběr her vhodných pro daný spolek, osobu, která vytváří program, dává dohromady repertoár spolku, což byl nový požadavek, který pravděpodobně nebyl na mnoha místech včetně Kyšperka splněn. Repertoár neměl být nahodilý, měl sledovat určitou linii, společné motivy či jednotící téma, vytvářet cykly. Příručky předkládaly seznam bodů, které by dramaturg, případně režisér neměl opomenout při výběru hry. Důležité podle nich bylo kladení důrazu na literární hodnotu dané hry a poté na její kvality divadelní. Dále autoři příruček doporučovali nepřeceňovat možnosti daného souboru ve smyslu schopností jeho herců i hmotných možností ochotnického jeviště a zaměřit se na tzv. lidovychovnost každé konkrétní hry.

Důležitou součástí těchto knih byl doporučený repertoár pro ochotnické jeviště, kde byly předloženy doporučené hry, jejich téma, motivy a v některých i označení náročnosti. Doporučováno bylo inscenování především českých her, hry cizích autorů měly spolky využít pouze v situaci, kdy pro daný účel neexistovala stejně kvalitní, nebo kvalitnější hra česká. Upřednostňována byla dramatika současná před dramatikou národního obrození a pro svou lepší přístupnost hry veselého charakteru. Repertoár by měl obsahovat zvuk své doby, ne však na úkor kvality.⁸³

V takto dramaturgicky vymezeném území se Kolár pohyboval s určitou samozřejmostí, v žádných pramenech nejsou zmínky o tom, jakým způsobem byly vybírány jeho hry, kým a jestli spolek vlastnil některé aktuální repertoárové příručky. Můžeme předpokládat, že dramaturgy Koláru byli jeho samotní režiséři, v prvních dvou desetiletích historie Koláru především Antonín Krčmařík, v průběhu první světové války Josef Exner, ve třicátých letech již okolo patnácti osobností, z nichž každá měla své žánrové i jiné preference.

Repertoár Koláru v období 1897 - 1945 čítal dvě stě padesát her. Sedmdesát procent z nich připadá na českou dramaturgii a třicet procent na překlady. Oproti běžné ochotnické praxi hrál Kolár více her cizích autorů, které jako množina běžně

---

⁸³ CHALOUPKA, Adolf, pozn. 7, s 55. - CHALOUPKA, Adolf, pozn. 8, s. 20, 31.

zaujímalý v repertoáru ochotníků pouze okolo deseti procent. Mezi šedesáti překlady v repertoáru Koláru sice připadla přibližně třetina na hry německých a rakouských autorů, další dvě třetiny, tedy čtyřicet her, však byly hry dramatiků amerických, britských, dánských, italských, francouzských, maďarských, polských, španělských a srbských. V letech 1900 a 1920 byly sehrány hry dánských autorů, pohádka *Byl jednou jeden král* a *Revoluční svatba*, drama zobrazující období Velké francouzské revoluce. Roku 1908 uvedl Kolár překlad španělského drama *V nížině* Angela Guimera. Tato hra byla Kolárem uvedena podruhé roku 1925. Na konci dvacátých let, roku 1929, byla sehrána hra amerického autora Channinga Pollocka *Znamení na dveřích*. V letech 1930 a 1934 *Půlnoční vlak* a *Královská výsost* a *Od devíti do šesti* od britských autorů Arnolda Rydleyeho, Williama Maughama Somerseta, Philipa a Aimée Stuartových. Z francouzských her byly uvedeny *Uhlíři* dramatika Philippe Gille a v letech 1898 a 1913 *Dvě svatby pana Darimona* od Alfreda Duru. Z her německých autorů, které Kolár uvedl, bych ráda zmínila hry Friedricha Schillera, které byly uváděny na přelomu století - *Úklady a láska* (1900), *Loupežníci* (1901) a truchlohra *Úklady a láska* podruhé (1910). Dále byla v Kyšperku roku 1932 uvedena naturalistická hra *Forman Henčl* Gerharta Hauptmanna, nejvýznamnějšího německého autora na konci devatenáctého a začátku dvacátého století.

V ohledu uvádění českých a zahraničních her tedy Kolár nezapadal do měřítek soudobého ochotnického spolku, protože na svém jevišti představoval o něco více zahraniční dramatiky, než bylo běžné a než směrnice vydávané Ústřední maticí divadelních ochotníků československých i dobové repertoárové příručky doporučovaly. Jejich doporučení směřovala k preferování her domácího původu. Díky tomu, že prameny dovolují přiřadit pouze k polovině Kolárem sehraných her jejich režiséra, není v tomto případě možné vysledovat, že by se některý z nich orientoval přímo na uvádění zahraniční dramatiky a zda lze mluvit o přímém vlivu určité osobnosti spolku. Na počátku třicátých let, kdy přijížděli do Kyšperka studenti pražské konzervatoře na letní prázdniny, účastnili se zdejšího divadelního života a nacvičovali vždy představení spolu s Kolárem nebo svá vlastní. Dramaturgie samostatných představení těchto studentů obsahovala dvě hry zahraničních autorů. První hrou sehranou v Kyšperku roku 1931 byla *Síla reklamy*

amerického dramatika Roi Coopera Megrue. Následujícího roku se hráli hru rakouského autora Wilhelma Sterka *Milovat je nemoderní*.⁸⁴

České hry, které Kolár uváděl, byly různého směřování. Ústřední matice divadelních ochotníků československých považovala uvádění české klasiky, tedy starších her autorů národního obrození, za zásadní. Tento názor ještě zesílil po sjezdu jejích zástupců roku 1921, na kterém bylo usneseno, že by takový typ her měl zaujímat celou polovinu repertoáru ochotnických spolků. Dvě větve starších autorů romantického dramatu zastupovalo v dramaturgii kyšperckého spolku nemnoho děl Kolárových a Tylových. Konkrétně se jedná o Kolárova *Primátora* uvedeného jako první představení Koláru roku 1897. Jeho druhou a poslední hrou, kterou spolek realizoval, byl *Pražský žid* roku 1920. Tylova dramatika, orientovaná více národně, lidově, ale přece v duchu romantismu, byla v repertoáru zastoupena *Paličovou dcerou* (1898), *Fidlovačkou* (1935) a *Strakonickým dudákem* (1936). Z díla Václava Klimenta Klicpery byl uveden populární *Hadrián z Římsů* (1898, 1908), *Zlý jelen* (1898, 1904) a historická hra *Žižkův meč* (1907). Z této skupiny autorů byl zdaleka nejvíce oblíbený František Ferdinand Šamberk, jehož dramata Kolár často realizoval opakovaně. Sehrány byly jeho hry *Ravuggiollo, loupežník z Apenin* (1900, 1922), *Břínkalovy trampoty* (1900, 1913), *Jedenácté přikázání* (1901, 1941), *Karel Havlíček Borovský* (1901, 1910) a *Divadelní vlak* (1921).

Nastupující realismus se projevil již v dramaturgii období před založením spolku Kolár. Již bylo zmíněno, že na konci osmdesátých a začátku devadesátých let byli v Kyšperku oblíbení Ladislav Stroupežnický i František Adolf Šubert, oba autoři představující začátek českého realismu. V období od založení spolku Kolár byly sehrány hry *V panském čeledníku* a *Ve veřejném životě* (1898), *Zvíkovský rarášek* (1900), *Naši furianti* (1919), *Václav Hrobčický z Hrobčic* (1923). V letech 1938 a 1939 Kolár uvedl Stroupežnického hned čtyřikrát: *Naši furianti*, *Zvíkovský rarášek*, *Paní mincmistrová* a znovu *Naši furianti*. Lze pozorovat tři vlny v uvádění jeho her, první v plném rozvoji realismu, podruhé a potřetí v obdobích těsně navazujících na události válečné. Dramata Františka Adolfa Šuberta byla také hojně uváděna již před založením spolku. Pro Kolár bylo jeho dílo aktuální především na přelomu století, kdy byly realizovány jeho hry *Velkostatkář* (1897), *Žně* (1904),

---

⁸⁴ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 107, 111.

Jan Výtava (1906) a *Drama čtyř chudých stěn* (1910). Tato hra byla Kolárem znovu uvedena po první světové válce roku 1922.

I další, ryze realističtí autoři měli místo v dramaturgii spolku Kolár. Drama Josefa Štolby měli v oblibě již předchůdci Koláru a v období spolku byly uvedeny čtyři jeho hry, všechny spíše v době na přelomu a v prvních dvou desetiletích dvacátého století. Jednalo se o veselohry *All right* (1897), *Mořská panna* (1913), *Ach ta láska* (1917) a *Na letním bytě* (1918). V letech 1897 a 1906 Kolár uvedl jeho hry *Směry života*, frašky *Lapený Samsoněk* a *Vražda na uhelném trhu*. Veselohry *Poslední muž* a *Čekanky* byly uvedeny v letech 1919 a 1935. Matěj Anastasia Šimáček byl dalším autorem hojně uváděným ochotníky. Jeho strýc František Šimáček byl známým nakladatelem. Kolár uvedl pouze jedno Šimáčkovovo dílo, a to jeho poslední drama, tragédii *Ztraceni* (1912). *Maryšu bratří Mrštíků*, zobrazující neúprosný společenský řád českého venkova, vrcholné drama českého realismu, uvedl Kolár roku 1900. Zdá se, že Aloise Jiráskova kyšperečtí ochotníci příliš neregistrovali až do roku 1905, kdy vznikla jeho pohádkově laděná hra *Lucerna*, notoricky známá a hojně uváděná všemi ochotnickými spolky. Kolár *Lucernu* svým divákům předvedl roku 1906, poté uvedl i jeho starší hry, kritické drama z vesnického prostředí *Otec* a historickou veselohru *Kolébka* (1907). Hra *Pan Johanes* byla už v Kyšperku uvedena toho samého roku jako její premiéra v Národním divadle, roku 1910. Po první světové válce byly hry *Kolébka* a *Pan Johanes* uvedeny znovu spolu s další Jiráskovou starší hrou *Emigrant*. Jaroslav Hilbert se inspiroval dílem norského realistického autora Henrika Ibsena. Ten patřil mezi dramatiky, kteří přinesli modernistické tendence na divadlo. Hilbertova hra *Vina* byla Kolárem uvedena roku 1931 v režii Vladimíra Seiferta.

Za určité vybočení směrem od tolik rozšířeného realismu lze považovat uvádění děl novoromantických autorů Julia Zeyera a Jaroslava Vrchlického. Novoromantismus, který fungoval jako vymezení proti realismu, spojoval tendence romantické s některými znaky typickými pro nově nastupující modernistické směry. Vrchlický byl oblíbeným autorem kyšpereckého Koláru. Jeho režiséři se neomezovali pouze na uvádění jeho nejslavnější hry *Noc na Karlštejně*, kterou ale samozřejmě uvedli také, a to hned několikrát. Poprvé byla *Noc na Karlštejně* Kolárem v Kyšperku představena roku 1918 u příležitosti oslav konce první světové války. Podruhé ji Kolár sehrál roku 1925 jako první hru ve svém nově postaveném divadle, při jeho provizorním otevření. Potřetí byla uvedena až roku 1941 jako

součást I. Orlických her, které toho roku v Kyšperku pořádal. Z dalších Vrchlického her Kolár uvedl veselohru *Král a ptáčník* (1908, 1921), dále tři komické jednoaktovky *Svědék* a *Pomsta Catullova* (1912) a *V sudě Diogenově* (1926). Vrchlického hry nejvíce režírovali Jan a Josef Novotní, kteří působili spolu s Krčmaříkem v Koláru od jeho počátku.

Opačná situace nastala s dílem druhého nejznámějšího představitele novoromantismu - u Julia Zeyera. Jeho *Radúze a Mahulenu* Kolár uvedl celkem třikrát, nikdy však nenastudoval žádnou jeho jinou hru. Pohádkové drama inspirované slovenskou národní mytologií uvedl poprvé roku 1902, podruhé roku 1911 a potřetí při znovuotevření divadla zničeného požárem roku 1933. Kdo režíroval první dvě uvedení Zeyera v Kyšperku není bohužel jasné. Víme ale, že režisérem představení *Radúze a Mahuleny* v roce 1933 byl Karel Pavlík, jeden z mladších letních hostů, kteří Kyšperk navštěvovali o letních prázdninách a účastnili se jako studenti pražské herecké konzervatoře kyšpereckého divadelního dění. Karel Pavlík spolu s Julií Charvátovou ztvárnili hlavní postavy této hry. Lze si povšimnout, že dramata Vrchlického i Zeyera Kolár často uváděl v zásadních okamžicích své historie.

Kromě naprosto převládajících složek repertoáru - české klasiky národního obrození, realistického dramatu, novoromantických her a komerčních zábavných kusů se v ochotnické dramaturgii čas od času objevily odkazy i na to nejaktuálnější světové umělecké dění, i když se tak dělo pouze v náznaku. Je patrné, že ochotníci považovali uvedení některých her, které považovali za hry symbolistické, či impresionistické, za projev určité vyspělosti svého souboru. Zdá se ale, že do ryzí modernistické či avantgardní tvorby měly takto představované kusy na ochotnických jevištích daleko. Šlo například o hru *Posel* Viktora Dyka, kterou Kolár uvedl roku 1923, nebo o Kvapilovu *Princeznu Pampelišku*, rozšířenou hru uváděnou profesionálními i ochotnickými divadly. Kolár ji svému publiku představil roku 1933, krátce po znovuotevření vyhořelého divadla v režii Vladimíra Seiferta. Dále se jednalo o Kvapilova *Oblaka a Mahenovy hry Mrtvé moře a Ulička odvahy*. První dvě hry režíroval Josef Exner v letech 1917 a 1923. Exner patřil mezi několik málo režisérů, kteří v Koláru působili po boku Antonína Krčmaříka v prvních dvou desetiletích po založení spolku. *Uličku odvahy* uvedl roku 1941 Ladislav Kowalski, člen mladší větve Koláru, která se zformovala v době probíhající druhé světové války.

Zajímavou skupinou byly ambiciózní a naprosto aktuální hry českých dramatiků, kteří se přímo nehlásili k žádnému z nových směrů (i když některé jejich myšlenky tyto hry obsahovaly), tvořili před druhou světovou válkou a jejich hry byla uznávaná u nás i v zahraničí. Jejich tvorba byla a je repertoárem vhodným pro náročné publikum. Šlo o Viléma Wernera, Karla Čapka, Františka Langera, Olgu Scheinplugovou, Franka Tetauera, Jana Wericha a Jiřího Voskovce. Kolár uváděl hry těchto autorů v letech 1928 - 1941, tedy v období největšího rozmachu spolku, který již měl vlastní divadlo, téměř tři sta členů a více než deset režisérů. Tyto hry v repertoáru Koláru částečně tvořily protiváhu ke komerčním veselohrám, nově operetám a dalším hrám ryze zábavného charakteru, které dříve vyvažovala tvorba obrozenecká spolu s realistickými dramaty. Ty z repertoáru zcela nevytizely ani v pozdější době, jejich obliba se do určité míry navrátila s příchodem druhé světové války s potřebou znovu si připomínat národní hodnoty a češství. Tento návrat byl už ale jiný. Ve čtyřicátých letech měla tvorba z 19. století již historickou hodnotu a na její dřívější místo nastoupily vážné hry těchto nových autorů. Jejich uvádění bylo v Koláru spojeno s režisérem Vladimírem Seifertem, který v Koláru režíroval přibližně patnáct her od roku 1931 do konce druhé světové války. Mezi ně patřily všechny nejzásadnější hry výše jmenovaných autorů: *R.U.R.* a *Bílá nemoc* Karla Čapka, *Zabitý* a *Okénko* Olgy Scheinplugové, *Lidé na kře* Viléma Wernera, *Jízdní hlídka* Františka Langera. Seifert se tolik nesoustředil na Wernerovy komedie *Pod stromem zapovězeným* a *Právo na hřích*, *Houpačku* Olgy Scheinplugové, Langerovy veselohry *Grandhotel Nevada* a *Velbloud uchem jehly*. Wernerův *Červený mlýn*, se kterým se Kolár umístil roku 1941 na druhém místě soutěžní přehlídky okrsku Dobrovského, byl spolkem nastudován v režii Josefa Novotného. Není známo, kdo režíroval hru *Život není sen*, již Kolár uvedl v rámci I. Orlických oslav v červenci roku 1941, pravděpodobně se ale jednalo také o Vladimíra Seiferta. V tomto představení hostovala Julie Charvátová, tehdejší úspěšná herečka činohry Českého divadla v Olomouci, kde taktéž ztvárnila roli Boženy Němcové v této Tetauerově hře. Stejný problém vyvstal u hry Osvobozeného divadla, tedy Jana Wericha, Jiřího Voskovce a Jaroslava Ježka - *Balada z hadrů*, která byla Kolárem uvedena v září roku 1936. O představení této hry, která zároveň vzdává hold francouzskému básníkovi i poukazuje na problémy společnosti před druhou světovou válkou, nejsou známy žádné detaily, můžeme tedy pouze hádat, kdo z režisérů se ji rozhodl v Kyšperku uvést. Není nepravděpodobné, že by ji mohl

režirovat nový člen Koláru František Šašek, který roku 1933 uvedl program složený z čísel Wericha a Voskovce jako součást Mikulášské zábavy, kterou Kolár toho roku pořádal. Jediné detaily, které lze z pramenů o představení této hry v Kyšperku odvodit je, že hra neměla ani rekordní návštěvu, ale nemůžeme ani zdaleka mluvit o jejím propadnutí.⁸⁵

Poslední charakteristickou skupinou her, kterou bych chtěla zmínit, je dramatika regionální. Vše nasvědčuje tomu, že v této době, kdy ochotníci měli za vzor profesionální scény, nespatovali v autenticitě her lokálních dramatiků jejich zřejmé výhody. Přesto, pokud v nějakém místě lokální autoři působili, na repertoáru místních spolků se pravděpodobně objevili, stejně jako tomu bylo v Kyšperku. Zaznamenat lze uvedení lokální veselohry *S.M.S.*, jejímž autorem byl Bedřich Stein z Hradce Králové. Kolár ji ve svém divadle v Kyšperku uvedl na jaře roku 1928 v režii samotného autora a její návštěva byla podle všeho uspokojující. Roku 1930 uvedl Kolár operetu *Růže prerie* od Josefa Lišky Doudlebského z nedalekých Doudleb nad Orlicí, v režii Jaroslava Pecky. Ta měla vyšší návštěvnost než *S.M.S.*, ale to bylo pravděpodobně dáno divácky populárním žánrem, kterým opereta bezesporu byla.

Po rozčlenění repertoáru na základě původu daných her a jejich stylové příslušnosti se přímo nabízí vymezit, které žánry se na jevišti Koláru nejvíce objevovaly. Jak už bylo zmíněno, velkou část repertoáru ochotnických divadel tvořily hry zábavné. Nejinak tomu bylo v případě Koláru. Veselohry, komedie a frašky tvořily celou polovinu repertoáru Koláru v letech 1897 - 1945.

Další částí tohoto repertoáru byly hry vznikající takřka na míru pro potřeby spolků, tedy hry komerčního typu, připravované v dramaturgických dílnách, nebo prostřednictvím komerčních autorů, kteří tvořili hry na objednávku. Díky tomu, že ochotnické spolky platily provozovací práva za uvádění současných her, byl tento typ tvorby značně podporován, díky čemuž se mohl dále rozvíjet. Zábavné meziválečné divadelní hry komerčního typu byly často přirovnávány k české meziválečné kinematografii, tedy k řemeslně dobře zvládnutým dílům bez větší umělecké či výpovědní hodnoty. Tyto hry spolkům sloužily k vyplnění repertoáru mezi náročnějšími kusy a také jako kasovní trháky, jelikož jejich návštěvnost byla

---

⁸⁵ Kyšperk. *Orlický kraj*, 16. 12. 1933, 3(50) 2. - Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 129.

pro jejich nenáročnost značně vysoká. Pro spolky byly tyto hry určitou jistotou v jejich podnikání. Do této kategorie patřila například dramata *Apoštolové střídmosti* (1909), *Z českých mlýnů* (1921), *Růže se Sibíře* (1927) Karla Fořta, *Panna, která řekla ano* (1929) Jiřího Baldy, *Hanzelínova kometa* (1920), *To byla noc* (1920) Josefa Skružného, *Tulácké dobrodružství* (1931) a *Šťastní otcové* (1931) Karla Piskoře, kteří byli, mimo jiné, proslavenými autory těchto her. Veselohry, komedie a frašky byly pravděpodobně uváděny všemi režiséry působícími ve spolku Kolár. Zdá se, že nejvíce jich ale realizovali režiséři Antonín Krčmařík a Josef Exner. Z režisérů, kteří se na veselohru a komedii přímo zaměřovali, by mohli být jmenováni Jaroslav Haba a Jaroslav Pecka, kteří v Koláru působili zejména ve třicátých letech. Z režisérů, kteří se zábavnému repertoáru spíše vyhýbali, lze zmínit Jana Novotného, který podle všeho nереžíroval žádnou veselohru a Vladimíra Seiferta, v jehož režisérském portfoliu převládaly hry vážnějšího zaměření, a pokud režíroval komedie, šlo o hry respektovaných autorů. Je ale nutné znovu podotknout, že známe režiséra pouze u poloviny repertoáru a žánr ne každé uvedené hry.

Hry zahraničních autorů figurovaly v repertoáru Koláru nejen jako protiváha her českých, ale část z nich tvořila žánrové vymezení oproti většinovému repertoáru veseloher a frašek, které v této části repertoáru nepřevažovaly.

Hudební divadlo vznikalo na konci devatenáctého století nejvíce v místech, kde působil nejen ochotnický, ale i hudební spolek. Tam, kde tomu tak bylo, mohly spojit své síly a realizovat v místním divadle operetu či dokonce operu. V případě Koláru se v tomto starším období, v devadesátých letech devatenáctého století, kdy spolek vznikl, nedá mluvit o patrných ambicích realizovat opravdové hudební divadlo. Pravdou je, že již od počátku Občanské besedy, pod kterou patřil divadelní ochotnický soubor, existovala v Kyšperku tradice silvestrovských zábav pořádaných místními divadelníky. Součástí těchto zábav byly takzvané operetky, které nejvíce realizovali místní učitelé - hudebníci. Tito učitelé měli v osmdesátých letech I hudební spolek, který se scházel dvakrát týdně, není ale jasné, jaké úrovně jejich uskupení dosahovalo. Šlo o skupinu šesti učitelů a čtyř dalších zpěváků - místních občanů, které sdružoval Antonín Krčmařík, který se již v této době začal věnovat I divadlu. Parodické operetky *Šumaři*, *Morduňk při měsíčku*, *Spiknutí v Chroustovicích*, *Sezení městské rady*, *Ifigenie v Lanškrouně* a *Symfonie, čili Kouzelná hlína, nebo Záhuba rodu Šnofoniova* uváděli divadelní ochotníci do konce

osmdesátých let, kdy byli upozorněni na potenciální nebezpečí veřejného vystupování učitelů při zábavných pořadech. Z kroniky spolku Kolár je jasné, že tyto pokusy neměly žádné ambice tvořit opravdové hudební divadlo, šlo spíše o tradici, pobavení diváků a o kasovní úspěch těchto zábav. Výdělky byly směřovány na výdaje dětí v místní škole, kde byl sám Krčmařík zaměstnán. Se vznikem spolku roku 1897 byly obnoveny silvestrovské zábavy pořádané Kolárem, tradice těchto operetek ale obnovena nebyla.

Ze soupisu repertoáru spolku vyplývá, že Kolár za celé období od svého vzniku do konce druhé světové války uvedl pouze jednu jedinou operu, a to jednoaktovku *V studni* od Viléma Blodka na libreto Karla Sabiny, jež vznikla roku 1867, kdy byla uvedena v Prozatímním divadle. *V studni* byla ve své době první jednoaktovou operou vůbec a taky jediným Blodkovým dokončeným operním dílem. Kolár ji uvedl na jaře roku 1926 ve své provizorně otevřené nové divadelní budově v Krčmaříkově režii. Ve dvou hlavních mužských rolích vystoupili jako hosté zpěváci z Hradce Králové, zbylé role obsadili místní herci. Hudbu dirigoval František Saxl.

Nezdá se, že by Kolár někdy v průběhu své historie přímo spolupracoval se zpěváckým spolkem. Víme jenom, že spolupracoval s místním kapelníkem Vratislavem Reineltem, který doprovázel nejen představení, ale také všechny možné zábavy, které Kolár pořádal. Opravdová tradice hudebního divadla v Kyšperku byla započata až v letech třicátých, a to roku 1930 operetou od doudlebského rodáka Josefa Lišky Doudlebského *Růže prerie*. Následovalo uvedení dalších devíti operet v příštích šesti letech, roku 1936 Kolár jejich uvádění z neznámého důvodu zastavil. Šlo o operety *Noční manévry* Jagera Xavera, *Újezdské kasárny* Richarda Havelky, *Děvčátko, neříkej ne* Václava Vrány, *Tulák* Emila Brožíka a Rudy Maříka, *Gejša* Jiřího Kolaříka, *Na tý louce zelený* Špilára Tobise, *Uličnice* Karla Pavlíka, *Dva dny presidentem* Dubovského a *Kosiny a Podej štěstí ruku* Karla Melíška, Jaroslava Mottla a Petra Sládka. Tyto tituly měly rekordní návštěvnost, redakce místních novin ale v recenzích kritizovaly jejich plytkost: „Skoro jsme litovali soubor a režiséry hry, že věnovali tolik práce a nákladu hře, která toho nezasluhuje. Neboť libreto hry, položené do země sakur a krásných gejš, Japonska, je úžasně naivní, nezajímavý, posluchačstvu cizí a lhostejný, všední příběh. ... Bylo zřejmé, že herci šli do nezáživného, nevtipného a mělkého libreta bez nadšení. ... Těšíme se na jedinečnou světovou hru Čapkovu

R.U.R.”⁸⁶ Další recenze z *Orlického kraje* říkala: „Všichni ti, co na tomto představení spolupůsobili si zaslouží toho úspěchu, ale nezaslouží si ho libreto samo, neboť hra je celkem bezvýznamný a bezduchý příběh, jehož prostá zápletka a mělkost nijak nevyniká nad kvalitu podobných operních šlágrů.”⁸⁷ Z režisérů se operetě nejvíce věnoval Jaroslav Pecka, který byl prvním režisérem, který zde tento žánr hudebního divadla uvedl. Dále se o uvádění operet zasadili Arnošt Fridrich, Alois Kubový a Josef Novotný. Jak už bylo řečeno v kapitole o hudbě, hudbu pro tato představení zajišťovali František Kubový, František Saxl a Vratislav Reinelt, místní kapelník. První dva byli roku 1932 zvoleni hudebními režiséry. Prameny říkají, že oba řídili při představení těchto operet patnácti až dvacetičlenné orchestry.⁸⁸ Operety měly vždy vyšší návštěvnost, než ostatní hry, zdaleka největší úspěchy v Kyšperku ale zaznamenaly operety *Na tý louce zelený* a *Podej štěstí ruku* uvedené roku 1936.

Žánrem, který se také několikrát objevil na repertoáru Koláru, byla hra detektivní. Detektivky byly uvedeny ve stejném období jako operety, tedy ve třicátých letech, přičemž se jednalo pouze o hry cizích autorů. První z nich byla roku 1929 hra *Znamení na dveřích* od amerického autora Pollocka Chaninga. Druhou detektivní hrou byla detektivní komedie *Deset minut alibi* Anthonyho Armstronga, anglo-kanadského spisovatele a dramatika. První česká detektivní hra *Šejdír* od Václava Havránka byla Kolárem uvedena roku 1941 a zasloužila si následující komentář v *Orlickém kraji*: „Hra sklidila svým provedením úspěch a spokojenost obecnstva. Vždyť někdy rádi sáhneme i po dobré detektivce, abychom odpoutali myšlenky a nervy od běžných starostí. Tak tomu bylo i se hrou *Šejdír*. ... Hlavního však bylo dosaženo, aby se obecnstvo bavilo, bylo hrou zaujato a uspokojeno.”⁸⁹

V období před založením spolku nelze mluvit o nijak velké aktuálnosti her, dominující německá dramatika byla sama o sobě zastaralá.⁹⁰ Hry romantických autorů z národního obrození byly také odkazem do minulosti. V době nastupujícího realismu, na přelomu osmdesátých a devadesátých let devatenáctého století

---

⁸⁶ Gejša. *Orlický kraj*, 6. 10. 1934, 4(40), 2.

⁸⁷ Kyšperk. *Orlický kraj*, 5. 1. 1934, 4(1), 3.

⁸⁸ Z Kyšperka. *Orlický kraj*, 5. 11. 1932, 2(45), 2. - Kyšperk (22. 4. 1933), pozn. 64.

⁸⁹ Spolek divadelních ochotníků Kolár. *Orlický kraj*, 19. 4. 1941, 11(16), 2.

⁹⁰ V této době kyšperečtí ochotníci sehráli mimo jiné hry od autorů německého původu: Augusta von Kotzebue, Ernsta Raupacha a Johanny Franulové z Weissenthurnu.

už ochotníci trochu lépe drželi krok s dobou, i tak ale přicházely hry českých autorů do Kyšperka zpravidla až několik let po jejich premiérách v Národním divadle. Nejrychleji uvedenou hrou po své premiéře byli *Naši furianti* roku 1889, tedy pouhé dva roky po jejich premiéře v Národním divadle. Štolbovo *Vodní družstvo* Kolár například sehrál roku 1893, tedy sedm let po jeho uvedení v Národním, *Závět'* o pět let později a Svobodovu *Márinku Válkovou* až sedm let po jejím prvním uvedení v Národním divadle. *Maryša* bratří Mrštíků byla Kolárem představena roku 1900, tedy šest let po premiéře. Jiné to bylo s Jiráskovou *Lucernou*, která přišla na jeviště Koláru hned následující rok po své premiéře. Po uvedení *Lucerny* začal Kolár nacvičovat a divákům přinášet i Jiráskovy starší hry jako *Otec* a *Kolébka*. Novou hru *Pan Johanes* roku 1910 představil ještě v roce její premiéry. Jeho hra *Emigrant* byla hrána až s velkým odstupem v roce 1921. S obrovskou prodlevou bylo secvičeno Hilbertovo drama *Vina* roku 1931. V této době měla hra napsaná v devadesátých letech devatenáctého století již historickou hodnotu. S velkým zpožděním Kolár přinášel i hry Vrchlického a Zeyera. *Noc na Kalrštejně* byla v Kyšperku poprvé hrána k výročí konce druhé světové války, tedy více, než třicet let po jejím napsání. Hra *Radúz a Mahulena* taktéž byla sehrána po více než třiceti letech od napsání v den slavnostního otevření divadla, opraveného po požáru roku 1933. Dá se předpokládat, že po tak dlouhé době již tyto hry byly považovány za jistý typ klasiky, a proto byly Kolárem vybírány ke slavnostním příležitostem. I náznaky symbolismu a impresionismu se projevovaly velmi pomalu. Kvapilova *Princezna Pampeliška* byla napsána roku 1897, v Kyšperku ji ochotníci poprvé sehráli až v roce 1933. Dykův *Posel* byl představen šestnáct let po svém vzniku, roku 1923. Kvapilova *Oblaka* byla sehrána v roce 1917, čtrnáct let po své premiéře. Patrně nejrychleji uvedené drama této kategorie bylo *Mrtvé moře* sehrané v Kyšperku roku 1923, tedy pět let po své premiéře.

První představení hry *R.U.R.* Karla Čapka bylo v Kyšperku možné navštívit roku 1934, tedy čtrnáct let po jeho premiéře. Další Čapkovu hru, *Bílou nemoc*, podobně jako u Jiráskova díla, sehrál Kolár velmi rychle, roku 1937, tedy toho samého roku, kdy byla její premiéra. Dá se tedy sledovat, že pokud režiséři Koláru jednou překonali určitý ostych uvést nějakého autora, podruhé už byli schopní přinést kyšperckým divákům naprosto aktuální hru, navíc ještě takového rozsahu. Ve třicátých letech, konkrétně roku 1936 se to aktuálními hrami, uváděnými téměř okamžitě po jejich premiéře, jenom hemžilo: *Baladu z hadrů* Kolár přinesl rok

po její premiéře ve Spoutaném divadle, tedy roku 1936. Hra *Lidé na kře* byla hrána 1936, ten samý rok, kdy proběhla premiéra této hry v Národním divadle. *Jízdní hlídka* byla secvičena roku 1936, rok po jejím prvním vydání.

Je škoda, že z pramenů bylo možné vyčíst jména režisérů pouze k polovině Kolárem odehraných titulů, a že v mnoha případech nelze propojit jednotlivé dramaturgické vlny v repertoáru Koláru s konkrétními jmény a stavět na těchto souvislostech. Absence informací o režisérech daných titulů je o to větším handicapem, že v období, kterým se tato práce zaobírá, neexistoval v ochotnických souborech dramaturg a jeho práci zastávali právě režiséři, kteří si sami vybírali, jaké hry chtějí uvést i jakým způsobem je na jevišti realizují, což mělo zásadní dopad na celkový dramaturgický profil spolků jako byl například Kolár v Kyšperku.

Repertoár Koláru se příliš nelišil od repertoáru ostatních ochotnických souborů. Převažující zábavný repertoár střídala starší dramatika národního obrození a realismu, která byla zařazována především ve významné dny, svátky, výročí a oficiální slavnosti. Specifikem ochotnického divadla bylo, že zatímco do profesionálních divadel pronikly směry moderního umění, ochotníci svému publiku dále předkládali tato díla, které v profesionálních divadlech již neměly takové místo.⁹¹ Vedle zábavné části repertoáru a těchto tradičních českých her lze v repertoáru Koláru sledovat vlnu operet a naprosto aktuálních her vyspělých českých autorů, a to především v průběhu třicátých let dvacátého století, která lze považovat za vrcholné období spolku jak v ohledu dramaturgickém, tak provozním.

---

⁹¹ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 117.

5. Divadelní budovy, sály, prostor jeviště a výtvarná složka v představeních spolku Kolár

Jak už bylo řečeno v předchozích kapitolách, původně bylo české ochotnické divadlo hráno v soukromých bytech, a to nejenom z nedostatku jiného prostoru. V první polovině devatenáctého století byly v domácnostech ve větších i menších městech pořádány komorní produkce, často pravděpodobně vzniklé na základě různých čtenářských a diskuzních, obrozenecky laděných kroužků organizovaných místními občany. Tato představení byla počátkem českého ochotnictví, čemuž odpovídaly jejich prostorové možnosti, stejně jako předpokládaná úroveň herectví a scénického provedení. Dalším důvodem pro domácí produkce byly dobové politické podmínky a nutnost získat povolení pro oficiální představení. I přesto bylo přirozenou genezí postupné přemísťování aktivit domácích divadel na místa s většími prostorovými možnostmi pro jeviště i hlediště. Těmito místy byly často menší sály v budovách hostinců, nebo nově postavených městských domů.

Ochotnické divadlo se stalo oblíbenou zábavou a rychle se rozvíjelo, stejně jako se v průběhu devatenáctého století rozvíjela menší města a obce, kde jeho fenomén dominoval. Z toho důvodu se často stávalo, že aktuální sál se po čase zavřel, zrušil, že divadlu přestal z nějakého důvodu vyhovovat, nebo došlo k neshodám s majiteli. Díky tomu bylo divadelní dění vždy po nějaké době utlumeno, ochotníci hledali nové místo, kam by se mohli přestěhovat a kde hrát. Tyto první divadelní prostory ještě nebyly divadly ve smyslu divadelních budov, ale nejčastěji víceúčelovými sály, které se v dané obci nebo městě používaly pro mnoho dalších aktivit. Díky tomu muselo být jeviště a všechny jeho technické náležitosti navrženy a zhotoveny tak, aby se dalo sestavit pouze na představení a zase složit a nezabíralo už tak většinou nedostatečný prostor. Proto se v té době divadlem často nazývalo samo skládací jeviště, opona a další dekorace, kostýmy a rekvizity, případně knihovna divadelních her. Byly to věci nezbytné k nacvičení a sehrání představení, které s sebou ochotnické skupiny pokaždé stěhovaly na nové místo a které ukládaly k odpočinku na různé půdy, když podmínky divadlu nepřály.⁹²

---

⁹² TÁBORSKÝ, pozn. 9, s. 116.

Podobný osud měl i kyšperecký ochotnický soubor v době před založením spolku Kolár, tedy v letech 1863 - 1897. První ochotníci začali fungovat právě v okamžiku, kdy František Hlaváček, účetní a zaměstnanec městského úřadu nechal postavit podle plánu akademického malíře Jana Umlaufa skládací divadlo, které potom spolu s dekoracemi s ochotníky putovalo mezi sály v hostincích i jiných budovách, a které bylo také několikrát na různě dlouhá období složeno na půdě kyšperecké radnice. Pouze v letech 1887 - 1890 mohlo být toto „divadlo“ postaveno natrvalo bez nutnosti po každém představení ho skládat. Bylo tomu tak v sále, který vybudoval místní stavitel Petřík v prvním patře vlastního, nově postaveného domu. V něm fungoval také jeho hostinec zvaný Beseda, podle spolku, jenž zde působil a pod který kyšperecké ochotnické divadlo od roku 1881 do založení Koláru spadalo.⁹³ Sál v Besedě, která se nacházela v domě na náměstí, jenž zde dodnes stojí, byl ve své době prý nejhezčím divadelním sálem široko daleko.⁹⁴ Stálý sál s jevištěm dával ochotníkům mnoho praktických a organizačních výhod, které mohly přinášet i další, umělecké hodnoty. Měli tak možnost zkoušet připravované hry přímo, což muselo být velké plus, obzvláště pro neprofesionální herce. Všechny potřebné věci jako kostýmy, knihovna a rekvizity bylo možné skladovat na tom samém místě. Jeviště a kulisy se neustále nepřenášely, a tím se tak rychle neopotřebovávaly a neničily, což byla velká starost pro tehdejší divadelníky, kteří se snažili co nejvíce pořízovat svépomocí, z darů apod. Z dnes neznámých důvodů byl sál v Petříkově domě po třech letech zrušen a v tom nadcházejícím se znovu muselo jeviště stavět tzv. od případu k případu.

S nástupem nového, solidního sálu, ve kterém mohlo ochotnické divadlo trvale působit, byl založen také oficiální spolek Kolár. Tímto prostorem byl sál v hostinci u Palečků, který také dodnes stojí na rohu přímo pod letohradským náměstím. Kolár zde působil v letech 1897 - 1925, tedy téměř třicet let až do postavení vlastní divadelní budovy. Z pramenů není úplně jasné, jestli se v tomto hostinci jeviště stavělo a rozkládalo první tři roky, nebo osm let, druhá možnost je ale pravděpodobnější. V letech 1905 - 1925 tedy už Kolár definitivně disponoval sálem s trvalým jevištěm. Stálé jeviště, zdá se, přinášelo ochotníkům určitou stabilitu, která se odrážela ve fungování a aktivitě spolku. Ve chvíli, kdy nebylo nutné

---

⁹³ ADAMEC, pozn. 12, s. 211 - 214.

⁹⁴ Městské muzeum v Letohradě. KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 13 - 14.

obstarávat pro každé představení spoustu technických záležitostí, měli jeho členové více času na uměleckou stránku jednotlivých představení. I z počtů představení vyplývá, že nejaktivnější doba ochotnického divadla před založením Koláru se odehrála v Petříkově sále se stálým jevištěm. Hmotná základna mohla fungovat jako opora v těžších časech, především v těch válečných. Začít během války, roku 1916 znovu nacvičovat nová představení bylo díky stálému sálu mnohem snazší, než bez něj. Stejně tak fungovalo vlastní divadlo jako morální podpora pro kyšpercké občany během druhé světové války. Zároveň mohl sál se stálým jevištěm působit jako závazek k aktivitě spolku, který fungoval na ochotnické bázi. S postavením Národního divadla v Praze se zrodil ideál divadelní budovy jako symbolu národního obrození, místa obrození českého jazyka a později také samostatné Československé republiky. S velkým rozvojem ochotnického divadelnictví vyvstávala ve většině měst potřeba skutečné divadelní budovy, protože dosud používané sály přestaly jejich zvyšujícím se nárokům vyhovovat. Některé z nich byly stavěny městy jako stagiony pro kočující společnosti, na některých z nich se místní ochotníci podíleli. Některá divadla byla ale stavěna v režii ochotníků z vlastních zdrojů. První takové divadlo bylo postaveno roku 1923 v Jičíně. Roku 1925 byla postavena divadla v Červeném Kostelci, Bráníku a také v Kyšperku, který se tak zařadil mezi několik prvních ochotnických spolků, které své úsilí byly schopny zhmotnit postavením svého vlastního působiště a mezi první ve svém okolí. Až v následujících letech byla postavena divadla v blízkých divadelně velmi aktivních městech Žamberku, Ústí nad Orlicí a dokonce také v ochotnický tolik proslaveném Hronově.⁹⁵

S vidinou vzoru v podobě Národního divadla byly pořádány se začátkem staveb veřejné finanční sbírky mezi obyvateli, rodáky, firmami a dalšími příznivci daných měst. Stejně tak tomu bylo i v Kyšperku, který touto cestou získal téměř dvě stě tisíc korun - tedy značnou část rozpočtu, který v průběhu realizace stavby vystoupal až na jeden milion korun. Tehdejší vedení Koláru se ke stavbě divadla roku 1925 odhodlalo z několika důvodů. Spolek za dobu své existence prokázal velkou aktivitu a stabilitu, fungoval s menší přestávkou i během války. Z divadelního hlediska šlo o získání většího a lepšího prostoru, větších scénických možností, většího hlediště. Druhý pohled byl pohled spolkový. Kolár měl s největší

---

⁹⁵ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 135.

pravděpodobností ambici zastřešovat kulturní dění města Kyšperka a divadelní budova byla prostředkem, jak se tomu přiblížit. Bylo výhodnější pronajímat vlastní sál biografu, než sdílet pronajatý sál u Palečků. Další zájemců o sál bylo dost a Kolár, který se stavbou musel zavázat velké hypotéce, mohl díky pronajímání splácet. Vlastní, dost prostorná budova také dovolovala pořádání velkého množství zábav, které přímo nesouvisely s divadlem, ale přinášely dost peněz, které spolek potřeboval. Z toho důvodu bylo divadlo navrženo místním stavitelem Bohumilem Vojtěchem tak, aby hlediště mohlo sloužit jako víceúčelový sál, tedy s rovnou podlahou.⁹⁶ Posledním ohledem bylo, že svižně se rozvíjející město s bohatou historií i kulturou, navštěvováno mnoha letními hosty, mělo potřebu vybudovat jakousi základnu kulturního života nejen divadelního. Stavba divadla byla tím pádem ze strany města velmi podporována.

Prvním krokem bylo získání pozemku pod kyšpereckým náměstím na místě zvaném „u svaté Anny“, od města Kyšperka. Tento pozemek byl vzdálen jenom několik málo desítek metrů přes ulici od Palečkova hostince, kde Kolár dosud působil. Kronika spolku uvádí několik různých informací o tom, jak Kolár pozemek nabyt. Některé říkají, že Kolár město žádal o přenechání spolku a tato žádost byla úspěšně vyřízena, některé, že spolek pozemek od města zakoupil za dvanáct tisíc korun, což byla částka, kterou disponoval fond pro postavení divadelní budovy, do kterého bylo odkládáno deset procent zisku z každého představení, které Kolár hrál, již od roku 1895.⁹⁷ Dále byly jmenovány tři různé komise, které měly stavbu divadla na starost - finanční, stavební a pro zařízení divadla. Hned na to podniklo několik zástupců Koláru výpravy do šesti měst v bližším i vzdálenějším okolí Kyšperka, aby se nechali inspirovat jejich divadly ještě předtím, než přistoupí k definitivnímu návrhu vlastní budovy. Posledním krokem bylo uspořádání veřejné sbírky a vypsání regulérní soutěže na stavbu budovy, kterou navrhnul místní stavitel Bohumil Vojtěch. Zúčastnil se jí on sám spolu s dvěma dalšími staviteli z okolí. Možná i díky tomu, že byl Vojtěch členem spolku, znal jeho potřeby, možnosti a záměr, byl schopný navrhnout Koláru ty nejlepší podmínky a soutěž vyhrát. Pravidou ale je, že z původního rozpočtu čtyři sta sedmdesát tisíc vystoupala konečná

---

⁹⁶ SKÁLA, František., pozn. 14, 101 s.

⁹⁷ Městské muzeum v Letohradě. KRČMARÍK, pozn. 17, s. 16, 47, 59.

částka téměř až na milion korun.⁹⁸ Novou divadelní budovu Kolár provizorně otevřel již čtyři měsíce po zahájení stavby v symbolický den 28. října 1925, kdy bylo dokončeno její vnitřní vybavení. Oficiální otevření se odehrálo po dokončení všech stavebních prací a úprav zvenku a okolo divadla 12. září 1926.⁹⁹

Po osmi letech soustavné činnosti divadla postihla budovu katastrofa ve formě požáru. Zajímavou okolností je, že vypuknul 23. dubna roku 1933, kdy si ochotníci poprvé stěžovali na menší návštěvnost svých představení. Stalo se tak v noci po zkoušce na jevišti, zřejmě od nedopalku cigarety. Bohužel právě v místě jeviště bylo mnoho cenných věcí - šatna s kostýmy, malované dekorace, opona, jevištní technika, piano, které padly za oběť požáru. Naštěstí pro spolek bylo zničeno především vnitřní vybavení, samotná budova - kromě prohořelé střechy nad jevištěm a spálené nad hledištěm, žárem popraskaných oken a světel a ohořelých zdí, nebyla porušena.¹⁰⁰ Také byla ze sálu zachráněna sedadla z hlediště.¹⁰¹ Rekonstrukci budovy Kolár hradil z další veřejné sbírky mezi občany, firmami a rodáky a dalšími spolky, z výtěžků vlastního hostování a také z pojištění objektu.¹⁰² Bylo při ní možné zohlednit dosavadní zkušenosti s provozováním budovy, a tak bylo zavedeno nové ústřední topení, položeny parkety, postaven kruhový horizont, rozšířen prostor pro hudbu pod jevištěm, postaveny dvojce protilehlé schody z jeviště do hlediště a pořízeno nové osvětlení pro efekty.¹⁰³ Zrekonstruovaná budova byla otevřena po čtyřech měsících, 27. srpna 1933.¹⁰⁴ Po této události, která poukázala na hodnotu divadla pro město, si Kolár nemohl na návštěvnost znovu stěžovat. V tomto období po požáru se začal pro kyšperské divadlo používat název Divadelní dvorana, který se postupně ujal a užívá se v Letohradě i dnes.¹⁰⁵ Prameny líčí požár kyšperského divadla jako velkou katastrofu nejen pro místní divadelníky a občany města, ale spíše jako událost na úrovni regionu i celé republiky. Aktivita Koláru měla po požáru stále stoupající tendenci, stejně jako před ním a je nesporné, že divadelní budova na tom měla nemalý podíl.

⁹⁸ Městské muzeum v Letohradě. KRČMARŤÍK, s. 47 - 52, s. 90.

⁹⁹ Z Kyšperka. *Naše zájmy*, 28. 8. 1926, 2(35), 3.

¹⁰⁰ Požár divadla v Kyšperku. *Naše zájmy*, 29. 4. 1933, 9(17), 3.

¹⁰¹ Požár divadla v Kyšperku. *Orlický obzor*, 1. 5. 1933, 8(17), 4.

¹⁰² Divadlo v Kyšperku. *Orlický obzor*, 2. 6. 1933, 8(22), 2.

¹⁰³ Znovuotevření divadla v Kyšperku (2. 9. 1933), pozn. 47.

¹⁰⁴ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku. *Naše zájmy*, 25. 8. 1933, 9(34), 4.

¹⁰⁵ PÁLKOVÁ, pozn. 13, s. 30. - VALENTA, Jiří a ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (eds.), pozn. 5, 1. sv., s. 422. - Kyšpersko. *Naše zájmy*, 4. 8. 1933, 9(31), 3. - Život není sen. *Orlický kraj*, 9. 8. 1941, 11(32), 3.

Druhý požár divadelní budovy propuknul 17. prosince roku 1938, kdy byly již zabrány Sudety přímo sousedící s Kyšperkem a kdy bylo kvůli mobilizacím zrušeno několik chystaných představení. Stejně jako roku 1933 se místem požáru stalo jeviště a zničena byla především střecha budovy, která byla již od prvního postavení divadla několikrát spravována.¹⁰⁶ Zachráněny byly rozvody elektřiny a opět také židle ze sálu, parkety a věci uložené v propadlu. Požár vypuknul po představení biografu a hašení bylo velice ztíženo mrazem.¹⁰⁷ Atmosféra v Kyšperku byla tentokrát jiná - doba mobilizací a strachu z budoucnosti se nehodila k uspořádání veřejné sbírky jako po prvním požáru. Vědomí potřeby divadla jako místa důležitého pro udržení národní identity v těžkých časech bylo ale silné, a proto členové souboru neváhali a začali již po několikáté organizovat stavbu divadla, i když tentokrát mohly být použity pouze prostředky získané jako dary od různých firem a pojistné. Do provizorního provozu byla budova uvedena po jednačtyřiceti dnech od požáru a slavnostní otevření se konalo 28. května 1938.¹⁰⁸

Samo vlastnictví divadelní budovy činilo ochotnické spolky více váženými v jejich okolí a jinak to nebylo s tím kyšpereckým. I v rámci Ústřední matice divadelních ochotníků československých zaujímaly spolky mající vlastní budovu významnější postavení, protože schopnost vybudovat divadlo odrážela léta systematické práce a snažení. Takto schopné ochotnické spolky nebyly pouhým uskupením divadelníků, ale měly charakter divadelních podniků. Zajímavá je souvislost divadelních budov a jejich vlivu na divadlo a obyvatelstvo v těžkých, válečných obdobích. Spolky disponující vlastními divadly mohly svým příznivcům nabídnout místo zábavy a odpočinku v dobách, kdy špatné zprávy převažovaly nad těmi dobrými. Zároveň stále fungovaly jako jakési stánky národního života. Na druhé straně divadelní budovy byly velkým závazkem a spolky jako jejich majitelé si nemohly dovolit odvážnou dramaturgií reagující na aktuální politické dění ohrozit jejich existenci. Proto byla tato divadla v období před a během druhé světové války, na rozdíl

---

¹⁰⁶ Kyšpersko. *Naše zájmy*, 18. 12. 1926, 2(51), 4.

¹⁰⁷ K naší zprávě v minul. čísle o požáru kyšperského divadla. *Naše zájmy*, 31. 12. 1938, 14(51-52), 4.

¹⁰⁸ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 135 - 143.

od malých aktuálně vzniknuvších souborů reagujících na danou politickou situaci, více útluky morálními než umělecky a politicky progresivními.¹⁰⁹

Zvláštní kategorií ochotnického divadla byla představení pořádaná v přírodě, která v Kyšperku nebyla úplně častá, přestože se o nich mluví jako o zajímavém fenoménu komparzních inscenací, v němž právě ochotníci vynikali.¹¹⁰ Roku 1925 Kolár uvažoval o uvedení divadla pod širým nebem. Protože ale nenašel vhodný prostor pro takovou produkci na území Kyšperka, odhodlal se k podobné akci až roku 1939, kdy uspořádal představení *Našich furiantů* v zahradě vedle divadla, kterou měl pod svým patronátem místní okrašlovací spolek, který byl s divadelním spolkem spřízněný. Kolár neměl dobré zkušenosti s venkovními akcemi z dob, kdy se snažil uspořádat několik letních slavností - v době stavby divadla, na jeho podporu - které byly opakovaně narušeny deštěm. Pravděpodobně proto se jeho vedení nesnažilo připravovat venkovní divadla a preferovalo produkce uvnitř milované divadelní budovy. Představení *Našich furiantů* bylo v tomto výjimkou, protože šlo o náhradní prostor v době, kdy byl vnitřek budovy rekonstruován po druhém požáru. Venkovní představení bylo v místních novinách vyzdvíženo pro svůj „živější ráz a průběh v zahradě divadla“, jako nedostatek bylo zmíněno velmi teplé počasí.¹¹¹

Technická vyspělost vybavení divadel, ve kterých Kolár hrál, měla různou úroveň. V Palečkově divadle měli ochotníci menší možnosti, které se netýkaly jenom velikosti prostoru, ale i scénických efektů a svícení. Dá se říci, že to, co spolku chybělo v první polovině období, dohnal po roce 1925 v novém divadle. Vnitřní zařízení a vybavení divadla před jeho prvním otevřením měli na starost: Jan Novotný, Antonín Krčmařík, Jaroslav Pecka a František Hostinský, kteří se nechali inspirovat divadly jiných měst a obcí, mimo jiné divadly v Pardubicích a v Čáslavi, která před začátkem stavby divadla v Kyšperku navštívili.¹¹²

O dvou hlavních jevištích, na kterých Kolár v době od svého založení do konce druhé světové války vystupoval, není v pramenech mnoho konkrétních a detailních informací. Víme ale, že obě z nich, v Palečkově hostinci i v Divadelní

---

¹⁰⁹ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 157 - 158.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 132 - 133.

¹¹¹ Z Kyšperka. *Naše zájmy*, 22. 6. 1939, **15**(30), 2.

¹¹² Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 48, 52.

dvoraně, byla jeviště kukátkového typu s rampou a portálem,¹¹³ jehož ozdobný oblouk byl ve dvoraně zděný. První skládací jeviště, které se stavělo vždy znovu pro každé další představení, bylo vyrobeno roku 1863 na objednávku pana Františka Hlaváčka, který jej spolu s dalšími potřebami pořídil pro začínající kyšperské ochotníky. Toto jeviště navrhnul místní akademický malíř Jan Umlaf a v následujících dekádách se s ochotníky přemísťovalo mezi sály různých místních hostinců. Jeho kostra byla zvětšena roku 1887, kdy bylo poprvé postaveno natrvalo, a to na dobu tří let v Petříkově Besedě. Toto jeviště bylo s největší pravděpodobností užíváno i v Palečkově hostinci, kde Kolár působil po dvacet osm let od svého založení roku 1897. Za předpokladu, že se tak skutečně stalo, můžeme odvodit jeho velikost z fotografie¹¹⁴ zachycující představení *Ona něco ví* z roku 1893. Měla by se pohybovat okolo 6 metrů délky, 3 metrů hloubky a 2,5 metru výšky.¹¹⁵ Roku 1905 bylo ale divadlo v Palečkově sále upravováno a jeviště, od té doby stálé, bylo zvětšeno.¹¹⁶ Jeho rozměry, podle dnešního vzhledu prostoru jsou: 7 metrů na šířku jeviště, 4,2 metru hloubka, 3,3 metru výška. Velikost jeviště v Divadelní dvoraně byla: 14 metrů šířka, 8 metrů hloubka a 6,5 metru výška. Portál vybudovaný roku 1933 byl široký osm metrů.¹¹⁷ To znamená, že kyšperscí divadelníci přešli z Palečkova sálu na dvojnásobně velké jeviště, což pro ně, jako pro neprofesionály, mohlo přinášet stejně výhod jako nevýhod, zvláště pro režii a herectví. V kronice spolku o tom nejsou žádné zmínky a v recenzích je tato změna brána jako jednoznačné plus, zejména proto, že velké jeviště působilo více reprezentativním dojmem.¹¹⁸ Roku 1933 byl po prvním požáru postaven kruhový horizont, který mírně pozměnil vzhled jeviště a opticky jej zmenšil. Jinak se jeviště v divadle velikostně ani jinak nezměnilo a přetrvalo dodnes.¹¹⁹

První oponu namaloval pro ochotnické divadlo v Kyšperku Jan Umlauf, který byl také autorem návrhu skládacího jeviště. Na této oponě je vyobrazen

---

¹¹³ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 8, 28.

¹¹⁴ ADAMEC, pozn. 12, s. 213.

¹¹⁵ Předpoklad, že Kolár využíval jedno a to samé jeviště po tak dlouhou dobu je odůvodněný tím, že v kronice spolku nabitě informacemi podobného typu není žádná zmínka o pořízení nového jeviště. Zároveň ale Krčmařík na s. 13 uvádí, že stavěním jeviště a dekorací na každé představení zvlášť se vybavení velice ničilo.

¹¹⁶ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 27.

¹¹⁷ Uvedené údaje o velikosti jevišť v Palečkově hostinci a Divadelní dvoraně byly zjištěny přímo na místě změřením v listopadu roku 2015.

¹¹⁸ Z Kyšperka. *Naše zájmy*, 24. 4. 1926, 2(17), 2.

¹¹⁹ Od roku 1969 dodnes je budova divadla využívána pro jiné účely, než kulturní.

Kyšperk ze strany od Kunčic, tedy pohled na dominantu města, zámek a zámeckou terasu. Tato opona byla používána v letech 1863 - 1921, sloužila tedy jak původním kyšpereckým ochotníkům, tak i Koláru téměř po celou dobu v Palečkově sále. Roku 1887, kdy byl otevírán nový Petříkův sál, a roku 1908, kdy byl zvětšován prostor v Palečkově divadle, byly pořizovány k hlavní malované oponě také opony pro proměny. O té z roku 1908 víme, že byla černá tylová. O obstarání nové malované opony uvažovali členové Koláru roku 1918 (víme, že měli k dispozici plátno darované spolku jeho členem Josefem Exnerem a malovat jej měl Jandl z Vinohrad), nakonec z toho však sešlo a původní malovaná opona od Jana Umlaufa byla nahrazena až roku 1921 oponou od Sklenáře z Přerova.¹²⁰ O jejím vzhledu nejsou známy žádné detaily, byla navíc používána jenom po čtyři roky, než bylo postaveno nové divadlo. Novou oponu pro vlastní divadlo ušily přední členky spolku z modré plyšové látky, která byla darem od místního obchodníka Hynka Hlaváče. Ta shořela roku 1933 při požáru divadla spolu se zadními krajinnými oponami, jejichž původ není znám. Také bohužel není známo, jaké opony zdobily jeviště kyšpereckého divadla v době 1933 - 1945, v období po prvním a druhém požáru. Uložení do městského muzea v průběhu dvacátých let byla zachráněna původní malovaná opona z roku 1863.¹²¹

O tom, jaké scénické efekty byly používány v sále u Palečků, nejsou v kronice spolku, ani v pramenech žádné zprávy. Prameny mluví v této souvislosti až o nově postavené budově divadla roku 1925, jež disponovala propadlem a provazištěm. Jeho zřízení měl na starost tehdejší druhý režisér spolku Jaroslav Pecka, člen odboru pro vnitřní vybavení divadla při jeho stavbě.¹²² Bohužel není známo, jak těchto technických náležitostí jednotliví režiséři a scénografové spolku využívali. Menší scénické efekty byly mezi ochotnickými soubory velmi moderní a mezi diváky oblíbené. Vynalézavosti jejich tvůrců se meze nekladly.¹²³ Recenze z místního tisku z poloviny třicátých let popisují v představení Koláru efekty opadávání listí a sněhové vichřice¹²⁴ (Kvapilova *Princezna pampeliška*) a scénické vymoženosti scén obchodního domu v New Yorku¹²⁵ (Brožíkův *Tulák*) a japonské

---

¹²⁰ Křestní jména nejsou v kronice uvedena.

¹²¹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 8, 32, 37, 42, 57, 114.

¹²² Tamtéž, s. 56.

¹²³ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 93.

¹²⁴ Kyšperk. *Orlický kraj*, 11. 11. 1933, 3(45), 5.

¹²⁵ Kyšperk (5. 1. 1934), pozn. 87.

čajovny¹²⁶ (Kolaříkova *Gejša*). Dokonce pokud představení nenabízelo žádné překvapivé scénické vymoženosti, bylo to i komentováno v následných recenzích: „Výprava prvního jednání byla skvělá, avšak porotní síň byla řešena málo efektně.”¹²⁷

Další scénickou složkou, kterou je nutné zmínit, je světlo. Na konci osmdesátých let devatenáctého století, před založením Koláru, se v Petříkově sále používaly k osvětlení jeviště petrolejové lampy. Stejným způsobem se osvětlovalo jeviště v letech 1897 - 1905 v Palečkově divadle. Petrolejové lampy byly stavěny na rampu, čtyři z každé strany jeviště. Další byly zavěšeny mezi kulisy. Roku 1905 bylo při přestavbě Palečkova sálu pořízeno místo nich osvětlení acetylenové a o patnáct let později, roku 1920, bylo v sále divadla zavedeno elektrické osvětlení.¹²⁸ To bylo poněkud pozdě, pokud vezmeme v úvahu, že některá ochotnická divadla svítla elektřinou již před rokem 1900 nebo v následujících letech, a že ochotnická divadla byla často průkopníky v zavádění elektrického osvětlení do měst a obcí.¹²⁹ Samozřejmě tedy bylo zavedení elektrického osvětlení do nově postaveného divadla.¹³⁰ Zde instalované elektrické osvětlení a osvětlovací zařízení již dovolovalo jisté světelné efekty, které byly často vyzdvihovány v různých recenzích publikovaných v místním tisku: „Zmíniti se musíme ještě o krásných dekorativně držených scénách se všelikými efekty světelnými, jež se v naší krásné divadelní budově na prostorném jevišti zvláště pěkně vyjímalý a dodaly celku úplný rámeček a přispěly k dojmu velkoměstské scény.”¹³¹ Původní osvětlení divadla i osvětlovací zařízení jeviště bylo zničeno požárem roku 1933.¹³² Při rekonstrukci Divadelní dvorany bylo pořízeno nové osvětlení, které bylo také komentováno: „Vkusně a účelně řešené osvětlení sálu působí na diváka veselým dojmem.”¹³³ I osvětlovací technika, která byla používána k vytváření různých světelných efektů, byla často zmiňována: „...výprava pana Kubového využila scénických a světelných efektů.”¹³⁴ Jiné recenze uváděly: „...při hře se dobře uplatnila nová technická zařízení jako světelné e-

---

¹²⁶ Gejša (6. 10. 1934), pozn. 86.

¹²⁷ Kyšperk. *Orlický kraj*, 24. 11. 1934, 4(46), 2.

¹²⁸ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 13, 28, 41.

¹²⁹ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 93.

¹³⁰ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 57.

¹³¹ Z Kyšperka (22. 6. 1939), pozn. 111.

¹³² Požár divadla v Kyšperku (29. 4. 1933), pozn. 100.

¹³³ Znovuotevření divadla v Kyšperku (2. 9. 1933), pozn. 47.

¹³⁴ Kyšperk (5. 1. 1934), pozn. 87.

fekty s plujícími mraky a měsícem...”¹³⁵ a „Senzitivní divák mimoděk podléhal nadsmyslnému kouzlu pohádky zvláště při světelných a zvukových efektech - reflex západu, zář hořícího města...”¹³⁶ (*Princezna pampeliška*, Jaroslav Kvapil). Vše nasvědčuje tomu, že sami ochotníci i jejich příznivci byli hrdí na všechny vymoženosti, které byli v novém divadle schopni předvést. Při druhém požáru roku 1938 bylo osvětlení znovu zničeno - osvětlovací tělesa popraskala žárem. O novém osvětlení sálu, ani o nové osvětlovací technice, která byla používána v prvních letech druhé světové války, prameny nemluví. Vzhledem k vysoké aktivitě spolku v tomto období se dá ale předpokládat, že byla nahrazena vybavením odpovídajícím tomu předchozímu. Přestože světlu a efektům byla patrně věnována velká pozornost, kronika uvádí funkci osvětlovače až roku 1936, kdy se jím stal Ladislav Vyskočil a zůstal jím minimálně až do roku 1941, kdy je tato funkce poprvé zmíněna i v oznámení o nové hře v *Orlickém kraji*. Pan Vyskočil měl na starosti také zvuk.¹³⁷ Ten byl produkován aparaturou zakoupenou roku 1935. Kolár uvádí, že ji zakoupil jako dvaceti pěti procentní podílník, pravděpodobně ji sdílel spolu s biografem a Sokolem, kteří byli nejčastějšími nájemníky Koláru v Divadelní dvoraně.¹³⁸

Styl scénické výpravy představení Koláru s největší pravděpodobností odpovídal dobovým normám. Tak jak tomu bylo zvykem u spolků s delší tradicí, vlastnil Kolár řadu typových dekorací, z nichž některé měly již historickou hodnotu.¹³⁹ Do roku 1933, než vypuknul první požár v divadle, vlastnil spolek Kolár dekorace ještě z období prvního ochotnického divadla v Kyšperku založeného panem Hlaváčkem a všechny další, které spolek postupně pořizoval podle potřeb. Zvykem bylo, pořídít vždy pro nový divadelní sál nebo při přestavbě či rozšiřování divadla nějaké nové dekorace. Přinejmenším některé z nich musely odpovídat prvnímu představení, které se v daném prostoru odehrávalo, a to tak působilo slavnostněji. Zároveň šlo ale o typové dekorace, které se používaly stále dokola a mohly tak brzdit i dramaturgii spolku. Patřily mezi ně kulisy zobrazující zahradu, les, několik pokojů a vězení, které namaloval akademický malíř Jan Umlauf se svým otcem Dominikem roku 1863. Dále postranní kulisy, součást

¹³⁵ Znovuotevření divadla v Kyšperku (2. 9. 1933), pozn. 47.

¹³⁶ Kyšperk (11. 11. 1934), pozn. 94.

¹³⁷ Dvorana divadla v Kyšperku. *Orlický kraj*, 15. 3. 1941, 11(11), 3.

¹³⁸ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARÍK, pozn. 17, s. 124.

¹³⁹ Požár divadla v Kyšperku (29. 4. 1933), pozn. 100.

původního portálu s vyobrazeným Karlem IV. v císařském ornátě a Břetislavem I., jež namaloval František Mencl, učitel kreslení na gymnáziu v nedalekém Lanškrouně. Zadní stěna vyobrazující les a kulisy oblohy, sloupoví a vězení z roku 1887 pocházela z Petříkovy Besedy, jejich autor je neznámý.

Další kulisy přibýly až roku 1906 po přestavbě již stálého divadla u Palečků. Šlo o kulisy k Jiráskově hře *Lucerna* a jejich autorem byl Otmar¹⁴⁰ z Ústí nad Orlicí. Jejich vzhled není známý, podle děje *Lucerny* lze domyslet, že šlo o mlýn, starou lípu a možná nějaký další výjev z českého venkova. O dva roky později Kolár pořídil několik nových dekorací pro Vrchlického hru *Král a ptáčník*, tematicky pravděpodobně stejného ražení. Jejich autor není znám, ale je možné, že je ochotníci vyrobili vlastními silami, stejně jako dekorace pro představení hry *Pohádka o klíči a živé vodě* Vilmy Sokolové, které namalovali členové spolku Karel Kučera a Josef Exner roku 1917.

Divadelní plakáty Koláru z roku 1913 lákaly na nové dekorace „Salon hotelu v Ostende” pro hru *Mořská panna* Josefa Štolby a „Salon v domě Břínkalově” pro hru *Břínkalovy trampoty* Františka Ferdinanda Šamberka. Kronika spolku neuvádí, ani nenaznačuje, kdo mohl být jejich autorem. Je zde ale možné pozorovat začátek pozvolného přecházení od běžně používaných typových dekorací k novému typu výpravy, kdy dekorace přesně seděly k dané hře. Další dekorace, a to pro hru *Pan Johanes* Aloise Jiráska, byly již pro jeviště nového divadla vytvořeny v roce 1925 panem Hlavsou¹⁴¹, akademickým malířem z nedaleké Německé Rybné. Konkrétně šlo o dekorace lesní, zadní krajinné opony a chodby. Dále byly zakoupeny dekorace do nového divadla od pana Dvořáčka z Vysokého Újezdu. Ten byl profesionálním malířem divadelních kulis. Někjaké další dekorace pro Divadelní dvoranu namaloval zdarma člen souboru Jan Novotný. O tom, co zobrazovaly bohužel v kronice ani v jiných pramenech nejsou žádné zmínky. Všechny tyto dekorace byly zničeny požárem v roce 1933.¹⁴²

Pokud typové dekorace mnohým ochotnickým spolkům bránily nadobro přejít k moderní dramaturgii i scénování, kdy výprava plně souzněla s celkem představení, u Koláru tomu tak po roce 1933 nemohlo být, protože o všechny své nastrádané typové dekorace přišel. Víme, že při rekonstrukci divadla byly pořízeny

¹⁴⁰ Křestní jméno p. Otomara není v kronice spolku uvedeno.

¹⁴¹ Křestní jméno akademického malíře Hlavsy také není v kronice uvedeno.

¹⁴² Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 8, 13, 28 - 36, 62 - 63, 114.

nové dekorace, není ale jasné, co zobrazovaly.¹⁴³ Ve třicátých letech se v recenzích na představení Koláru často objevuje hodnocení výpravy i jejích autorů, kteří si dávali na scéně každého představení záležet. Podle uváděných titulů se dá soudit, že dramaturgie spolku se také neomezovala na kusy, které bylo možné pokrýt typickými typovými dekoracemi. V prvním roce po požáru byly uvedeny hry *Tulák* Emila Brožíka z prostředí New Yorku a *Gejša* Jiřího Kolaříka z prostředí Japonska. Jejich scéna, vytvořená přímo na míru, byla obzvlášť (i když nepřesně) vyzdvihována v recenzích: „Čínská čajovna, zavánějící něčím neznámým s mystickou Fužijamou v pozadí, za níž zapadá rudnoucí slunce, stará sakura a úvodní sbor krásných gejš, dávaly při vytažení opony tušit, že představení bude opravdu neobyčejné.“¹⁴⁴ Recenze na hru *Tulák* uváděla: „Jeviště dvorany se proměnilo v nádherné prostory obchodního domu v New Yorku.“¹⁴⁵

Poprvé je možné zaznamenat funkci výpravy jako samostatné složky roku 1928 v kronice spolku, která uvádí Jaroslava Pecku jako autora výpravy pro hru *Pod stromem zapovězeným* Viléma Wernera a roku 1929 pro hry *Znamení na dveřích* Pollocka Channinga a *Libušský milostpán* Abigail Horákové.¹⁴⁶ O dalším výtvarníkovi spolku se lze dozvědět v oznámení o uvedení hry *Malajský šíp* Marcela Pagnola v *Orlickém kraji* roku 1931, kdy vytvořil režii i výpravu Alois Kubový, povoláním pokladní ve spořitelně.¹⁴⁷ Ten dále vytvořil i scény pro představení: *At' vás nevykradou*¹⁴⁸ Zdeňka Štěpánka, Kvapilovu *Princeznu Pampelišku*¹⁴⁹, Brožíkova *Tuláka*¹⁵⁰ a Achardovo *Domino*¹⁵¹. A podle hodnocení v člancích místního tisku lze předpokládat, že jich bylo daleko více. I některé další z her, pro které vytvořil scénu, také sám režíroval. Nejvíce opěvované byly jeho výpravy pro hru *Tulák*, odehrávající se v New Yorku, která byla již zmíněna výše a pro hru *Princezna Pampeliška*: „Scénicky vytvořila zde režie pravé zázraky a je-li pro divadlo v Kyšperku příznačná pečlivost a smysl pro efektní a správné vytvoření scénického prostředí, rádi přiznáváme, že v této pohádce byl vrchol optického pře-

¹⁴³ Znovuotevření divadla v Kyšperku (2. 9. 1933), pozn. 47.

¹⁴⁴ Gejša (6. 10. 1934), pozn. 86.

¹⁴⁵ Kyšperk (5. 1. 1934), pozn. 87.

¹⁴⁶ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 99, 101.

¹⁴⁷ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“. *Orlický kraj*, 24. 10. 1931, 1(17), 3.

¹⁴⁸ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“. *Orlický kraj*, 24. 12. 1932, 2(52), 1.

¹⁴⁹ Kyšperk (11. 11. 1934), pozn. 94.

¹⁵⁰ Kyšperk (5. 1. 1934), pozn. 87.

¹⁵¹ Spolek divadelních ochotníků „Kolár“. *Orlický kraj*, 3. 3. 1934, 4(9), 2.

kvapení a utvrzení krásného klamu divákova.”¹⁵² Nástupcem Kubového se stal Josef Klohna, příležitostný herec menších rolí od roku 1933. Jeho debut, scéna pro představení *Gejša* roku 1934, byl okomentován slovy: „...pan Klohna se předvedl jako zřejmý umělec.”¹⁵³ Josef Klohna byl o tři roky později jmenován šéfem výpravy, což byla v Koláru nová funkce. Až na výjimky se staral o výpravu pro všechna představení. V recenzích byl stále chválen: „...výprava pana Klohny jako vždy byla výstižná a pečlivá”¹⁵⁴ Jiná z nich říkala: „scénérie pana Klohny zasluhuje povšimnutí”.¹⁵⁵ Další osobností, soustavně se věnující výpravě po jeho boku byl Antonín Macan, příležitostný herec větších i menších rolí od konce dvacátých let. Výpravu vytvořil v roce 1941 pro hry *Ulička odvahy*¹⁵⁶ Jiřího Mahena a *Dědicitví*¹⁵⁷ Jana Grmely.

Karel Pavlík patřil mezi několik studentů pražské konzervatoře, kteří v Koláru čas od času hostovali. V roce 1941 vytvořil výpravu pro dvě představení, z nichž první bylo Sterkovo *Milovat je nemoderní roku 1932*. Jeho výprava byla ohodnocena kladně, i když poukázala na odlišnost od běžného stylu spolku: „Výprava byla provedena s vkusnou moderní jednoduchostí”.¹⁵⁸ Dá se tedy předpokládat, že místní vítali inovace, které studenti konzervatoře přinášeli do Kyšperka. Druhou hrou s Pavlíkovou výpravou byla *Radúz a Mahulena* Julia Zeyera, první představení po požáru Divadelní dvorany roku 1933.¹⁵⁹

Minimálně pro některá představení Kolár opustil typové dekorace a jeho výtvarníci prokázali značnou vyspělost vytvořením scény na míru daným hrám. Přes tutu určitou míru pokrokovosti byl Kolár stále tradičním ochotnickým spolkem, který byl naladěný především na vlnu realismu a co nejdokonalejší napodobení obdivovaných „velkoměstských scén”. Nelze tedy předpokládat, že by místní ochotníci výtvarníci byli schopni do výtvarné složky v představení Koláru přinést něco ze soudobého, rychle se rozvíjejícího českého moderní umění, jako v případě

---

¹⁵² Kyšperk (11. 11. 1934), pozn. 94.

¹⁵³ Gejša (6. 10. 1934), pozn. 86.

¹⁵⁴ Kyšperk. *Orlický kraj*, 15. 6. 1935, 5(25), 2.

¹⁵⁵ Divadlo. *Naše zájmy*, 18. 6. 1936, 12(25-26), 3.

¹⁵⁶ Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 30. 8. 1941, 11(35), 2.

¹⁵⁷ Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 27. 12. 1941, 11(52), 3.

¹⁵⁸ Z Kyšperka. *Naše zájmy*, 26. 8. 1932, 8(35), 3.

¹⁵⁹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARŮK, pozn. 17, s. 117.

několika jiných tehdejších ochotnických souborů, jejichž scénografy byli moderní výtvarníci.¹⁶⁰

Kolár vlastnil fundus rekvizit, který s sebou již od roku 1863 přemísťoval ze sálu do sálu. V dobách, kdy divadlo nebylo aktivní, byly tyto rekvizity ukládány na půdu kyšperecké radnice, například v roce 1890. V nových divadlech U Palečků a ve Dvoraně pro ně byly již určené prostory a byly stále doplňovány podle potřeb a hraných her, samozřejmě co nejšetrněji na náklady Koláru. Stejně jako ostatní vybavení, i fundus rekvizit byl zničen požárem roku 1933 a musel být při rekonstrukci alespoň částečně nahrazen. Roku 1937 byla přímo pro rekvizity pořízena ve Dvoraně nástavba nad šatnou.¹⁶¹

Kostýmy, stejně jako dekorace a rekvizity, spolek stírádal a tvořil si tak kostýmní fundus již od začátku ochotnictví v Kyšperku roku 1863. Tehdy, když ještě žádnou šatnou s kostýmy nedisponoval, si sami herci sháněli šaty pro role, ve kterých vystupovali, a věnovali je potom spolku, čímž se sbírka kostýmů postupně rozrůstala. Jako pro dekorace platil i pro kostýmy zvyk, že s uvedením první hry v novém sále, divadle apod. byly pořízeny i nové kostýmy. Stejně tak tomu bylo při uvedení první hry *Primátor* Josefa Jiřího Kolára po oficiálním založení spolku Kolár. Roku 1900 Kolár obecnstvu předvedl hru *Maryša* v národních krojích a roku 1908 pořídil nové kostýmy pro Vrchlického hru *Král a ptáčník*. Žádné detailnější zmínky o kostýmech, z důvodu nevelkého množství pramenů z období před první světovou válkou, není bohužel možné dohledat a pokusit se tak vytvořit detailnější obraz této části výtvarné složky v představeních Koláru. V období první republiky při stěhování divadelního inventáře do budovy nově postaveného divadla vlastnili již ochotníci několik skříní s divadelní šatnou. Ta byla v Palečkově sále v místnosti vedle jeviště, v novém divadle byly umístěny pod jevištěm.

Roku 1930 byla jmenována garderobiérkou spolku paní Marie Habová, která dala šatnu kostýmů v Divadelní dvoraně do pořádku a vykazala okolo sto dvaceti kusů kostýmů, padesát pět kostýmů pánských, čtyřicet jedna dámských a dvacet jedna klobouků a čepic. Celá tato divadelní šatna byla ale, včetně nejstarších kostýmů z šedesátých let devatenáctého století, zničena požárem divadla

---

¹⁶⁰ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 127 - 128.

¹⁶¹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 15, 132.

roku 1933. Roku 1935 byla jmenována novou šatnářkou Marta Kubová a o rok později Jiřina Reineltová, která vykazala okolo sto třiceti kusů pánských a přes sto padesát dámských oděvů, klobouků a doplňků. Během tří let po požáru tedy ochotníci nastřádali téměř tři sta kusů kostýmů, což odpovídá faktu, že šlo o jejich nejaktivnější období. Bohužel není známo, odkud Kolár kostýmy kupoval, zdali měl svého krejčího, nebo jakým způsobem byly kostýmy pořizovány v období mezi první a druhou světovou válkou.¹⁶² V období druhé světové války udává oznámení o představení hry Františka Ferdinanda Šamberka *Jedenácté přikázání* informaci, že kostýmy byly pořízeny od firmy Naše šatna v Praze, což se dá ale považovat za výjimečnou situaci, zvláště díky tomu, že jde o jedinou dohledatelnou otištěnou informaci podobného typu.¹⁶³

„Skříň na líčení“, pravděpodobně tedy potřeby k líčení herců, zakoupili kyšperečtí ochotníci již roku 1887 v období, kdy byli součástí Občanské besedy. I přesto, že roku 1904 vyšla Táborského speciální příručka *Masky*, která ochotníky nabádala, aby tuto část výtvarné složky nepodceňovali a přizpůsobili líčení přesnému charakteru, a podávala detailní návody, jakým způsobem opticky tvarovat hercovu tvář, lepit vousy, používat líčidla a pudr, nezdá se, že by Kolár přikládal této složce velký význam.¹⁶⁴ Dva zástupci spolku, Karel Barvínek a Rudolf Vaníček, byli dokonce roku 1914 vysláni do Kostelce nad Orlicí na kurz líčení, který s největší pravděpodobností, pro své členy pořádala Ústřední matice divadelních ochotníků československých.¹⁶⁵ Ani ten ale, zdá se, nevzbudil velký zájem, protože o úpravě tváře, vlasů, popř. paruk herců není možné najít v pramenech žádnou další zmínku až do roku 1941, kdy autor recenze představení hry *Život není sen* Franka Tetauera hodnotil výkon Julie Charvátové: „...silný dojem z jejího velikého výkonu, vybroušeného do nejmenších plošek složité povahy trpící a milující ženy, byl vystupňován dokonalou maskou.“¹⁶⁶ Nelze ale s jistotou říci, jestli autor recenze v *Našich zájmech* měl na mysli skutečně masku ve smyslu líčení, nebo spíše divadelní kostým herečky Charvátové.

---

¹⁶² Městské muzeum v Letohradě. KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 5 - 8, 21, 24, 31, 46, 103.

¹⁶³ Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku. *Orlický kraj*, 15. 11. 1941, 11(46), 2.

¹⁶⁴ TÁBORSKÝ, pozn. 10, s. 2 - 14.

¹⁶⁵ Městské muzeum v Letohradě. KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 13, 35.

¹⁶⁶ Divadlo. *Naše zájmy*, 25. 7. 1941, 17(29 - 30) 3.

6. Hudba

Hudba vyplňovala přestávky mezi akty jednotlivých představení, často byla jejich součástí, pokud šlo o publikem oblíbené operety a také byla důležitým prvkem zábav, které Kolár pořádal. Způsob, jakým byla hudba Kolárem zajišťována, se v průběhu období od počátku spolku do konce druhé světové války značně proměnil. První hudební čísla, která předcházela představením a vyplňovala přestávky mezi jednotlivými akty, přetrvala od počátků spolku, přibližně do roku 1910. Tato vystoupení často dobrovolně zajišťovali místní učitelé, aby spolku ušetřili vydání za profesionální hudebníky. Hudbu pro představení v prvních třech desetiletích spolku obstarával převážně Krčmařík s dalšími učiteli. Několik málo zmínek uvádí kronika i o Vratislavu Reineltovi a Františku Kubovém. Od roku 1928 lze s jistotou sledovat, že scénickou hudbu Koláru řídili Vratislav Reinelt, František Saxl a František Kubový, kteří byli roku 1932 označeni za hudební režiséry. V místním tisku lze nalézt zmínky z let 1932 - 1936: „patnáctičlenný orchestr pod taktovkou pana Frant. Kubového se osvědčil a po předešlé byl také odměněn hlučným potleskem.”¹⁶⁷ „Hudba Reineltova byla harmonickou složkou hry a zvyšovala její celkový úspěch.”¹⁶⁸ Články v *Orlickém kraji* mluví také o patnáctičlenném orchestru roku 1933 přítomném během operety *Děvčátka, neříkej ne* od Václava Vrány, jenž řídil František Kubový.¹⁶⁹ V následujícím roce další hudební režisér František Saxl řídil dokonce dvacetičlenný orchestr doprovázející operetu Jiřího Kolaříka *Gejša*.¹⁷⁰ V prvních letech spolku bylo běžné, že i hudbu pro silvestrovské i všechny ostatní zábavy zajišťovali učitelé. Na masopustním věnečku roku 1902 hrála pravděpodobně poprvé profesionální kapela z nedaleké Chocně, kterou vystřídala roku 1906 kapela z Kostelce nad Orlicí. Obě města byla od Kyšperka vzdálená přibližně třicet kilometrů, což byla na počátku dvacátého století ještě značná vzdálenost. Pravděpodobně tedy šlo o vybrané kapely, které Kolár objednal pouze pro zvláštní příležitosti. Kostelecká kapela působila v Kyšperku téměř na všech masopustních věnečcích až do roku 1920, kdy ji vystřídala místní kapela Vratislava Reinelta. Ta byla poté přítomna při důležitých

---

¹⁶⁷ Z Kyšperka (5. 11. 1932), pozn. 88.

¹⁶⁸ Divadlo (18. 6. 1936), pozn. 155.

¹⁶⁹ Kyšperk (22. 4. 1933), pozn. 64.

¹⁷⁰ Spolek divadelních ochotníků Kolár v Kyšperku (10. 11. 1934), pozn. 78.

zábavách i událostech následujících let, mimo jiné při slavnostech pokládání základního kamene k novému kyšpereckému divadlu roku 1925 a při jeho oficiálním otevření roku 1926, kdy byla také součástí průvodu.

7. Nejvýznamnější osobnosti spolku Kolár

V druhé polovině devatenáctého a na přelomu devatenáctého a dvacátého století již ochotnické spolky nefungovaly jako útočiště pro spisovatele a jiné kulturní osobnosti, které v době národního obrození působily jako jejich hybná síla. Ty se teď spíše distancovaly a přední místa ve spolcích patřila místní inteligenci a důležitým osobnostem měst.¹⁷¹ Typický měšťanský ochotnický divadelní spolek na přelomu století sestával ze zástupců všech vrstev daného města a nejinak tomu bylo v Kyšperku. Při založení spolku roku 1897 čítal Kolár padesát jedna členů. O rok později jich bylo již osmdesát osm. Z údajů uvedených v kronice spolku vyplývá, že i po více než dvaceti letech, tedy na počátku dvacátých let dvacátého století, byl počet členů nižší než sto. To se pravděpodobně radikálně změnilo po postavení nového divadla roku 1925. Údaje ze třicátých let mluví již o dvou stech dvaceti, až dvou stech šedesáti členech spolku. To je značně vysoký počet, i pokud vezmeme v úvahu, že přibližně polovinu spolku vždy tvořili členové pouze přispívající, protože počet obyvatel Kyšperka roku 1935 činil pouze okolo dvou a půl tisíce lidí.¹⁷²

Pro měšťanské ochotnické spolky bylo běžné udržovat si svůj základní kádr osvědčených herců a režisérů, kteří se postupem let umělecky zdokonalovali a také získávali popularitu u místních diváků. Často se stávalo, že výběr hereckých „hvězd“ určovalo jejich společenské postavení v občanském životě, příbuzenské a spolkové vztahy. Dělo se tak i přesto, že před tím byli ochotníci zkušenějšími pracovníky hnutí varování, a to především v malých městech jako byl Kyšperk.¹⁷³ První ochotnické uskupení z roku 1863 mělo mezi svými členy účetního z městského úřadu, hostinského, sladovnického, kupce, profesora na gymnáziu, obchodníka, lékaře a městského tajemníka. Roku 1897 zakládali Kolár starosta Kyšperka, Jan Novotný st., městský tajemník František Novotný, učitel Antonín Krčmařík, vysokoškolský student Jan Novotný ml., faktor Jan Vlk, sirkař Jan Kubový, tesař František Šimáček a krejčí Antonín Šimáček. Další členové Koláru v jeho prvních letech byli povoláním holič, soustružník, hodinář, úředník, listonoš, krejčí, zahradník, pekař, účetní, obuvník, kožešník, kartáčník. Detailní soupis členů

---

¹⁷¹ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 81.

¹⁷² Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 20 - 23, 32, 41, 122, 132.

¹⁷³ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 126.

z roku 1937 ukazuje, že i ve vrcholném období spolku v něm působil přibližně stejný poměr učitelů, úředníků, živnostníků, obchodníků a řemeslníků jako v době jeho vzniku.¹⁷⁴

Vystupování žen na jevišti se postupně stalo běžným během druhé poloviny devatenáctého století. Přesto, že to nebylo zákonem zakázáno, panovalo ještě na konci století v některých místech mnoho předsudků na toto téma, mimo jiné, že se nesluší, aby provdaná žena hrála divadlo.¹⁷⁵ Z období několika let před oficiálním vznikem Koláru lze nalézt v pramenech zmínky, že i v Kyšperku někteří lidé trpěli podobnými předsudky: „V kuse tomto hrála pí Mar. Vaníčková, provdaná Barvínková. Maminka její nad ní plakala, když jí lidé chválili dceru, která velice dobře v kuse tom hrála, a řekla: Já nechci z ní mít komediantku.” Na jiném místě se píše, že „herečky nejednou přišly a prosily, abych zakročil u jejich maminek, by jim dovolily hrátí”.¹⁷⁶ První z uvedených citátů z kroniky spolku Krčmařík, který ji sepisoval zpětně okolo roku 1930, okomentoval slovy: „Karakter doby.” V době, kdy kroniku psal, bylo již zcela běžné, že ženy hrály divadlo. I přesto jich ale bylo na konci třicátých let přibližně o třetinu méně, než mužů.¹⁷⁷

Mezi lety 1897 - 1940 měl Kolár šest předsedů.¹⁷⁸ Prvními z nich byli městský tajemník František Novotný a někdejší starosta Kyšperka Jan Novotný starší. Roku 1906 byl předsedou zvolen Antonín Krčmařík, který tuto funkci vykonával až na výjimky do roku 1931, tedy přes dvacet let. V několika letech, kdy Krčmařík nechtěl nebo nemohl zastávat funkci předsedy divadelního spolku, jej zastoupil inženýr Karel Kučera, který byl úředníkem u dráhy. Roku 1932 Krčmaříka již definitivně vystřídal František Theer, protože Krčmařík otevíral místní Živnostenskou pokračovací školu, jejímž byl ředitelem. Theer vykonával funkci předsedy po osm let do doby, kdy ho vystřídal dlouholetý člen spolku František Hostinský. Dá se předpokládat, že zůstal předsedou spolku až do konce světové války, nebo do zákazu činnosti. Tento fakt ale definitivně nepotvrzují žádné prameny. Dalším možným kandidátem na předsedu spolku v tomto období by mohl

---

¹⁷⁴ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 5, 9, 19, 132.

¹⁷⁵ ČERNÝ František a KLOSOVÁ Ljuba (eds.), pozn. 3, s. 454.

¹⁷⁶ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 13, 15.

¹⁷⁷ Tamtéž, s. 132.

¹⁷⁸ Krčmaříkova kronika končí roku 1939. Novému předsedovi byla předána roku 1940. Z dalších pramenů vztahujících se k pozdějšímu období ale není zřejmé, jestli stejný předseda vykonával funkci i v letech 1941 - 1945.

být František Skála, někdejší starosta a kronikář města Kyšperka, který se angažoval při pořádání Orlických her v Kyšperku.

Krčmaříkův přínos pro Kolár byl obrovský a je na místě ho považovat za ikonu kyšpereckého divadelního spolku. Antonín Krčmařík nebyl kyšpereckým rodákem, pocházel z Lázní Bohdaneč a do Kyšperka se dostal díky svému povolání učitele, které ho sem přivedlo během jeho první učitelské praxe po gymnáziu. V kyšpereckém ochotnickém divadelním hnutí se začal angažovat krátce po svém příjezdu do Kyšperka roku 1881 v rámci Občanské besedy, nejdříve jako nápověda a inscipient, od roku 1884 jako režisér a od roku 1906 jako předseda spolku i režisér. Krčmařík se přičinil o oficiální založení spolku a otevírání Palečkova divadla roku 1897, při obnovení činnosti ochotnického divadla během první světové války roku 1916. Velká zásluha je mu připisována za existenci Divadelní dvorany a za její obnovení po prvním požáru roku 1933. Díky jeho obrovskému odhodlání sepsat kroniku spolku, která detailně zmapuje ochotnické divadlo v Kyšperku od jeho počátků ve čtyřicátých letech devatenáctého století do roku 1937,¹⁷⁹ máme dnes možnost udělat si představu o velké části historie nejen ochotnického spolku, ale i samotného města Kyšperka. Další jeho zásluhou je, že roku 1924 byla malovaná opona z roku 1863 od akademického malíře Jana Umlaufa uložena do městského muzea a díky tomu neshořela při požáru roku 1933 jako všechny ostatní dekorace a divadelní památky z období prvních kyšpereckých ochotníků.¹⁸⁰ Dá se tedy říci, že dnes Krčmaříkovi vděčíme za dvě nejcennější památky na divadelní spolek Kolár, za kroniku a oponu, která je dnes vystavena v Městském muzeu v Letohradě.

Krčmařík byl učitelem po celý svůj život a v důchodovém věku se stal ještě ředitelem Živnostenské pokračovací školy. Kromě Koláru byl také členem několika dalších spolků, velice se angažoval v Občanské besedě a hlavně v Okrašlovacím spolku, který se svou ženou založil. Okrašlovací spolek měl velkou zásluhu na vzhledu města Kyšperka za první republiky a na získání přízviska „letovisko“, které sem lákalo mnoho letních hostů a podle kterého bylo město po druhé světové válce přejmenováno. Dále byl členem spolku dobrovolných hasičů, Sokola

---

¹⁷⁹ Neznámý autor navázal na zápisy Krčmaříka v letech 1938 a 1939, pravděpodobně šlo o tehdejšího předsedu spolku Františka Hostinského, nebo o starostu a kronikáře města Františka Skálu.

¹⁸⁰ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 8, 46.

a turistického kroužku, podílel se na sepisování kroniky města Kyšperka. Z jeho proslovů k důležitým událostem, které jsou součástí kroniky, je zřejmé, že šlo o velkého vlastence, osobnost, která vždy věřila v lepší zítřky. Z proslovů ostatních občanů Kyšperka, řečených při oslavách jeho sedmdesátých narozenin roku 1930, vyplývá, že o jeho zásluhách bylo jeho okolí skutečně přesvědčeno: „A tak neúnavně pracuje stále a ve všem. On by bez té práce dobrovolné, nehonorované a bohužel často ani neuznané nemohl být živ. Proto všichni ze srdce přejeme svěžímu jubilantovi k jeho sedmdesátce, aby ve zdraví připočítal k ní ještě desítek několik. Mnohá léta a za vše mnoho díky, náš milý pane Krčmaříku! Bůh nechť Vám všecko zdravím splácí! Vám vděční budou všichni Kyšperáci.“¹⁸¹ Antonín Krčmařík zemřel v červenci roku 1940 v nemocnici v Hradci Králové a jeho pohřeb byl za přítomnosti všech kyšpereckých spolků příznačně uskutečněn před kyšperickou Divadelní dvoranou.¹⁸²

V letech 1897 - 1945 se v Koláru vystřídal více než čtyřicet režisérů. Jejich počet se začal rozrůstat na přelomu dvacátých a třicátých let a roku 1934 měl spolek najednou třináct režisérů, kteří se střídali v uvádění her nebo se i jinak podíleli na chodu divadla. Ve třicátých letech mezi nimi bylo i osm žen režisérek.¹⁸³ Mezi nejstálejší patřili od počátků Koláru Antonín Krčmařík a Jan Novotný ml., dále Josef Exner, který má spolu s Krčmaříkem velkou zásluhu na obnovení ochotnických představení v Kyšperku v průběhu první světové války, Jaroslav Pecka, Jan Setínský, Marie Habová. Dále bych chtěla zmínit učitele Vladimíra Seiferta, který od roku 1931 v Koláru režíroval mnoho současných a umělecky hodnotných her, čímž spolek umělecky pozvedal. Seifert byl navíc roku 1939 jmenován šéfrežisérem spolku. Mezi další více činné režiséry patřili Běla Vondrová, Alois Kubový a Jaroslav Haba, kteří roku 1931 jako vyslanci Koláru absolvovali režisérský kurz v Hradci Králové. Kdo z režisérů Koláru režíroval nejvíce představení nelze zjistit, jelikož přesně u poloviny her není v kronice uveden režisér, ani ho nelze zjistit z jiných zdrojů.

Jak už bylo řečeno v kapitole věnující se divadelnímu prostoru, funkce scénografa byla v Koláru zavedena pravděpodobně až na konci dvacátých let,

---

¹⁸¹ Městské muzeum v Letohradě. *Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku pořádá Oslavu*, pozn. 20, s. 6.

¹⁸² Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, Antonín a SKÁLA, František, pozn. 22, s. 483.

¹⁸³ Byly to: Běla Vondrová, Marie Habová, Evženie Langerová, Marie Šašková, Anna Mottlová, Marie Lisalová, Božena Vaničková a Anna Novotná.

kdy byl prvním výtvarníkem Jaroslav Pecka. Ve třicátých letech se se svými výpravami vyznamenával Alois Kubový, vyzdvihoval v místním tisku. Stejně tak byla uznávaná výtvarná práce pana Josefa Klohny, který se jí věnoval od roku 1933 a postupně zastoupil Aloise Kubového a roku 1937 byl jmenován šéfem výpravy. Dalším příležitostným výtvarníkem pro Kolár byl Antonín Macan.

Důležitou skupinou v rámci ochotnického hnutí se v době od konce devatenáctého století a před první světovou válkou stali studenti, kteří se už v průběhu národního obrození angažovali jako organizátoři i herci ochotnických představení. V době profanace ochotnického divadla na přelomu dvou století, způsobené absencí vědomí smyslu poslání hnutí, se studenti stali skupinou ukazující správný směr. Studenti díky svému zájmu o vše nové přinášeli i tzv. nový vítr do již dlouho fungujících spolků a stali se důležitou protiváhou zaběhlých tendencí a určitého typu konzervatismu, které zde vládly. V době meziválečné nebyly samostatné studentské spolky výjimkou, v českých i moravských městech jich vznikalo stále více. Po boku Koláru však takový soubor chyběl.¹⁸⁴ V Kyšperku studentské divadlo představovala spíše občasná spolupráce studentů s Kolárem, nebo výroční představení absolventů místních škol. V pramenech lze nalézt pouze pět případů představení, která sehráli studenti sami, nebo ve spolupráci s Kolárem. Byla to představení her *Třetí zvonění* Václava Štecha (1906), Štolbova *Jejího systému* (1912), *Panna, která řekla ano* Jiřího Baldy (1929) a Piskořovo *Tulácké dobrodružství* (1931). Takzvaný Pokračovací dívčí kurz školy v Kyšperku uváděl v letech 1911 - 1923 pravidelně jednou za rok divadelní představení. Byla to například představení her Stroupežnického *Zvíkovský rarášek* (1911), *Kávová společnost*, zdramatizovaná satirická povídka od Boženy Němcové (1913), *Opatrný strýček* Josefa Švába Malostranského, *Vzdory nad vzdory* od Josefa Lípy (1917) a *Žabec* Ferdinanda Olivy (1923).¹⁸⁵ Frekvence těchto činností studentů nebo Pokračujícího dívčího kurzu byla ale natolik slabá, že o nich nelze vůbec uvažovat jako o určité tendenci nebo vlivu na spolek. Navíc jejich repertoár se dramaturgicky příliš nelišil od běžného repertoáru Koláru. Jedná se především o frašky a veselohry. Až na výjimky to byly hry soudobé, ale svým stylem nijak objevené.

---

¹⁸⁴ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 81 - 82, 116, 125.

¹⁸⁵ Městské muzeum v Letohradě, KRČMARŤÍK, pozn. 17, s. 65.

V kronice spolku lze nalézt údaje z roku 1937, které mluví o věku členů spolku Kolár. Roku 1937 bylo ze dvou set šedesáti jeho členů pouze padesát čtyři mladších třiceti let. V poznámce se Krčmařík zmiňuje o velmi slabém dorostu Koláru.¹⁸⁶ Přes veškerá omezení činnosti ochotnických souborů, která přišla spolu s druhou světovou válkou, lze v období jejích začátků zaznamenat příliv nových, zejména mladých členů. Ti chtěli prostřednictvím divadla působit proti nacismu a obnovit tak společenskou, mezi válkami především ochotníky tolik opomíjenou funkci tohoto umění. V některých městech později došlo k rozkolu mezi dvěma generacemi divadelníků, který byl způsobený silně kritickým pohledem mladých na tradiční způsob činnosti ochotníků.¹⁸⁷ V historii Koláru za druhé světové války lze nalézt stopy o formování mladší větve působící při zaběhlém starším souboru. Vzhledem k tomu, že ale Krčmaříkova kronika končí v letech 1938 - 1939, není možnost získané zlomky informací nějakým způsobem doplnit. Roku 1941 lze nalézt v *Orlickém kraji* zmínky o uvedení her *Operace* Karla Tomáška a *Sluneční paprsek* Jaroslava Urbana. Recenze o první ze dvou her říká: “Ve hře vystoupil mladý soubor a ukázal se jako zdatný činitel.”¹⁸⁸ Představení hry *Sluneční paprsek* bylo komentováno slovy: „Všichni mladí dohromady dovedli dobře předvésti svoje radostné pojetí života, které však nepostrádalo citlivost a charakter.”¹⁸⁹

Pokud Kolár neměl po svém boku soustavně činnou mladší linii, která by mu byla protiváhou, mohla mu v průběhu především první poloviny třicátých let tento deficit částečně pomoci nahradit skupina pražských letních hostů, která se od roku 1930 pravidelně přidávala ke Koláru v době letních prázdnin a v následujících pěti letech vždy hostovala v představení uváděných v červenci nebo v srpnu. Tato představení byla někdy secvičena spolu s Kolárem, ve dvou případech šlo o představení, ve kterém účinkovali letní hosté sami. Někteří z nich začali zakrátko studovat pražskou hereckou konzervatoř, což jejich hostování v Kyšperku pozvedlo ještě o mnoho výše. Navíc tito mladí členové spolku, jak je Kolár nazýval, mohli přinášet mnoho nového - byli jeho jedinými dramaticky vzdělávajícími se členy, a to na profesionální úrovni. V letech 1930 - 1935 letní hosté z Prahy účinkovali

---

¹⁸⁶ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 28 - 31, 101 - 106, 132.

¹⁸⁷ CÍSAŘ, pozn. 1, s. 154 - 155.

¹⁸⁸ Kyšperk. *Orlický kraj*, 25. 5. 1941, **11**(21) 2.

¹⁸⁹ Kyšperk. *Orlický kraj*, 13. 12. 1941, **11**(50) 3.

v představeních her *Je veliká láska na světě?* Růženy Veselské, *Síla reklamy* Waltera Hacketta, *Milovat je nemoderní* Wilhelma Sterka, *Zeyerova Radúze a Mahulenu* a *Má slečna sestřička* André Birabeau. Letní hosté účinkovali v Kyšperku i při silvestrovské zábavě, již Kolár pořádal roku 1932. Jednalo se o Antonína Kurše, Káju Müllerovou, Rostislava Straku, Karla Holubáče, Jana Formánka, Jaroslava Kužela, Miroslava Homolu, Karla Pavlíka a Julii Charvátovou, z nichž nejvíce aktivní a s Kolárem propojení byli poslední tři jmenovaní. Právě oni vystupovali roku 1933 ve hře *Radúz a Mahulena* při znovuotevření divadla po požáru. Pro Zeyerovu hru Karel Pavlík vytvořil i scénu a také ji režíroval.

Fakt, že ochotnické spolky byly v některých případech líhni skutečných talentů, se v případě Koláru potvrzuje právě osudem Julie Charvátové, Miroslava Homoly a Karla Pavlíka, z nichž každý již roku 1935 účinkoval na divadelní scéně nějakého velkého města.¹⁹⁰ Zdaleka nejvíce byla ale ke Koláru připoutaná Julie Charvátová, která se svou rodinou patřila mezi nejváženější letní hosty.¹⁹¹ Tyto skutečnosti potvrzuje i fakt, že právě ona vystupovala v Kyšperku i roku 1941 v Tetauerově hře *Život není sen* představené v rámci I. Orlických her i v několika jejích reprízách, a to v době, kdy byla již známou herečkou. Stejnou rolí se proslavila i v Českém divadle v Olomouci: „Vždycky nás těší, mají-li naši přátelé úspěchy. Byli jsme proto velmi radostně překvapeni, když jsme minulý týden našli ve všech denících a obrázkových časopisech obraz význačné členky olomoucké činohry, sl. Julie Charvátové, v úloze Boženy Němcové ve hře *Život není sen*. Stala se rázem známou a populární po všech českých krajích a všude tam, kde docházejí české časopisy. My v Kyšperku se nad jejím úspěchem radujeme dvojnásob, vždyť považujeme ji již dávno skorem za naturalizovanou naši občanku. ... Sama potvrzuje svůj srdečný a intimní poměr k našemu ochotnickému divadlu, když přiznává, že byl to právě Kyšperk, který způsobil změnu její umělecké dráhy, na niž se připravovala. V našem ochotnickém divadle, v naší dvoraně zrodila se její touha po činohře, v níž dosáhla tak vynikajících úspěchů.“¹⁹² Charvátová byla dcerou Josefa Charváta, dirigenta v Národním divadle v Praze a jeho ženy, bývalé operní pěvkyně. Charvátovi byli významnými letními hosty, jejichž přítomnosti

¹⁹⁰ Julie Charvátová se stala členkou činohry Českého divadla v Olomouci, Miroslav Homola účinkoval v Městském divadle v Plzni a Karel Pavlík v Národním divadle v Bratislavě.

¹⁹¹ Městské muzeum v Letohradě, KRČMAŘÍK, pozn. 17, s. 105 - 107, 111 - 112, 117, 125.

¹⁹² Úspěchy přátel - naše úspěchy. *Orlický kraj*, 1. 2. 1941, 11(5) 2.

ve městě si občané Kyšperka velice vážili a připravovali pro ně různé programy, jako například vycházku na kyšpereký Kopeček. V pozvánce otisknuté v *Orlickém kraji* v červenci roku 1932 lze nalézt speciální pozvání na odpolední program pro letní hosty z Prahy.¹⁹³ Julie Charvátová, narozená 14. 4. 1912 v Praze, působila v Českém divadle v Olomouci v letech 1934 - 1945, kde se připojila k umělecky stmelnému kolektivu, který zde ve třicátých letech působil pod vedením režiséra Oldřicha Stibora, v době ředitele divadla Stanislava Langer.¹⁹⁴ Charvátová v Olomouci ztvárnila více, než devadesát rolí. Mimo jiné vystoupila v roli Mladé hraběnky v *Lucerně* a v roli Desdemony v *Othellovi*.¹⁹⁵ Méně informací je známo o jejím účinkování ve Východočeském divadle v Pardubicích. Protože byla Charvátová výbornou recitátorkou, stala se později členkou hereckého souboru Československého rozhlasu. Vystupovala také v několika samostatných poetických pořadech a působila jako porotkyně recitačních přehlídek Wolkrova Prostějova a Šrámkovy Sobotky.¹⁹⁶

---

¹⁹³ Z Kyšperka. *Orlický kraj*, 16. 7. 1932, 2(29), 2.

¹⁹⁴ DRLÍK, Vojen, pozn. 16, s. 89 - 91.

¹⁹⁵ Tamtéž. - Dokumentační centrum katedry divadelních a filmových studií. České divadlo v Olomouci. Divadelní programy, činohra Olomouc. Sign. T51 - T61.

¹⁹⁶ Osobnosti: CHARVÁTOVÁ, Julie, herečka a recitátorka, Čs. rozhlas, Praha [online]. [Cit. 9. 12. 2015] Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5199>.

Závěr

Ochotnický spolek Kolár působí v Kyšperku od roku 1897 dodnes, tedy téměř sto dvacet let. V této práci jsem se věnovala pouze první polovině jeho historie, období 1897 - 1945, ve kterém soubor sehrál přibližně dvě stě padesát her. V rámci přípravy podkladů pro tuto práci se mi podařilo najít značné množství pramenů, z nichž nejvíce materiálů pochází z Městského muzea v Letohradě a ze Státního okresního archivu v Ústí nad Orlicí. Za nejpodstatnější z nich považuji *Pamětní knihu spolku divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku z let 1897 - 1939* a *Pamětní knihu města Kyšperka z let 1917 - 1940*. Rozhodující vliv měly novinové články nalezené v místních týdenících *Naše zájmy*, *Orlický kraj* a *Orlický obzor*. Díky nim bylo možné alespoň částečně ověřit spolehlivost údajů v kronice. Na základě těchto a dalších drobných jednotlivých pramenů a literatury bylo možné sestavit chronologické dějiny spolku od jeho založení po druhou světovou válku. Historie spolku v době druhé světové války musela být z nedostatku pramenných informací i z nedostatku informací v dostupné literatuře zmapována pouze stručně. V rámci získávání podkladů pro kapitolu o historii Koláru jsem nabyla i dostatečné množství informací pro popsání provozní praxe souboru. Soupis repertoáru, sestavený na základě údajů z kroniky spolku, ověřené články ze jmenovaných novin, mi dovilil zhodnotit dramaturgii spolku a vyčlenit jednotlivé linie, které se v ní projevíly.

Také bylo možné díky dostupným pramenům a dodnes existujícím divadelním budovám popsat prostory, ve kterých Kolár od svého založení roku 1897 působil (Palečkův hostinec a Divadelní dvorana). V kapitole o prostoru jsem popsala jejich jeviště, způsob osvětlení a v případě Divadelní dvorany i další technické vybavení. Na základě útržkovitých informací z kroniky i novin bylo možné vytvořit přibližnou představu o stylu některých představení, o fondu dekorací, které Kolár v průběhu své historie vlastnil, a také o jejich původu. Prameny neobsahovaly téměř žádné detaily o výtvarné složce jednotlivých her ani přesné informace týkající se kostýmů a líčení. Podobná situace se opakovala s hudební složkou. Prostřednictvím nemnohých zmínek bylo možné vytvořit přibližnou představu hudebního doprovodu divadelních představení i ostatních akcí, prameny ale bohužel taktéž nezacházely do detailů. Nejmenšího naplnění se dostalo popisu herectví. Údaje obsažené v kronice či v novinových člancích nebyly

dostačující ani k jeho stručnému popisu. Jednotlivé recenze v *Našich zájmech a Orlickém kraji* zmiňují jednotlivé herce a jejich role, nejde ale o seriózní popis herectví, spíše o subjektivní hodnocení výkonů jednotlivých osobností města Kyšperka. O počtu členů spolku v jednotlivých letech, jejich složení a zásadních osobnostech se prameny na některých místech zmiňovaly, bylo tedy možné osobnosti spolku alespoň stručně popsat. Soupis členstva uvedený v příloze je částečný, založený na informacích v kronice. Neobsahuje ale jména všech členů souboru, kterých měl soubor roku 1937 až dvě stě šedesát.

Význam Koláru v průběhu popisované padesátileté historie spolku stále stoupal. Z malého spolku o padesáti členech hrajícího v místním hostinci se stal respektovaným spolkem s téměř třemi sty členy ve třicátých letech. Jeho popularitu, která byla zvýšena postavením vlastní divadelní budovy, dokazují mimo jiné okolnosti spojené s požárem této budovy roku 1933. Zprávu o katastrofě města Kyšperka a jejího divadelního spolku, který byl od roku 1909 členem Ústřední matice ochotnických spolků československých, vysílal i pražský Radiožurnál. Články o nešťastné události byly uveřejněny v několika titulech celostátních novin. Ochotnické spolky nejen z bližších, ale i vzdálených měst zvaly Kolár k hostování ve prospěch obnovení vlastního divadla. Mezi nimi byl například i Hronov, nebo relativně vzdálené Holice. Významu Koláru na úrovni regionální dokazuje jeho členství v divadelním okrsku Kosteleckém a později v žambereckém divadelním okrsku Dobrovský. Také zavedení pravidelného hostování mezi spolky z Kyšperka, Žamberka a Ústí nad Orlicí značí, že se Kolár zařadil po bok souborů z větších okolních měst, které měly delší tradici než on sám. Na jaře roku 1941 se Kolár umístil na druhém místě v soutěžní přehlídce ochotnických spolků okrsku Dobrovský s Wernerovou hrou *Červený mlýn*. V témže roce uspořádal I. Orlické hry, zamýšlené jako podorlickou putovní divadelní přehlídku k oslavě sta let tradice ochotnického divadla v Kyšperku. Na tyto hry přijaly pozvání mimo jiné spolky z Ústí nad Orlicí, Chlen, Rychnova nad Kněžnou, Žamberka a po několik víkendů v řadě plnili diváci sál Divadelní dvorany v Kyšperku, aby mohli zhlédnout jejich představení. Všechny tyto okolnosti dokazují, že byl Kolár uznávaný spolek se širokou diváckou základnou, na jehož barvitou historii by nemělo být zapomenuto. Přínos své práce vidím v osvětlení jedné téměř zapomenuté části historie města Letohradu a ve zmapování činnosti dalšího článku fenoménu divadelního ochotnického hnutí v českých zemích.

Seznam použitých pramenů a literatury

Prameny

1. Městské muzeum Letohrad:

KRČMAŘÍK, Antonín. *Pamětní kniha spolku divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku*. 144 s.

KRČMAŘÍK, Antonín a SKÁLA, František. *Pamětní kniha města Kyšperka*. 485 s.

Složka: Materiály k divadelnímu spolku, plakáty, pozvánky:

Konvolut fotografií, datem neoznačených, sign.: K100, K103, K104, K107, K108.

Konvolut divadelních plakátů z let 1913 a 1918:

Mořská panna, 9. 3. 1913, sign. 41/2010-14.

Břínkalovy trampoty, 24. 3. 1913, sign. 41/2010-13.

Karel Havlíček Borovský, 1. 5. 1913, sign. 41/2010-12.

Staré hříchy, 19. 10. 1913, sign. 41/2010-22.

Na dušičky, 1. 11. 1913, sign. 41/2010-23.

Dvě svatby pana Darimona, 26. 12. 1913, sign. 41/2010-7.

Na letním bytě, 28. 7. 1918, sign. 41/2010-19.

Konvolut pozvánek na Masopustní věnečky z let 1907, 1908, 1909, 1910.

Brožury vydané ke speciálním příležitostem:

Divadlo v Kyšperku. Kyšperk, 1926.

Spolek divadelních ochotníků „Kolár“ v Kyšperku pořádá Oslavu. Kyšperk, 1930.

Upomínkový list na 100 let ochotnického divadla v Kyšperku. Kyšperk, 1941.

2. Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí:

Naše zájmy
Sign. N51.

Orlický kraj
Sign. N60.

Orlický obzor
Sign. N61.

3. Dokumentační centrum Katedry divadelních a filmových studií:

Meziaktí, činohra Českého divadla v Olomouci, sezony 1934/1935 - 1945/1946. Divadelní programy, činohra Olomouc.
Sign. T51 - T61.

4. Elektronické zdroje:

Elektronický archiv Národního divadla [online]. [Cit. 9. 12. 2015.]
Dostupné z: archiv.narodni-divadlo.cz.

Virtuální studovna, Databáze a online služby divadelního ústavu
[online]. [Cit. 9. 12. 2015.] Dostupné z: vis.idu.cz.

Osobnosti: CHARVÁTOVÁ, Julie, herečka a recitátorka, Čs. rozhlas, Praha [online]. [Cit. 9. 12. 2015.] Dostupné z: <http://www.amaterskedivadlo.cz/main.php?data=osobnost&id=5199>.

Literatura

1. ADAMEC, Stanislav (ed.). *Město Kyšperk / Letohrad 1308 - 2008*. 1. vyd. Letohrad: Město Letohrad, 2008. 296 s. ISBN: 978-80-254-1745-4.
2. CÍSAŘ, Jan. *Cesty českého amatérského divadla : vývojové tendence*. 1. vyd. Praha : IPOS, 1998. 444 s. ISBN 8070681292.
3. ČERNÝ, František a KLOSOVÁ, Ljuba (eds.). *Dějiny českého divadla. [Díl] 3, Činohra 1848-1918*. 1. vyd, Praha: Academia, 1977. 657 s.
4. ČERNÝ, František a SCHERL, Adolf (eds.). *Dějiny českého divadla. [Díl] 4, Činoherní divadlo v Československé republice a za nacistické okupace*. 1. vyd. Praha: Academia, 1983. 706 s.
5. DRLÍK, Vojen. *Almanach - Moravské divadlo Olomouc 1920 - 2000*. 1. vyd. Olomouc: Moravské divadlo Olomouc, 2000. 249 s.
6. CHALOUPKA, Adolf a RICHTER, Leopold. *Ochotnické divadelnictví*. 1. vyd. Praha: Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, 1922. 209 s.
7. CHALOUPKA, Adolf. *Ochotnická dramaturgie*. 1. vyd. V Praze: Svobodné učení selské, 1931. 119 s.
8. CHALOUPKA, Adolf a SKÁLA, Antonín. *Repertoárová příručka*. 1. vyd. V Praze: Nákladem Masarykova lidov ýchovného ústavu (Svazu osvětového), 1932. 196 s.

9. JAKUBEC, Jan. *Sebrané spisy Františka Vladislava Heka III., Hekův vlastní životopis, Hekova činnost literární*. Praha: Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1917. 314 s.
10. PÁLKOVÁ, Edita (ed.). *Almanach spolků, klubů, zájmových organizací, vzdělávacích a kulturních zařízení, institucí i všeho ostatního, co hýbalo tímto městem*. Letohrad: Městská knihovna v Letohradě, 2001. 99 s.
11. PAVLOVSKÝ, Petr (ed.). *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.
12. SCHEINPFLUG, Karel. *Divadlo na venkově: studie a essaye*. 1. vyd. V Praze: Fr. Borový, 1922. 200 s.
13. SKÁLA, František. *Kyšperk I. Historický nástin stavebního vývoje města Kyšperka*. 1. vyd. Letohrad: 1948. 221 s.
14. TÁBORSKÝ, Vojta Š. *Masky*. 1. vyd. Praha: I. L. Kober, 1904. 74 s.
15. TÁBORSKÝ, Vojta Š. *Příspěvky k dějinám divadelního ochotnictva československého*. 1. vyd. Praha: Ústřední matice divadelního ochotnictva československého v Praze, 1931. 473 s.
16. VALENTA, Jiří a ŠRÁMKOVÁ, Vítězslava (eds.). *Místopis českého amatérského divadla*. 1. vyd. Praha: IPOS - Informační a poradenské středisko pro místní kulturu, 2001-2002. 2 sv. 518 s., 780 s. ISBN 80-7068-154-3.

Seznam příloh

1. Repertoár spolku Kolár v letech 1897 - 1941
2. Seznam členstva
3. Obrázky

1. Repertoár spolku Kolár v letech 1897 – 1941

Soupis repertoáru od počátku spolku do prvních let druhé světové války byl sestaven na základě údajů uvedených v kronice spolku Kolár a činí dvě stě padesát her. Údaje vztahující se k období druhé světové války jsem čerpala z regionálního tisku *Naše zájmy* a *Orlický kraj*. Spolehlivost údajů uvedených v kronice byla ověřena srovnáním s daty uvedenými v novinách. Srovnání bylo možné pouze v případě zlomku - přibližně jedné pětiny her. Údaje z těchto dvou pramenů se ukázaly být až na minimální výjimky shodnými. I přes velké množství použitých a zpracovaných pramenů v několika málo případech chybí přesné údaje. Jde o data uvedení několika her, jedná se ale také o výjimky. Větší absence dat nastala v případě jmen autorů daných her. Kronika spolku uvádí pouze malou část, přibližně jednu třetinu autorů. U většiny her jsem tedy byla nucena dohledat jejich autory v databázi knihovny Divadelního ústavu a v archivu Národního divadla. Není proto vyloučené, že došlo k chybám. Pro možnost rozlišení, která jména byla dohledána dodatečně, jsem je uvedla v hranatých závorkách, a to i v případě notoricky známých her. Jména režisérů kronika uvádí také pouze v části repertoáru. První jména režisérů se objevují u záznamů z roku 1916, na začátku dvacátých let tyto údaje znovu chybí a od roku 1925, kdy bylo postaveno nové divadlo, jsou už jména režisérů uvedena téměř u všech her. Větší absence údajů se objevuje až v období druhé světové války, jelikož kronika toto období již nezachycuje a jediným dostupným pramenem mi pro tuto dobu byl místní tisk. V některých případech nebylo možné dohledat jméno, či celé jméno autora nebo režiséra, a proto chybí, nebo je nahrazeno iniciálami.

Název hry	Datum uvedení	Rok uvedení	Autor	Režisér
Primátor	21.3.	1897	[Kolár, Josef Jiří]	
Naše ženy	4.4.	1897	[Moser, Gustav]	
Sběratel starožitností	20.4.	1897	[Malostranský, Josef Šváb]	
Uhlíři	20.4.	1897	[Gille, Philippe]	
Jen moudře!	20.4.	1897	[Bittner, Anton]	
Směry života	9.5.	1897	[Svoboda, František Xaver]	

D. S.	28.9.	1897	[Kavka, Václav Julius]	
Básník sokem	17.10.	1897	[Žofka, Josef]	
All Right	17. 10.	1897	[Štolba, Josef]	
Mlynář a jeho dítě	1.11.	1897	[Raupach, Ernst]	
Lišák Smola	14.11.	1897	[Raeder, Gustav]	
Velkostatkář	4.12.	1897	[Šubert, František Adolf]	
Utopený manžel	26. 12.	1897	[Ruth, František]	
V panském čeledníku	11. 4.	1898	[Stroupežnický, Ladislav]	
Ve veřejném životě	11. 4.	1898	[Stroupežnický, Ladislav]	
Paličova dcera	8. 5.	1898	[Tyl, Josef Kajetán]	
Zlý jelen	13. 11.	1898	Klicpera , Václav Kliment	
Praha je Praha	27. 11.	1898	[Blumenthal, Oskar]	
Dvě svatby pana Darimona	11. 12.	1898	[Duru, Alfred]	
Hadrián z Římsů	26. 12.	1898	[Klicpera, Václav Kliment]	
Černý kříž v lese	26. 3.	1899	[Pešková, Eliška]	
Brouček	16. 4.	1899		
Ravuggiollo, loupežník z Apenin	11. 3.	1900	[Šamberk, František Ferdinand]	
Poslední vůle Césara Girodota	29. 4.	1900	[Belot, Adolphe]	
Zvíkovský rarášek	1. 7.	1900	[Stroupežnický, Ladislav]	
Čest hasičstvu	29. 7.	1900		
Břínkalovy trampoty	23. 9.	1900	[Šamberk, František Ferdinand]	
Ohnivá země	21. 10.	1900	[Štech, Václav]	
Úklady a láska	1. 11.	1900	[Schiller, Friedrich]	
U bílého koníčka	2. 12.	1900	[Kühnl, Jan Baptist]	
Maryša	16. 12.	1900	[Mrštíkové, Vilém a Alois]	
Byl jednou jeden král	26. 12.	1900	[Drachmann, Holger]	
Jedenácté přikázání	28. 9.	1901	[Šamberk, František Ferdinand]	
Loupežníci	1. 10.	1901	[Schiller, Friedrich]	

Karel Havlíček Borovský	24. 11.	1901	[Šamberk, František Ferdinand]	
Sedlák Zlatodvorský	15. 12.	1901	[Birch - Pfeiffer, Charlotte]	
Vojenská krev	26. 12.	1901	[Liška J. E.]	
Katakomby	26. 10.	1902	[Davis, Gustav]	
Pokuta ženy	16. 11.	1902	[Girardin, Émile de]	
Farář a jeho kostelník	23.11.	1902	[Kneisel, Rudolf]	
Radúz a Mahulena	7. 12.	1902	[Zeyer, Julius]	
Flachsman vychovatel	25. 3.	1903	[Schmidt, Otto Ernst]	
Defraudanti	25. 11.	1903	[Náhlovská, Tekla]	
Přítěž	27. 12.	1903	[Viková Kunětická, Božena]	
Dědoušek	20. 3.	1904	[Stankovský, Josef Jiří]	
Boj proti všem ženám	24. 4.	1904		
Žně	9. 7.	1904	[Šubert, František Adolf]	
Bohatá holka	11. 12.	1904	[Lokay, Antonín]	
Zlý jelen	26. 12.	1904	[Klicpera, Václav Kliment]	
Lucerna	4. 4.	1906	[Jirásek, Alois]	
Lapený Samsonek	16. 4.	1906	[Svoboda, František Xaver]	
Vražda na Uhelném trhu	16. 4.	1906		
Furiant	1. 11.	1906	[Pešková, Eliška]	
Achillova pata	26. 12.	1906	[Kepková - Novotná, Tereza]	
Jan Výrava	29. 7.	1906	[Šubert, František Adolf]	
Otec	LLLL	1907	Jirásek, Alois	
Tažní ptáci	1.4.	1907	[Želenský, Karel]	
Kolébka	3. 6.	1907	[Jirásek, Alois]	
Pan ředitel	20. 10.	1907	[Bisson, Alexandre]	
Milkování	10. 11.	1907	[Schnitzler, Arthur]	
Žižkův meč	26. 12.	1907	[Klicpera, Václav Kliment]	
Rozpustilé holky ve škole	31. 12.	1907	[Kafka, Rudolf]	

Král a ptáčník	25. 3.	1908	[Vrchlický, Jaroslav]	
Hadrián z Římsů	20. 4.	1908	[Klicpera, Václav Kliment]	
Cop	27. 9.	1908	[Viková Kunětická, Božena]	
Mládí	1. 11.	1908		
V nížině	20. 12.	1908	[Guimera, Angel]	
Blázinec na cestách	21. 2.	1909	[Laufs, Carl]	
Bílá myška	14. 11.	1909	[Hlavatý, František]	
Apoštolové střídmosti	26. 12.	1909	[Fořt, Karel]	
Úklady a láska	20. 2.	1910	[Schiller, Friedrich]	
Pan Johanes	28. 3.	1910	[Jirásek, Alois]	Josef Novotný
Černý kříž v lese	1. 11.	1910	[Pešková, Eliška]	
Heliny vdavky	26. 12.	1910	[Schönthan, Paul]	
Drama čtyř chudých stěn	1. 5.	1910	[Šubert, František Adolf]	
Karel Havlíček Borovský		1910	[Šamberk, František Fer- dinand]	
Radúz a Mahulena	2. 4.	1911	[Zeyer, Julius]	
Bartoš Tuřanský	1. 11.	1911	[Langmann, Philipp]	
Teta milionářka	26. 12.	1911		
Deskový statek	14. 4.	1912	[Štech, Václav]	
Páni	13. 10.	1912	[Horáková, Abigail]	
Ztracení	1. 11.	1912	[Šimáček, Matěj Anasta- sia]	
Svědék	24. 11.	1912	Vrchlický, Jaroslav	
Pomsta Catullova	24. 11.	1912	Vrchlický, Jaroslav	
Mořská panna	9. 3.	1913	[Štolba, Josef]	
Břínkalovy trampoty	24. 3.	1913	[Šamberk, František Fer- dinand]	
Královská výsost	20. 4.	1913	[Somerset, Maugham W.]	
Staré hříchy	19. 10.	1913	[Stankovský, Josef Jiří]	
Na dušičky, aneb Staniž se vůle tvá	1. 11.	1913	[Šlechta, Jan Emil]	
Dvě svatby pana Darimona	26. 12.	1913	[Duru, Alfred]	

Přítěž	13. 4.	1914	[Viková Kunětická, Božena]	
Terna	15. 3.	1914	[Balák, Jaroslav]	
Cizáci	24. 5.	1914	[Fingal, Petr]	
Ona něco ví	5. 3.	1916	[Kühnl, Jan Baptist]	Krčmařík, Antonín
Medvěd námluvčím	25. 3.	1916	[Krylov, Viktor Aleksandrovič]	Exner, Josef
Prodaná láska	25. 3.	1916	[Neruda, Jan]	Exner, Josef
Vosí hnízdo	24. 4.	1916	[Lokay, Antonín]	Krčmařík, Antonín
Domov	1. 11.	1916	[Sudermann, Hermann]	Exner, Josef
Ach ta láska	6. 1.	1917	[Štolba, Josef]	Exner, Josef
Mezi životem a smrtí	18. 3.	1917	[Oliva, Ferdinand]	Exner, Josef
Překvapení z rozvodu	9. 4.	1917	[Kühnl, Jan Baptist]	Exner, Josef
Oblaka	3. 6.	1917	[Kvapil, Jaroslav]	Exner, Josef
Památka z válečného lazaretu	8. 9.	1917	[Oliva, Ferdinand]	Krčmařík, Antonín
Pohádka o zlatém klíči a živé vodě	3. 11.	1917	Sokolová, Vilma	Krčmařík, Antonín
Noc na Karlštejně	27. 1.	1918	[Vrchlický, Jaroslav]	Exner, Josef
Naše babička	1. 4.	1918	[Skoch, Vilém]	Exner, Josef
Kolébka	16. 5.	1918	[Jirásek, Alois]	Krčmařík, Antonín
Na letním bytě	28. 7.	1918	[Štolba, Josef]	Exner, Josef
Naši furianti	21. 3.	1919	[Stroupežnický, Ladislav]	Exner, Josef
Na vysoké stráni	24. 5.	1919	[Hlavatý, František]	Exner, Josef
Kostnické plameny	13. 7.	1919	[Karas, Josef František]	Krčmařík, Antonín
Pro tatíčka Masaryka	27. 10.	1919		Krčmařík, Antonín
Poslední muž	26. 12.	1919	[Svoboda, František Xaver]	Exner, Josef
Pražský žid	14. 3.	1920	[Kolár, Josef Jiří]	Krčmařík, Antonín
Hanzelínova kometa	5. duben	1920	[Skružný, Josef]	Polák, Ludvík
Revoluční svatba	28. 10.	1920	[Sophus, Michalis]	Exner, Josef
To byla noc	21. 11.	1920	[Skružný, Josef]	Polák, Ludvík

Ve mlýně a na zámku	26. 12.	1920	[Burian, Karel]	
Klub mláďenců	28. 3.	1921	[Bałucki, Michał]	Exner, Josef
Na rodné hroudě	10. 4.	1921	[Karas, Josef František]	Exner, Josef
Vina	1. 5.	1921	[Hilbert, Jaroslav]	Exner, Josef
Kosové	15. 5.	1921	[Karas, Josef František]	Novák, Bohumil
Z českých mlýnů	26. 5.	1921	[Fořt, Karel]	Krčmařík, Antonín
Emigrant	28. 10.	1921	[Jirásek, Alois]	Krčmařík, Antonín
Divadelní vlak	4. 12.	1921	[Šamberk, František Ferdinand]	Polák, Ludvík
Král a ptáčník	26. 12.	1921	[Vrchlický, Jaroslav]	Jan Novotný
Zuzančin pan kaprál	26. 3.	1922	[Costa, Carl]	
Promluvte s mamá	16. 4.	1922	[Herczeg, Ferenc]	
Drama čtyř chudých stěn	1. 5.	1922	[Šubert, František Adolf]	
Vrah	28. 10.	1922		
Španělská muška	19. 11.	1922	[Arnold, Franz]	
Ravuggiollo, loupežník z Apenin	25. 12.	1922	[Šamberk, František Ferdinand]	
Nioba	8. 4.	1923	[Paulton, Edward Antonio]	
Václav Hrobčický z Hrobčic	1. 5.	1923	[Stroupežnický, Ladislav]	
Mrtvé moře	16. 6.	1923	[Mahen, Jiří]	
Posel	6. 7.	1923	[Dyk, Viktor]	
Zakleté srdíčko	9. 9.	1923	[Beran, Jan]	Exner, Josef
Pro zlatý poklad republiky	28. 10.	1923	[Oliva, Ferdinand]	
Růžová pouta	25. 12.	1923	[Lokay, Antonín]	
U Butteanů	28. 9.	1924	[Svoboda, Milan]	
Bratr Martin	26. 12.	1924	[Costa, Carl]	
Peg mého srdce	22. 3.	1925	[Manners, John Hartley]	
Bařoch	31. 5.	1925	[Horký, Karel]	
Svatební lože	13. 4.	1925	[Křičenský, Josef]	
Noc na Karlštejně	28. 10.	1925	[Vrchlický, Jaroslav]	
V nížině	22. 11.	1925	[Guimera, Angel]	

Pan Johanes	25. 12.	1925	[Jirásek, Alois]	
Když služebnictvo stávkuje	21. 2.	1926	[Mařík, Rudolf]	
V sudě Diogenově	7. 3. 1926	1926	Vrchlický, Jaroslav	Novotný, Jan
V studni	7. 3.	1926	Blodek, Vilém; Sabina, Karel	Krčmařík, Antonín
Osel je osel	25. 4.	1926	[Valenta, Josef]	
Probuzenci	12. 9.	1926	Šubert, František, Adolf	
Hoši z první legie	28. 10.	1926	Kubík, Josef	
Pražské švadlenky	25. 12.	1926	Faster, Otto	Setínský, Jan
Jak Rezka přišla do rodiny	13. 2.	1927	Slavíková, Marie	Setínský, Jan
Na Šenavské pile	6. 3.	1927	Cisler, Josef	Pecka, Jaroslav
Kavalíři	17. 4.	1927	Binar, Miloš	Setínský, Jan
Drama jedné noci	8. 5.	1927	Kříčenský, Josef	Pecka, Jaroslav
Posekáři	11. 9.	1927	Sokol Tůma, František	Pecka, Jaroslav
Velký zápas	13. 11.	1927	Frištenský, Gustav	
Bílý lev	28. 10.	1927	[Kubík, Josef]	Pecka, Jaroslav
Růže ze Sibíře	25. 12.	1927	Fořt, Karel	Pecka, Jaroslav
Nezkušený záletník	12. 2.	1928	Arnold, Franz	Haba, Jaroslav
S. M. S.	4. 3.	1928	Stein, B.	Stein, B.
Růžová pouta	8. 4.	1928	Lokay, Antonín	
Dědic kariery	27. 5.	1928		
Kaňka v rodině	7. 10.	1928	Kadelburg, Gustav	Haba, Jaroslav
Dědečkovy housle	27. 10.	1928	Rudloff, Jaroslav	Setínský, Jan
Pod stromem zapovězeným	2. 12.	1928	Werner, Vilém	Haba, Jaroslav
Na Kozlanském klepáči	25. 12.	1928	Rudloff, Jaroslav	Setínský, Jan
Znamení na dveřích	31. 3.	1929	[Pollock, Channing]	
Ženuška podle módy	9. 5.	1929	Vrána, Václav	Haba, Jaroslav
Panna, která řekla: ano!	16. 6.	1929	Balda, Jiří	Pecka, Jaroslav
Libuňský milostpán	28. 10.	1929	Horáková, Abigail	Valenta, Miroslav
Grandhotel Nevada	25. 12.	1929	Langer, František	Haba, Jaroslav
Růže prérie	20. 4.	1930	Doudlebský, Josef Liška	Pecka, Jaroslav

Čára přes rozpočet	11. 5.	1930	Trocnovský, Mirko Vrána	Pecka, Jaroslav
My jdeme světem s flašinetem	9. 6.	1930	Kubík, Josef	Pecka, Jaroslav
Když loutky oživnou		1930		
Noční manévry	3. 8.	1930	Jager, Xaver	Pecka, Jaroslav
Je velká láska na světě?	15. 8.	1930	Jesenská, Růžena	Krčmařík, Antonín
Půlnoční vlak	14. 9.	1930	Rydeley, Arnold	Haba, Jaroslav
Popelka Patsy	28. 10.	1930	Conners, Barry	Vondrová, Běla
Velbloud uchem jehly	23. 11.	1930	Langer, František	Fischer, F.
Újezdské kasárny	25. 12.	1930	Havelka, Richard	Pecka, Jaroslav
Tulácké dobrodružství	1. 3.	1931	Piskoř, Karel	Krčmařík, Antonín
Šťastní otcové	15. 3.	1931	Piskoř, Karel	Krčmařík, Antonín
Vína	6. 4.	1931	Hilbert, Jaroslav	Seifert, Vladimír
Zabitý	24. 5.	1931	Scheinflugová, Olga	Seifert, Vladimír
Síla reklamy	2. 8.	1931	Megrue, Roi Cooper	Homola, Miroslav j. h.
Malajský šíp	28. 10.	1931	Pagnol, Marcel	Kubový, Alois
Devátá louka	22. 11.	1931	Jesenská, Růžena	Fridrich, Arnošt
Právo na hřích	25. 12.	1931	Werner, Vilém	Vondrová, Běla
Bouře ve sklenici	27. 3.	1932	Frank, Bruno	Haba, Jaroslav
Forman Henčl	24. 4.	1932	Hauptmann, Gerhart	Javůrek, Stanislav
Okénko	22. 5.	1932	Scheinflugová, Olga	Seifert, Vladimír
Milovat je nemoderní	14. 8.	1932	Sterk, Wilhelm	
Děti naší revoluce	28. 10.	1932	Labuřa, Tóna	Fridrich, Arnošt
Nelidská země	27. 11.	1932	Curel, François de	Seifert, Vladimír
Ať vás nevykradou	25. 12.	1932	Štěpánek, Zdeněk	Kubový, Alois
Hrníček štěstí	4. 3.	1933	Štěpánek, Zdeněk	Seifert, Vladimír
Děvčátko, neříkej ne!	16. 4.	1933	[Vrána, Václav]	Fridrich, Arnošt
Radúz a Mahulena	27. 8.	1933	Zeyer, Julius	Pavlík, Karel j. h.
Paní ministrová	8. 10.	1933	Nušíč, Branislav	Langerová, Evženie
Princezna Pampeliška	28. 10.	1933	Kvapil, Jaroslav	Seifert, Vladimír

Tulák	25. 12.	1933	Brožík, Emil; Mařík, Rudolf	Haba, Jaroslav
Domino	11. 3.	1934	Marcel Achard	Seifert, Vladimír
Od devíti do šesti	1. 4.	1934	Stuart, Philip, Stuartová Aimée	Siede, Konrád
Ženichové	6. 5.	1934	Macháček, Simeon Karel	Seifert, Vladimír
Její kapitán	2. 9.	1934		Kadler, Stanislav
Gejša	28. 9.	1934	[Kolařík, Jiří]	Kubový, Alois
R.U.R.	28. 10.	1934	Čapek, Karel	Seifert, Vladimír
Plášť, klobouk, rukavička	18. 11.	1934	Speyer, Wilhelm	Langerová, Evženie
Houpačka	25. 12.	1934	Scheinpflugová, Olga	Habová, Marie
Fidlovačka aneb Žádný hněv a žádná rvačka	5. 3.	1935	Tyl, Josef Kajetán	Fridrich, Arnošt
Mluvící opice	21. 4.	1935	Fauchois, René	Seifert, Vladimír
Mušketýři z katakomb	10. 6.	1935	Kareš, Miloš	Šašek, František
Má slečna sestřička	4. 8.	1935	Birabeau, André	Homola, Miroslav j. h.
Scampolo	28. 9.	1935		Seifertová, Vladimír
Král Svatopluk	27. 10.	1935	Stodola, Ivan	Kubový, Alois
Čekanky	25. 12.	1935	Svoboda, František Xaver	
Na tý louce zelený	16. 2.	1936	Špilár, Tobis	Novotný, Josef
Jízdní hlídka	8. 3.	1936	Langer, František	Seifert, Vladimír
Uličnice		1936	Pavlík, Karel	
Deset minut alibi	12. 4.	1936	Armstrong, Anthony	Kubový, Alois
Balada z hadrů	6. 9.	1936	Werich, Jan; Jiří, Voskovec	
Strakonický dudák	27. 9.	1936	Tyl, Josef Kajetán	Habová, Marie
Lidé na kře	28. 10.	1936	Werner, Vilém	Seifert, Vladimír
Dva dny presidentem	22. 11.	1936	Dubovský; Kosina	Kubový, Alois
Podej štěstí ruku	25. 12.	1936	Melišek, Karel	Novotný, Josef
Oblaka	29. 3.	1937	Kvapil, Jaroslav	Šedaj, Václav
Bílá nemoc	6. 6.	1937	Čapek, Karel	Seifert, Vladimír
Revoluce	28. 10.	1937	Kopta, Josef	Šedaj, Václav
Pec	28. 11.	1937	Vachek, Emil	Kubový, Alois

První nálet	6. 3.	1938	Neff, Vladimír	Novotný, Josef
Kde se žebřá	17. 4.	1938	Konrád, Edmund	Habová, Marie
Naši furianti	25. 12.	1938	Stroupežnický, Ladislav	Seifert, Vladimír
Zvíkovský rarášek	28. 5.	1939	Stroupežnický, Ladislav	Chvátil, Miloslav j. h.
Paní minemistrová	28. 5.	1939	Stroupežnický, Ladislav	Chvátil, Miloslav j. h.
Naši furianti	16. 7.	1939	Stroupežnický, Ladislav	Seifert, Vladimír
Příklady táhnou	13. 8.	1939	Snížek, Jan	Vaníčková, Božena
Červený mlýn	23. 3.	1941	Werner, Vilém	Novotný, Josef
Šejdiř	13. 4.	1941	Havránek, Václav	Zeman
Operace	18. 5.	1941	[Tomášek, Karel]	Mencl, Karel
Noc na Karlštejně	12. 7.	1941	Vrchlický, Jaroslav	Novotný, Josef
Život není sen	13. 7.	1941	Tetauer, Frank	Chvátil, Miloslav j. h.
Ulička odvahy	7. 9.	1941	Mahen, Jiří	Kowalski, Ladislav
Jedenácté přikázání	16. 11.	1941	Šamberk, František Ferdi- nand	Novotná, Anna
Sluneční paseka	7. 12.	1941	Urban, A. Jaroslav	Michl, V.
Dědictví	25. 12.	1941	Grmela, Jan	Kubový, Alois

2. Seznam členstva

Seznam členů souboru byl sestavený na základě kroniky spolku. V případech, kde chybí křestní jména, nebo iniciály nebyla tato jména uvedena ani v kronice.

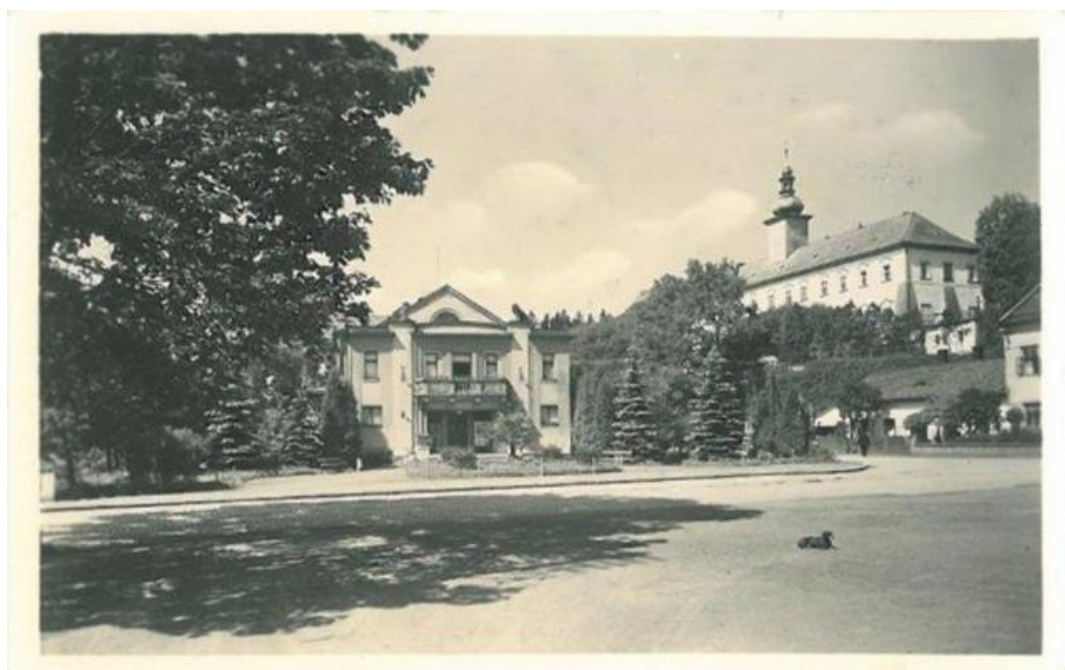
Novotný František	Vyleťal J.	Skoček F.	Schreiber B.	Kraulová Františka
Kryštofek Quido	Žaluda Josef	Hájek Leopold	Prokopec J.	Kraulová Božena
Hostinský František	Dostál František	Maceška František	Konhausner A.	Bernkopfová Božena
Novák Vilém	Mikeš Antonín	Durchánek Antonín	Fiedler J.	Vrbická Terezie
Regnard Josef	Mencl Josef	Pecka Jaroslav	Abl Jiří	Hoffmanová Josefina
Šimáček Aantonín	Kudrnáč Julius	Kacálek Karel	Tichý Karel	Jašková Marie
Šimíček František	Siede Konrád	Kulda L.	Macan J.	Kroulová Marie
Krčmařík Aantonín	Polák Ludvík	Kareš A.	Hloušek L.	Jašková Marie
Plachý J.	Spousta Josef	Vaniček Rudolf	Stýskal J.	Mikysková Emilie
Neuman Josef	Veirauch Antonin	Andres Vojtěch	Nettik J.	Bernkopfová Filoména
Morávek Josef	Andres Josef	Saxl Robert	Haba Jaroslav	Palečková Anna
Blank Josef	Hlaváč František	Mottl Miroslav	Pavlišta Vladislav	Venclová Františka
Novák Antonín	Zbořil Jindřich	Schvarz František	Papáček František	Novotná Vilemína
Lorenc J.	Večeř Karel	Suchomel Karel	Prokopec František	Šmídová Kateřina
Špáta Alois	Klohna Václav	Kaláb Stanislav	Faltusová Kateřina	Vojtěchová Anna
Neugebauer J.	Buzek A.	Novotný Miroslav	Kubavá Marie	Vojtěchová Hermína
Kubový Jan	Mencl J.	Kroul Jan	Kubavá Anna	Liebichová Anna
Večeř Josef	Knajfl Antonín	Kroul Jaroslav	Kubičková Amalie	Liebichová Terezie
Kryštofek František	Novotný Jan	Exner Josef	Hlaváčová Josefina	Krajcová Marie
Barvínek Karel	Stoklas Alois	Barvínek Karel	Krčmářová Anna	Novotná Růžena

Hluboček František	Forche František	Zdražil František	Pilzová M.	Ledrová Anna
Voborník F.	Kmínek J.	Janata Jan	Zappová M.	Hlaváčová Emilie
Skála Karel	Skála František	Tomáš Jan	Novotná Mína	Skálová Anna
Skála Rudolf	Hrubeš Josef	Petr Karel	Střebská Karla	Kryštofková Anna
Petřík Emil	Švadlenka Jaroslav	Richter Sius	Střebská Tereza	Voborníková Ella
Šendorf Josef	Kubiček Jaroslav	Matoušek Karel	Krčmaříková Marie	Brožková Amalie
Mikyska Bohumil	Buzek František	Kabelka Jaroslav	Novotná Emilie	Krčmaříková Marie
Novotný Jan	Čechura Matěj	Šípek Stanislav	Filáčková Bohumila	Mottlova Otilie
Kadleček Václav	Reinelt Vratislav	Henyš Václav	Vojtěchová Anna	Bařinová M.
Vepřek Eduard	Theer František	Dušek Antonín	Staňková Božena	Barvínková Marie
Mazáč Antonín	Vávra J.	Šulc Bohumil	Poláková Anna	Burgermeistrová H.
Valášek J.	Faltus František	Mottl Jaroslav	Kadlečková Ludmila	Světlá Božena
Kryštofek Antonín	Lehký Pavel	Pilař František	Ledrová Marie	Dostálová Anna
Vlk František	Vondra Karel	Setínský Jan	Betlachová Beta	Andresová Marie
Holas Čeněk	Macháč K.	Bednář Eduard	Kryštofková Terezie	Večeřová Anna
Matoušek Václav	Novák Jindřich	Kubový Alois	Hamplová Marie	Faltusová Emilie
Hildebrandt F.	Novák Bohumil	Pavlišta Vladimír	Tichá Marie	Kněžková Anna
Svoboda Josef	Vencl Ladislav	Javůrek Stanislav	Kubičková Kamila	Kavaltová
Klaus Jaroslav	Chrastný	Suchomel Karel	Špátová Marie	Faltusová Marie
Klempera	Straka Rudolf	Voborník Leopold	Kubová Františka	Brožková Amalie
Hányš F.	Šulc J.	Hampl Jan	Liebichová Olga	Bernkopfová Božena
Novotný Rudolf	Kučera K.	Brožek Alois	Kardová Františka	Drozenová Anna
Vrbický Emil	Vambera A.	Kos Josef	Kryštofková Anna	Nováková Marie
Poláček Jan	Zajíček Jos	Kubelka Emil	Mikysková Ludmila	Krčmaříková Roza

Faltus Alois	Kulda J.	Scheller J.	Balcarová Ludmila	Hnízdilová Pavla
Paulišta Alois	Hruška Miroslav	Papáček František	Kubičková Regina	Hnízdilová Antonie
Holubář F.	Thon A.	Hostinský F. ml.	Grossová Adéla	Šendorfová Marie
Zahrádka F.	Bednář Jan	Hnízdil J.	Krulichová Anna	Hrušková Anna
Král Jan	Javůrek Stanislav	Maleček F.	Bartová Marie	Barvínková Jiřina
Laurinová Marie	Nováková Marie	Holečková Božena	Zemanová M	Kučerová Zdeňka
Zajíčková Marie	Krčmačíková Roza	Reineltová Františka	Máslová V.	Setinská M.
Krkonošková Beda	Foglová K.	Trejtnarová Marie	Vašíčková E.	Fialová Anna
Krkonošková Marie	Süssrová M.	Ehlová Emma	Havlovičová H.	Ulrichová Marie
Klohnová Marie	Uhlířová M.	Pavlišťová Milena	Effenbergrová M.	Dostálová Vlasta
Urnerová Anna	Kaplanová R.	Pavlišťová Vlasta	Pavlišťová Marie	Urbanová Marie
Faltejsková B.	Panerová Milena	Dvořáková Marie	Klohnová Jiřina	Panerová Marie
Hostinská Marie	Otavová F.	Šípková Anna	Henyšová Božena	Reineltová Berta
Venclová Ludmila	Poláčková M.	Novotná Terezie	Vaničková Božena	Zvířecí Anna
Zajíčková Marie	Poláčková A.	Exnerová Marie	Vrbická Marie	Hamplová Žofie
Navrátilová Marie	Hrdinová J.	Exnerová Zdeňka	Faltusová Blažena	Zbořilová Božena
Kabelková Božena	Erbanová M.	Kytnarová Herma	Grasová B Božena	Vlková M.
Mottlová Anna	Kramářová B.			

3. Obrázky

Obrazová příloha se skládá ze čtyř částí. První část obsahuje datem neoznačené fotografie zobrazující Divadelní dvoranu a kyšperecký zámek v době po roce 1925. Následuje malovaná pohlednice nově postaveného divadla, dvě fotografie interiéru divadla, pohled do hlediště i na jeviště z roku 1930. Dále pohlednice divadla hořícího v roce 1933, které byly rozesílány s prosbou o finanční pomoc na jeho opravu. Druhá část se skládá ze čtyř divadelních plakátů z roku 1913. Třetí část obsahuje čtyři pozvánky na Masopustní věnečky z let 1907, 1908, 1909 a 1910, pořádané Kolárem. Všechny tyto prameny jsou součástí archivu Městského muzea v Letohradě. Čtvrtá část obrazové přílohy se skládá ze dvou fotografií - opony prvních divadelních ochotníků v Kyšperku před vznikem Koláru, kterou namaloval Jan Umlauf roku 1863. Tato fotografie pochází z knihy *Město Kyšperk / Letohrad 1308 - 2008*. Obrazovou přílohu uzavírá fotografie kresby Alfonse Muchy v *Pamětní knize spolku divadelních ochotníků „Kolár“* s názvem „Bol dívky“, kterou Mucha do *Pamětní knihy* vkreslil roku 1935.

Spolek div. ochot. „Kolár“ v Kyšperku.

Na pondělí velikonoční, dne 24. března 1913
v sále p. Frant. Palečka:

BŘINKALOVY TRAMPOTY.

Frška ve třech jednáních od F. F. Šamberka.

OSOBY:

Zachariáš Břinkal, bývalý učený, maj. panství a reálci	Jan Novotný
Zdenka, jeho dcera	Jiřka Baranová.
Jaroslav Zlamučky, cestovatel po Sultanu a Haběti	Vrta, Panetl.
Rudolf Břinko, bohatý soukromník a spouštěcí	Jiřka Mottl.
Martin Břázda, rolník	Ludvík Polák.
Dorothea, jeho dcera	Čižka Melicharová.
Jaromír Kociuba, luďák pán	Edvard Biedný.
Paní Krocánová z Kvočnova	Štěpán Ševčík.
Flora	Marta Trejtnarová.
Laura	Emma Ebllová.
Ryšl Břinkal	Miroslav Nevojšný.
Pavla Břinkalová	Marie Dvořáková.
Florjánka Břinkalová	Jaroslava Koudl.
Jan, sluha Břinkalů	Karel Barynek.
Vilhelm, tajemník v lázeňském městě	Antonín Fialka.
Julka, hrdinka	Anna Šporková.
Justina	Marie Andrešová.
Aurore	Marie Běrnokopfová.
Silvěstřák, představa zpěváckého spolku „Picola“	Jaroslav Kubíček.
Sloupek	
Zalud	
Kobouček	

Dělné přání: Obdivují se I. jednání v bytu Břinkalů, II. a III. v bytu Břinkalů.
Nový dělník: Galen v domě Břinkalů.

Začátek v 8 hodin večer. V mezikl. budka. Ceny míst obyčejné.

Předprodej lístků obstará p. Frant. Hostinský, obchodník.

Výstava knihovny za J. Větrnou v Zastávce

Za spoluzúčinkování členů ochotnického spolku „Kolár.“

Všecoborová, vzdělávací a podgúrná jednota „HAVLÍČEK“
pro Kyšperk a okolí

sehraje

ve čtvrtek, dne 1. května 1913

u příležitosti majové manifestační oslavy v sále „u Palečka“ slavnostní představení

Po proslovu který přednese sl. Marta Trejtnarová

KAREL HAVLÍČEK BOROVSKÝ.

Národní hra ve 4 jednáních. Napsal J. F. Demnera

OSOBY:

Karel Havlíček Borovský	p. Novotný Jan
Julka, jeho dcera	sl. Hrdlička Paula
Dr. Lipavský	p. Hostinský Frant.
Fr. Borek	sl. Běrnokopfová Jaroslava
Hádek	p. Křivánský Václ.
Barča	p. Novotný Mirosl.
Zalud, železný dělník	p. Křivánský Václ.
Čižka, kněžka a její matka	p. Křivánský Václ.
Hynek Lámba starý učitel	p. Polák Jarosl.
Přemys	p. Křivánský Václ.
sl. Běrnokopfová	sl. Křivánský Václ.
Melichar, sluha u Havlíčků	sl. Andrešová Marie
Franta	sl. Trejtnarová Marta
Honěk	
Blahoslav	

Začátek přání v 8 hodin večer. Ceny míst obyčejné.

V mezikl. budka je místní budka.

Předprodej lístků obstará z rukou p. Fr. Hostinský, obchodník.

Spolek divadel. ochotníků „Kolár“
v Kyšperku

sehraje v sobotu dne 1. listopadu 1913
v sále pana Frant. Palečka
divadelní hru:

Na dušičky,

Staniž se vůle Tvá ...

(Modlitba na hřbitově.)

Obrázek ze života ve 4 jednáních. Připravil J. H. Ševčík.

OSOBY:

Zdenka, jeho dcera	Duchovní
Anna, jeho dcera	Pan a Ebenwald, vesnický
Marie, jeho dcera	Učený, jeho syn
Jan, jeho dcera	František, obchodník dělník
Franta, jeho dcera	Franta, obchodník
Franta, jeho dcera	Franta, obchodník
Franta, jeho dcera	Franta, obchodník
Franta, jeho dcera	Franta, obchodník

Děj se odvíjí v hřbitvě.

Začátek P. T. obecně, by se začne zpívat přání v 8 hodin večer.
Hudbu v mezikl. a při představení obstará kvarteto Vukobranovo.
Ceny míst jako obyčejné.
Ceny výnos věnován bude zdejším humanitním účelům.
Předprodej lístků přání obstará p. Frant. Hostinský, obchodník.

Spolek div. ochot. Kolár u Kyšperku

sehraje

u pátek dne 26. prosince 1913

v sále p. Františka Palečka

dvoubřtiní představení

Dvě svatby pana Darimona.

Frška ve třech jednáních od Alfreda Durva, zředitel J. Hron.

OSOBY:

Oskar Darimon	Karel Štaniček.
Margarita, prodávatelka zboží	Novotný Jan.
Angela, jeho dcera	Běrnokopfová Jitka.
Bernard, bývalý zámožník	Polák Ludvík.
Lucasina, jeho dcera	Andrešová Marie.
Anna, jeho dcera	Suchomelová Karol.
Maria, sluha u Margarita	Šporková Anna.
Napoleón, poručík	Mottl Josef.
Přemys	Zajíc Josef.
Duchovní	Suchomelová Karol.
Sluha zadržaný v Bernardu	Mottl Josef.
Jakub, zadržaný v Bernardu	
Přemys, Margarita a Bernard, dělníci.	

Děj v Paříži a okolí.

Začátek a hodině osmé večer.

Ceny míst obyčejné. U mezikl. koncertuje kvarteto p. Rudý Uoborník

Předprodej lístků obstará p. Fr. Hostinský, obchodník.

Připravuje se ve prospěch české školy v Rakovníku učitelský sylvesterovský merenda.

U neděle 10. února 1907.
Začátek v 7 hodin večer.

**ZÁSTĚRKOVÝ
VĚNEČEK**
spolku divač. ochotníků
„Kolár“ v Kyšperku. --

U hostitel p. F. Palečka. --
Vstupné: 2 K, rodina 3 K,
-- členové galatouza. --
Zem pro zuzně.

Dne 21. února 1907
v 7 hodin večer.

-- **VĚNEČEK** --
SPOLKŮ DIVADELNÍ OCHOŤNÍKŮ
„KOLÁR“ V KYŠPERKU.
Mí p. F. Palečka. Hudeb. kuchařka.

Vstupné 2 K, rodina 3 K,
-- členové galatouza --
-- členové galatouza --
-- členové galatouza --

V neděli 1. března 1908
Začátek v 7 hodin večer
V sále p. Frant. Palečka

**VĚNEČEK spolku divadelních
ochotníků „Kolár“ v Kyšperku.**

Vstupné: 2 kerentů 2 hal.,
rodina 3 kerentů 2 haléře
Členové galatouza -- Hár.
-- kolář --

Proč přelom se taková. Vyplátně Dne 1908 přelom 1908

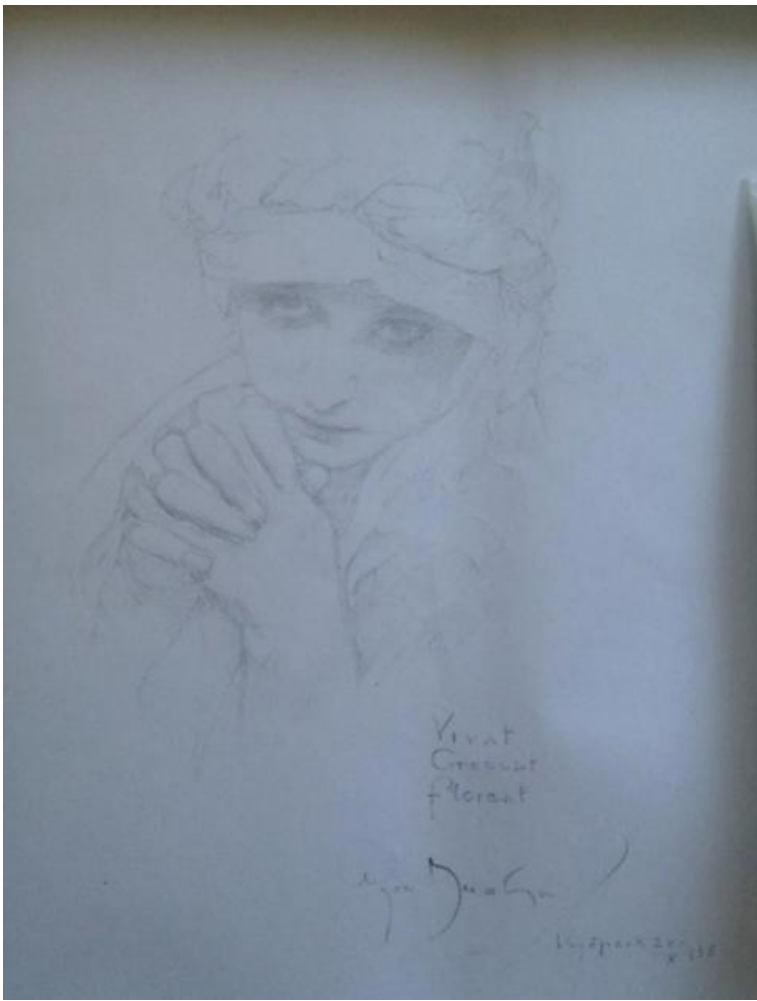

Dne 6. února 1908
v 7 hodin večer

VĚNEČEK
DIV. SPOLKŮ „KOLÁR“
V KYŠPERKU.
V sále p. F. Palečka
Hudeb. kuchařka.

Vstupné 2 K, rodina 3 K. (Členové
galatouza.)
Hudební kuchařka
-- členové galatouza --
-- členové galatouza --

NÁZEV:

Ochotnický spolek Kolár v Kyšperku (1897 – 1945)

AUTOR:

Veronika Kavková Bc.

KATEDRA:

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

VEDOUcí PRÁCE:

doc. PhDr. Jiří Štefanides

ABSTRAKT:

Cílem diplomové práce *Ochotnický spolek Kolár v Kyšperku (1897 – 1945)* je popsat dějiny tohoto uskupení na základě všech vyhledaných, dostupných historických pramenů, charakterizovat způsob jeho činnosti, přiblížit provozní praxi, prostorové a výtvarné možnosti, hudbu. Dále se bude tato práce soustředit na otázku, jaké osobnosti spolek tvořily, jak formovaly jeho dramaturgii a jaký byl tedy výsledný profil souboru na pozadí dobového kontextu daného období. Dalšími průběžně sledovanými cíli je vzájemná komparace jednotlivých pramenů a následné potvrzení, či vyvrácení jejich objektivity a pravdivosti a komparace dějin souboru s dějinami ochotnických spolků na zbylém území dnešní České republiky. Zvolenými metodami práce jsou klasifikace, verifikace, analýza a komparace. Stěžejním kapitolám předchází dvě stručné kapitoly přibližující dobový kontext města Kyšperka a dějiny spolku daného období s jejich hlavními časovými milníky. Přílohy zahrnují obrazovou dokumentaci, soupis repertoáru a členů souboru.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Ochotnické divadlo, ochotnický divadelní spolek, ochotnický spolek Kolár, Kyšperk

TITLE:

The Amateur Theater Company Kolár in Kyšperk (1897 – 1945)

AUTHOR:

Veronika Kavková Bc.

DEPARTMENT:

Department of Theatre, Film and Media Studies Faculty of Arts

SUPERVISOR:

doc. PhDr. Jiří Štefanides

ABSTRACT:

The purpose of the Master's thesis *Ochotnický spolek Kolár v Kyšperku (1897 – 1945)* [*Amateur theatre society Kolár in Kyšperk (1897 – 1945)*] is to describe the history of this society based on all available historical sources, to characterize its activities and to explore more closely its operating practices, spatial and visual possibilities, and music. In addition, this work will focus on the topic of personalities and people who formed it, on how they shaped its dramaturgy and what was therefore the resulting profile of the society in the historical context of the period. This work will also aim at comparing individual historical sources among them to confirm or refute their objectivity and truthfulness, and at comparing historical records of Kolár society with records of amateur theatre societies in other parts of the Czech Republic. This thesis relies mainly on methods of classification, verification, analysis and comparison. Central content chapters are preceded by two brief chapters dealing with historical context of the Kyšperk city and with history of the society including its main achievements and milestones. Attachments to the thesis include visual documentation and a detailed overview of the repertoire and the membership the society.

KEYWORDS:

Amateur theatre, Amateur theater company, Amateur theater company Kolár, Kyšperk